

આ અથ મલવાનું ઠેકાણું
વકીલ મોહનલાલ હીમચંદ
મુ. પાદરા (ગુજરાત)

ભાવનગર—ધી શ્રવાનદ પ્રી પ્રેસમા
શાહ ગુલામચંદ જલ્લુમાઈ જાપ્તુ

અમદાવાદી શેઠ લાલભાઈ દલપતભાઈ અને તેમની માતા ગંગા શેઠાણી શ્રાવિકાને અર્પણ પત્રિકા

અમદાવાદ એ ગુજરાતનું પાટનગર છે જૈન ધર્મનું તે રાજનગર છે સદૃશ
હિંદમાં જેવા મરજે તેના મુખ્ય ધામ હાલ અમદાવાદ છે અમદાવાદમાં નગરશેઠ,
ગાંધિદાસ ઓશવાળ પ્રખ્યાત થયા, તેમનો ઇતિહાસ અ યા પ્ર મડલ તરફથી
બહાર પડ્યો છે અમદાવાદમાં હેમાભાઈ શેઠ પોતાની યાદગીરી કાયમ ગાખી
છે હેમાભાઈ ઇન્સ્ટીટ્યુટ તથા પાત્રીતાણામાં કુશળપર હેમાભાઈની દુકાન તથા
હેમાભાઈની ધર્મશાયા વગેરેથી અક્ષરેહે હેમાભાઈ અમર જીવા થયા છે શેઠ હેમા
ભાઈના સહચારી હડીશ ગ રોરે પછુ હેમાભાઈની પેઢે સધ, વાડી દેગસર તથા
ધર્મશાળાથી પોતાનું નામ અમર ઝું છે ગેર સાલભાઈ નગરશેઠના કુટુંબી અને
તેમના પિતા, શેઠ દનપતભાઈ ભગુભાઈ માહોશ વ્યાપારી હતા શેઠ દનપતભાઈ
નિજનપુરમાં શેઠ જનાશા પિતાબરની બેન વીજમન ઉદ્ ગંગા શ્રાવિકાની માથે
પગવ્યા હતા ગંગાબેનનો જન્મ દરીભાઈની વાડીમાં અજનનનામ થઈ તે
પહેલા એક બે વર્ષે થયો હતો ગંગાબેન ગેયણીના કુટુંબ પગમાંથી તથા ગુરૂ
મદ ગજ ધી નેમિસાગર ગુરૂના આશીર્વાદથી શેઠ દલપતભાઈ લક્ષાધિપતિ થયા,
અને તેમણે વિ અ ૧૬૨૦ લગભગમાં પોતાના નામે વડો કરાવ્યો અને તે દાવ
દલપતભાઈ ભગુભાઈના વડાના નામથી પ્રસિદ્ધ છે શેઠ લાલભાઈ દલપતભાઈનો
જન્મ વિ સ ૧૯૧૯માં થયો, શેઠ દનપતભાઈએ તેમને વ્યાવહારિક તથા ધાર્મિક
કેળવણી આપનામ ખાખી ગાખી નહોતી ગેર દલપતભાઈએ વિ સ ૧૯૨૧માં
પાત્રીતાણા મિદ્ધાયલનો સધ હાજો, અને શેઠ નરસિદ્ધ કેશવજીએ કરાવેલ
અજન શક્ષાક્ષમાં પોતે કરાવેલ ૪૫-૫૦ પ્રતિમાઓની પ્રતિષ્ઠા કરાવી તથા
તેમણે ને માલમાં માફ ડેખણ કર્યું શેઠ દલપતભાઈની જૈન દેવગુરૂ ધર્મપર
અડખ વ્રદા હતી તથા તેમનાપર શ્રી નેમિસાગરજી, શ્રી રવિસાગરજી, શ્રી
શુદેરાયજી, શ્રી આત્મારામજી વગેરેના ધાર્મિક ઉપદેશની સારી અસર થઈ,
શેઠ દલપતભાઈને પાત્રીતાણા તીર્થની રક્ષા સેવાભક્તિની સારી લાગણી હતી,
શેઠ દલપતભાઈની પત્ની શેઠાણી ગંગાબેન તરફથી એક મોટું બીજું ઉજમથ

યયુ ઝાઝાએ ગેદાણીને શ્રી રવિમાગજી ઉપર ગુરુભાવ હતો. શેઠ દ્વપતભાઈ બચુભાઈનું વિ સ ૧૯૪૬માં મરણ થયું તે વખતે શેઠ લાનભાઈની સત્ત વીસ વર્ષની ઈમ્મ હતી. લાનભાઈ શેઠે ૧૯૫૪-૫૫માં ખીન કરી ખીલ એન્ટ થયા. લાનભાઈ શેઠ પાપાગમાં બાહોશ થયા. તેમજ સરકારમાં પણ પોતાનો મોભા વધારી પ્રતિષ્ઠિત થયા. તેમજ રેલ્વે વગેરે કાર્યોમાં પણ તેઓ પોતાના અધિકાર પ્રમાણે કાર્ય કરવા લાગ્યા.

શેઠ લાલભાઈ શ્રી સિદ્ધાચલ વગેરે તીર્થોની રક્ષામાં ભાગ લેવા લાગ્યા. અમદાવાદમાં રસપાયલી શ્રી આણુદજી કલ્યાણજીની પેળના પ્રતિનિધિ તરીકે નુ દાયા તથા નગગેઠ મયાભાઈ પ્રેમાભાઈના મરણ પછી તેમના વહીવટ કર નારા ટરની થયા અને નગરશેઠ મયાભાઈની મિદ્દતનો સારી રીતે તેમણે વહીવટ કર્યો તેમજ તે ખીનના ધંધામાં બાહોશીથી ખારી રીતે આગળ વધ્યા. પાલીતાણાના ઠાકોરની સાથે સિદ્ધાચલ તીર્થના કેશમાં શીરોગચાહ મહેતા ખારીદરની સાથે સારી રીતે બાથ બોટીને રાજકોટના પોલીટીકલ એન્ટની આગળ પેતે રાન્યા તેથી જન કોમમાં તેમનું નામ જ્યા ત્યા વખણાતા લાગ્યું. લોર્ડ કર્ઝન જ્યારે આણુપર આન્યા અને સરકાર તરફથી લોર્ડ કલને આણુજીના જૈન કેશમરે સુધરાવવા માટે, આણુજીપર શેઠ લાનભાઈ દલપતભાઈને જાણ્યા ત્યુ તે વખતે શેઠ લાલભાઈએ બાહોશથી જગત આપ્યો કે હુ પોતે દેગમર સુધારવા માટે દસ-વીસ લાખ રૂપિયા આપી શકું તેમ છું. તેમજ શેઠ મનમુખબાઈ બચુભાઈ પણ મારા કગતા નિમિત્ત રૂપિયા આપી શકે તેમ છે અને બીજા શેઠીયાઓના વાત તે જુદી છે. સરકાર તરફથી તમે કેટલા રૂપિયા આપી શકો તેમ છે. ૧ લોર્ડ સાહેબ તો શેઠ લાનભાઈના આવા વચનથી ચૂપ થઈ ગયા અને દેગસર સબધીમાં વચ્ચે હાથ ધાનવાની વાત ગળી ગયા અને જૈનકોમની પ્રશસા કરી. વિ સ ૧૯૬૨માં મારો સાધુજીમાં ગેઠ લાનભાઈ સાથે પરિચય થયો. તેમના વડામાં મારે જે માસ સુધી રહેવાનું થયું હતું, તેથી તેમના ગુણોનો મને પ્રગિયથ થયો. વિ સ ૧૯૬૨માં અમારા ઉપદેશથી નાનરીર શેઠ લાલભાઈ રામજીએ જૈન બોર્ડિંગની સ્થાપના કરી તે પ્રસંગે શેઠ લાલભાઈએ પણ બોર્ડિંગના ફડમાં ટીપ બરાતી હતી. પોતાની માતાની આજીને તેઓ પ્રણામી અને ગુરૂની આજીને જીવી માનતા હતા. જૈન મેતાબજ અને દિગબર વચ્ચે રામેતસિખર તીર્થ સબધી કેસ ચાલતો હતો. શેઠ લાનભાઈને એક ધડીની

પણ કુદસદ મળતી નહોતી, તોપણ ગગામેન શેઠાણીના કુટુંબથી સર્વ ઠયો પડ
તા મુકીને તે સમેતશિખર ગયા ત્યા ક્યવત્તામા આગગાડીથી હાથને ઘણી ઇજા
થઇ તોપણ તેમણે પોતાના કાર્યમા અગતારાખી, અને જોન જોડીંગ ઉપર મદદ
મોઢી વિ. સ ૧૯૬૩ મા અમદાવાદમા જોન સ્વેતાગર મૂર્તિપૂજક કોન્ફરન્સ
ભરાવવામા તેમણે આગેવાની ઠયો ભાગ લીધો હતો, અને રોડ મનસુખભાઇ
ભગુભાઈના જોડે પહેલા કોન્ફરન્સ નહીં ભગવા મળધી વિચારા હતા તોપણ
તેમને મેળવી લીધા અને તે વખતે રોડ, લાલભાઈએ મોટી સખાવત જાહેર
કરી અને તેમથી પોતાની માતાના નામે શેઠ દયપતભાઈ ભગુભાઈ
સ્થાપના કરી તથા પોતાના પિતાના નામે રોડ દયપતભાઈ ભગુભાઈ
ધર્મશાળા (મરીચી પોળમા) બંધાવી કે જોનો પરદેશી જોનો હાલ પણ
લાભ લે છે રોડ મનસુખભાઈ ભગુભાઈએ પણ જોન કોન્ફરન્સમા મારી
સખાવત જાહેર કરી અને તેમણે અનેક દેરાસરોના જીર્ણોદ્ધારો તથા એક જોન
સ્કુલ ચલાવવી તરફ કારી કે જે હાલ પણ ચાલે છે આશુદેવ વસાણુજીની પેઢી
વગેરેના ધાર્મિક કાર્યો કરવામા રોડ લાલભાઈ અને મનસુખભાઈ એ બેની
હેમાભાઈની તથા હડીભાઈના જેવી રામ લક્ષમણની જેડી હતી અને મળીને
કાર્ય કરતા હતા તારગાજીના કાર્ય માટે જ્યાર તારગાજીમા ટિંગબર
મહાસભા ભરાઇ હતી તે વખતે મે ગોધાવીથી વિહાર કરીને અમદાવાદ મુદ્દામ
કર્યો અને બન્ને મારી પાસે આવ્યા અને જોન સ્વેન કોમ તરફથી બનેએ સાગી
રીતે કાર્ય પાર પાડ્યું, મારી પાસે તેમજ શ્રીમાન વિજયનેમિસુરિજીની પાસે
બન્ને વારવાર આવતા હતા. લાલભાઈ રોડ દરરોજ સામાયિક અને પ્રજુપૂજન
તથા માતાના પગમા પડી નમન કરવું એ ત્રણ કાર્ય ચૂમતા નહોતા

દરરોજ તેઓ સામાયિકમા શ્રીમાન આનંધનજીના પદો તથા વેરાચ
ભાવવાળા પુરતકો વાચતા હતા માતાજીની આજ્ઞા ગમે તેવી હોય તોપણ તે
વિહારતા હતા. તે માતૃમક્ક હતા તે કહેતા હતા કે એક તરફ મારી માતા
અને એક તરફ આખી દુનિયા દુનિયા ખીજે અને માતાજેથી રજે તો દુનિયાની
ખીજ સહીને પણ માતાની રોજ પામવી આવી તેમની માનુભક્તિની અચળ
શ્રદ્ધા હતી વિ. સ ૧૯૬૮ ના જેઠ વદિ પાચમની મવાગમા તેમણે સ્વમાતાના
ખેળામા માયુ મૂકી સરીરનો ત્યાગ કર્યો અને શુભ ગતિ પામ્યા તેમણે
પોતાના જીવતા છેલ્લા વર્ષમા પોતાના બાઈ, મણિભાઈને તથા રોડ જગાભાઈને

મિ જ્ઞાનો સદિયાગે ભાગ લેવી આપ્યા શેઠ તાલભાઈ અધ્યાત્મજ્ઞાન પર તથા તત્ત્વજ્ઞ ન હોય ધણી રચિ હતી તથા પાશ્ચાત્ય જડવાદના મુધારાનું અનુકરણ કરવામાં તેઓ દિલ્લી અને ધર્મની પત્ની માનતા હતા જૈન કોમ પર શેઠ લાલબાઈનો ભાગ્યોજ પડતો હતો તેમની વર્તણૂક નીતિવાળી હતી તે બંધનરહિત હતા સામાયિક પૂજા કર્યા વિના ખાતા નોતતા વ્યાખ્યાન પણ સાબળતા હતા જૈન ધર્મ પર જદાગુ હતા અને સાધુ ગુરુઓના ઉપદેશને આજ્ઞાને માન્ય કરતા હતા મોજગોળ ધર્મમાં અને બપડાથી દૂર ગહેતા હતા અને માન્ય પતન ધારતા હતા તેમના ત્યા મોઢિયા વગેરે જામ હોતથી મરખાર તરફથી તેમને સરકારની પદવી મળી હતી તેમનામાં અભિમાન નહોતું, જૈન કોમના નાના બાળખની વાત પણ સારી રીતે માંભળતા હતા જૈન કો દર સના જન જ્ય સેકટરી તરીકે જૈન કોમમાં કેળવણી પ્રચાર કરવામાં તેઓ આગેવાનો બધો ભાગ લેતા હતા તેમના વિચાર પ્રમાણે કેટલાક કેળવણી જૈનો આલ્યા હોત તો જૈન કાન્દર મ પડી ભાગવા જેરી રિયલિટી આવત નહીં શેઠ લાલબાઈએ આવક ધર્મ પાળવામાં તીર્થની આમા અને જન મધનો સેવામાં સારી પરત્વિ કરી હતી તે તાલભાઈની મોટ હાન મોટનાથી પૂરી તાલ તેમ નથી પળળી હાનવિજયજી જેવા સાધુઓની આગળ ગમ ખાતેને કાર્ય કરવામાં હાનભાઈની તથા જો મનસખભાઈની મોટ પડી કે જે આવલભાઈના તથા પુત્રો છે તેમના પિતાના પેરે તેઓ પણ જન કોમની મેવ ભક્તિ કરવામાં તથા ધર્મકાર્યો કરીને બાપના મરતા મરાઈ થવાની ઇન્દાવાળા તથા પ્રવૃત્તિવાળા થાઓ । શેઠ લાલબાઈએ અમારા વ્યાખ્યાનો માલખ્યા છે તેમનામાં અધ્યાત્મ જ્ઞાનની રચિ ખીલી હતી શેઠાણી ગમાને મર્વ તીર્થોની યાત્રા કરી છે અને મરીએને હાન આપ્યા છે દક્ષી સુધી જદાવમ્થામાં શેઠાણી ધર્મકૃત્યોમાં બળવીર્થ મેરવ છે તેથી શેઠ લાલબાઈને તથા તેમની માતાને આ લાલુ પુસ્તક ગ્રંથાનુરાગે અર્પણ કરવામાં આવે છે શેઠ મણિભાઈની પાસે પણ શેઠાણીએ લાલબાઈ રોકના મરણ પછી આદીશ્વરનો દેગમગ - હોદ્દાર વગેરે કાર્યો કરાવ્યા છે તેથી તે બનેના ગુણોથી આકર્ષિત થઈ તેમને આ પુસ્તક અર્પણ કરે છું

इत्येष ऋं अहं प्रदायोर शान्ति

મ ૧૯૮૦ ના ૩૧ સુ. ૧૨.
નિજાપુર

}

મે. બુદ્ધિસાગર

નિવેદન

શ્રી અધ્યાત્મજ્ઞાનપ્રસાગ્કમ ડલ તરફથી શ્રીમદ્ બુદ્ધિ
સાગરસૂચિ અથમાજ્ઞાના ત્રયાક ૮૯ તરીકે આ અથ
છપાવી બહાર પાડવામા આવે છે આ અથના મૂળ હુહા
શ્રી વિમળહર્ષસૂરિના ગિપ્ય ૫૦ શ્રી પ્રેમવિનયજીએ સ
૧૯૬૦ મા ઉદ્ધિયિની નગરીમા બતાવેલા છે જે આત્મજ્ઞાન
તેમજ વેરાગ્યથી ભગ્નપૂર છે તેનાપર વિવેચન, અધ્યાત્મ
જ્ઞાનરસિક તત્ત્વજ્ઞાની આચાર્યમહારાજશ્રીમદ્ બુદ્ધિમાગર
મૂરિજીમહારાજે ઘણુ ઉત્તમ રીતે કરેલુ છે એ રીતે આ
અથ ભવ્ય જીવેને અતગતમદદિ કળવાને એક ઉત્તમ
સાધનરૂપ છે આજા છે તેનો વાર્ચક તરફથી બહોળા
પ્રમાણમા લાભ લેવાશે કે જેથી લેખક તથા પ્રકાશકનો
શ્રમ સફળ થાય

આ અથ છપાવવામા પેથાપુર નિવાસી શેઠ માકરચ દ
હકમચ દ આકોલાવાળાએ રૂા ૨૦૦) મદદ તરીકે આપ્યા
છે તે બદલ તેમનો આભાર માનવામા આવે છે

મુ. પાદરા
મહામુદ ૧૧
૧૯૮૧

અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રચારક મંડળ
હા. વકીલ મોહનલાલ હામચ દ

પ્રસ્તાવના.

વિ સ ૧૯૬૨ માં મળવા દેશની ઉચ્ચનિ નગરીમાં તપાગચીય શ્રી વિમલહર્ષ ઉપાધ્યાયજીના શિષ્ય પ શ્રી ત્રેમવિજયજી મહારાજે ગુજરાતી ભાષામાં તેમના ગુરૂના શિષ્યજી પ શ્રી રત્નહર્ષની સાનંદ્યથી આત્મશિક્ષાભાવના નામનો અથ ૧૮૦ ગાથા-હુહામાં રચ્યો છે તેની એક જૂની પ્રતિ પેથાપુરમાં પ્રવર્તે શ્રી ઋદ્ધિસાગરજી પાસેથી મળી આવી તેના આધારે આ અથના હુહા છપાવ્યા છે, શોધ કરતા બીજી પ્રતિ ન મળવાથી તેજ પ્રતિ ઉપરથી હુહા લખી તેનું વિવેચન કરી તેનું નામ આત્મશિક્ષાભાવનાપ્રકાશ, રાખવામાં આન્યું છે આ હુહા પ્રથમ અવ્યવસ્થિત દશામાં અધ્યાત્મ જ્ઞાન પ્રસારક મહા તરફથી છપાયેલા પણ તેમાં અન્યકૃત હુહા સેગલેગ થયેલા હોવાથી હાલ આ પ્રતિ ઉપરથી તે હુહા જુદા પાડી તે ઉપર વિવેચન કરવામાં આન્યું છે જે પૃષ્ઠ ૧થી ૭૫ સુધીમાં છપાયા છે અને તે પછી બાકીના પ્રસ્તાવિક હુહા કે જે અવાચીન પડિત મુનિયો કૃત છે તે, દાખલ કરી તેના પર વિવેચન કરવામાં આન્યું છે અને તેનું નામ પ્રસ્તાવિક આત્મવૌધકદુદા રાખવામાં આન્યું છે

પેથાપુરમાં વિ મવત ૧૯૮૦ ના ચોમાસામાં આ અથ લખવાની રાજ્યાત કરી આત્મદર્શન, આત્મસમાધિ શતક, અધ્યાત્મગીતા, પરમાત્મ દર્શન, આત્મસ્વરૂપ-જીવકપ્રબોધ-વિગેરે અથો લખવામાં તેમજ અન્ય અથોના મુદ્રે જોવામાં તથા જ્ઞાનચર્યા-વ્યાખ્યાન-ધ્યાન વિગેરેમાં ઘણું વખત જતો હોવાથી આ અથનું વિવેચન અતિ સહેલથી કર્યું છે પેથાપુરમાં ધાર્મિકપુસ્તકલેખન તથા શોધન પ્રવૃત્તિ તથા ધ્યાન સમાધિમાં ઘણું વખત વીતાડવામાં આન્યો હતો અન્ય સ્થળો કરતા પેથાપુરના ચોમાસામાં સત્તર-અઢાર અથોના મુક મુવારવાની વિગેરે ઘણી ધાર્મિક પ્રવૃત્તિ નેવવામાં આવી હતી શરીરની માદગીના લીધે બાકીના કાર્યો અતિ ત્વરાથી કરવામાં પુરુષાર્થ સેન્યો હતો

પેથાપુરમાં સાગરમતી નદીના આઘા (કોતરો) હોવાને લીધે ત્યાં ધ્યાન-સમાધિ કરવાની અનુકુળતા ઉત્તમ પ્રકારની હતી. રૂઢન ચોતરો-ગુરૂજેટ આદિ સ્થાનોમાં ધ્યાન ધરવાથી ઘણું આત્માનંદ પ્રગટતો હતો તેમજ આત્મસમાધિમાં સ્થિરતા રહેતી હતી વળી વ્યાખ્યાન સિવાયના વખતમાં શ્રાવકોનો અત્યંત પરિચય ગ્રહેતો હતો, અને રાત્રીના વખતમાં તો ખાસ ઠારણ વિના તેવો પરિચય સેવાતો ન હો

श्री अध्यात्मज्ञानप्रसारक मडल तरफथी

श्रीमद् बुद्धिसागरसरिजीग्रन्थमाळामा

प्रगट थयेला ग्रन्थो

प्रथांक	पृष्ठ	किंमत.
१ क भजन सप्तह भाग १ जो	२००	०-८-०
* १ अध्यात्म व्याख्यानमाळा	२०६	०-४-०
* २ भजनसप्तह भाग २ जो	३३६	०-८-०
* ३ भजनसप्तह भाग ३ जो	२१६	०-८-०
* ४ समाधिशास्त्रकृम	६१०	०-८-०
५ अनुभवापशिशी	२४८	०-८-०
६ आत्मप्रदीप	३१६	०-८-०
* ७ भजनसप्तह भाग ४ जो	३०४	०-८-०
८ परमात्मदर्शन	४००	०-१२-०
* ९ परमात्मज्योति	४००	० १२ ०
* १० तत्त्वविदु	२३०	०-४-०
* ११ गुणानुराग (आ धीजी)	२४	०-१-०
* १२-१३ भ० स० भाग ६ मो		
तथा ज्ञानदीपिका	१६०	०-६-०
* १४ तीर्थयात्रानु विमान (आ धीजी)	६४	०-२-०
* १५ अध्यात्मभजन पद सप्तह	१६०	०-६-०
१६ गुरुवोध	१७४	०-८-०
* १७ तत्त्वज्ञानदीपिका	१२४	०-६-०

१८ गहूलीसमूह भा १	११२	०-३-०
*१९-२० श्रावकधर्मस्वरूप भाग १-२ (आशुचि त्रीजी)	४०	४०-१-०
*२१ भजनपदसमूह भाग ६ ठो	२०८	०-१२-०
२२ वचनानुसृत	८३०	०-१४-०
२३ योगदीपक	३०८	०-१४-०
२४ जैन ऐतिहासिक रासमाला	४०८	१-०-०
*२५ आनन्दधनपद (१०८) भावार्थसमूह, ८०८		२-०-०
*२६ अध्यात्मशान्ति (आ बीजी)	१३०	०-३-०
२७ काव्यसमूह भाग ७ मो	१४६	०-८-०
*२८ जैनधर्मनी प्राचीन अन अर्वाचीन स्थिति	६६	०-२-०
*२९ कुमारपाळ (हिंदी)	२८७	०-६-०
३० धी ४-३४ सुप्रमाण गुरुगीता	३००	०-४-०
३१ पद्धत्यविचार	२४०	०-४-०
*३६ विजापुर वृत्तात	६०	०-४-०
३७ सानगमतीकाव्य	१६६	०-६-०
३८ प्रतिज्ञापालन	११०	०-४-०
*३९ ४०-४१ जैनगच्छमतप्रवच, सचप्रगति, जैनगीता	३०४	१-०-०
४२ जैनधातुप्रतिमा लेख स भा १		१-०-०
४३ मित्रमैत्री		०-८-०
*४४ शिष्योपनिषद्	४८	०-२-०

૪૬ જૈનોપનિષદ	૪૮	૦-૨-૦
૪૬-૪૭ ધાર્મિક ગ્રન્થસમ્રહ તથા સદુપદેશ		
મા ૧ જો	૬૭૬	૩-૦-૦
૪૮ ભજનસમ્રહ મા ૮	૯૭૬	૩-૦-૦
*૪૯ શ્રીમદ્ દેવચંદ્ર મા ૧	૧૦૨૮	૨-૦-૦
૫૦ કર્મયોગ	૧૦૧૨	૩-૦-૦
૫૧ આત્મતત્ત્વદર્શન	૧૧૨	૦-૧૦-૦
૫૨ માર્ગસહકારશિક્ષણ કાવ્ય	૧૬૮	૦-૧૦-૦
૫૩ શ્રીમદ્ દેવચંદ્ર મા ૨	૧૨૦૦	૩-૮-૦
૫૪ ગદ્યુક્તિ સમ્રહ મા ૨	૧૩૦	૦-૪-૦
૫૫ કર્મપ્રવૃત્તિટીકાભાષાના	૮૦૦	૩-૦-૦
૫૬ શુદ્ધગીત ગદ્યુક્તિસમ્રહ	૧૯૦	૦-૧૨-૦
૫૭-૫૮ આગમસાર અને અધ્યાત્મગીતા	૪૭૦	૦-૬-૦
૫૯ દેવવ્રત સ્તુતિ સ્તવન મમ્રહ	૧૭૫	૦-૪-૦
૬૦ પૂજાસમ્રહ મા ૧ જો	૪૧૬	૧-૦-૦
૬૧ ભજનપદ સમ્રહ મા ૬	૯૮૦	૧-૮-૦
૬૨ ભજનપદ મમ્રહ મા ૧૦	૨૦૦	૧-૦-૦
૬૩ પદસદુપદેશ મા ૨	૯૭૯	૧-૮-૦
૬૪ ધાતુપ્રતિમાલેખ મમ્રહ મા ૨	૧૮૦	૧-૦-૦
૬૫ જૈનત્રિષ્ટિ દ્વિશાવાસ્યોપનિષદ ભાવાર્થ નિવેચન	૩૬૦	૧-૦-૦
૬૬ પૂજાસમ્રહ મા ૧-૨	૪૧૯	૨-૦-૦
૬૭ સ્નાત્રપૂજા (દ્યુદિમાગસુવિદ્યા)		૦-૨-૧
૬૮ શ્રીમદ્ દેવચંદ્રજી અને તેમનું જીવનચરિત્ર		૦-૪-૦

६६-७२ दृष्टोपयोग वि० सस्कृत ग्रन्थ ४ १८०	८-१२-२
७३-७५ सर कर्तव्य वि० सस्कृत ग्रन्थ ५ १६८	८-१२-७
७८ कान्हा लनपतराय ग्रन्थ जैनधर्म १००	८-४-०
७९ चिन्तामणि १२	०-४-०
८०-८१ जैनधर्म ग्रन्थ त्वीन्द्रियमनो	
मुद्रान्तो मथा जैनत्वोत्ती सत्ता २२०	१-०-०
८२ सत्यस्वरूप २००	-१२ ८
८३ ध्यानविचार २२	
८४ आत्मशास्त्रिका १४०	०-४-०
८५ सात्त्विकिक कामापना ८०	०-३-०
८६ आत्मदर्शन (मणिरत्नजीह्वन सजाया)	
नु विवचन १६०	०-४-०
८७ जैन धार्मिक श्रुति समागन २६	०-२-०
८८ कल्याणविषय निषय तथा ज्ञान लक्ष्मि निर्णय २२०	०-६-०
८९ आत्मशिक्षाभावना प्रकाश १०४	०-५-०
९० आत्मप्रकाश	
९१ गुह्यराती गोष्ठ विनाशक	
९२ तत्त्वविद्या	

छपाता ग्रन्थो.

- (जैन धर्म ग्रन्थानामावलि) १ जीवकप्रयोग
 २ आ द्वाचर्मा निवाद्याराम ३ परमात्मदर्शन
 ४ आदर (द्वचर्मा जीवनचरित्र) ५ अष्टाध्यायमीमा

- ૩ મોટુ વિજાપુર કૃતાત ૯ આત્મસમાધિ શતક
 ૪ ૩ શ્રીયશોવિજયત્રી નિગ્ધ ૧૦ મજનસમ્રાટ્ ભાગ ૧૧ મો
 ૫ આત્મસ્વરૂપ ૧૧ જૈનસૂત્રમા મૂર્તિ પૂજા

પુસ્તકો મળવાના ઠેકાણા —

૫ વકીલ મોહનલાલ હીમચંદ

પાટણ (ગુજરાત)

- આત્મારામ ખેમચંદ
 આણંદ (જીવે અમદાવાદ)
 ૩ ભાખરીઆ મોહનલાલ નગીનદાસ
 ૧૯૨-૬૪, બબ્બગેટ ડાટ—સુ ખમ
 ૪ રોઠ નગીનદાસ નયચંદ ભાખરીઆ
 મહેસાણા
 ૫ રોઠ ચંદુલાલ ગોકળદાસ, વિલપુર
 જૈન જ્ઞાનમંદિર
 ૬ બુકસેવન મેવલ હીરજી
 પાયધુની—સુ ખમ
 ૭ રોઠ રતિલાલ કેશવલાલ—ખાંતિજ
 ૮ શ્રીમદ બુદ્ધિસાગર મંડલ—પેથાપુર.

શ્રી પ્રેમવિજયજીકૃત—

॥ ગુજરાતી આત્મશિક્ષાભાવનાગ્રન્થ ॥

દુહા

શ્રી જિનવર મુરવાસિની, જગમેં જ્યોતિ પ્રકાશ,
પદાસન પરમેશ્વરી, પૂરે વાછિત આશ. ॥ ૧ ॥

બ્રહ્મસુતા ગુણ આગલિ, કનકકમંડલુ સાર,
વીણા પુસ્તકધારિણી, તુ ત્રિશ્ચુનન જયકાર. ॥ ૨ ॥

શ્રી સરસ્વતી નિજ પાણ નમી, મન ધરી હર્ષ અપાર,
આત્મશિક્ષા ભાવના, મણુ સુણો નરનાર. ॥ ૩ ॥

રે જીવ !! સુણ તુ વાપડા, તુ હીયે વિમાસી જોય,
આપસ્વારથ સહુ મિલ્યુ, તાહરુ નહીં જગ કોય. ॥ ૪ ॥

ધર્મે વિના સુણ જીવડા, તુ મમીઓ મન અનત,
મૂઢપણે મય તૈં કિયા, રૂમ ઘોલે મગનત. ॥ ૫ ॥

આત્મશિક્ષા ભાવાર્થ—

પ્રણમ્ય પરમાત્માને, મહાવીર નિનેશ્વરમ્,

ભાવાર્થમાત્મશિક્ષાયા કરોમિ મવ્યહેતરે ॥

ભાવાર્થ—આત્મશિક્ષાના કર્તા મ ગણાય છે તેને આત્મ
શિક્ષા દેવા માટે ગુજરાતી ભાષામાં આત્મશિક્ષા ગ્રન્થ લેખકે
લખ્યો છે. આ ગ્રન્થમાં વિચારીને જે આ જગતમાં જે જે કરવાનું છે તે
સર્વે સ્વર્થના સંબંધી છે, તેમાં તારૂં દોષ નથી. આ ગ્રન્થ
કરવામાં પુણ્ય સાહાય્યકારી છે. દુનિયામાં જેવાં જેવાં વ્યક્તિ
અગ કટોકટીના હાથ પ્રસંગે હર ભાગી બને છે, તે વ્યક્તિ દોષ
સાથે પણ જોતું નથી માટે છે એવન !! તુ એવો બને મનુષ્યમિતી,

પુત્ર, ધરમાન, સગા વહાલમા મોહથી મમતા કરીશ નહિ તારૂં જે શરીર છે તે પણ તારૂં નથી પાછીના પરપોટા જેવું શરીર છે, તેમા પણ મનનાસાવ ધારણ કરીશ નહાં આ ભવમા ને પર ભવમા માહાશ્વર્યથી ધમ છે, ધર્મ વિના ઠાઠનું શરણુ નથી, ધર્મ વિના તું ચારાશીલાખજીવયોનિગા અનતી અનતીવાર, અનતા અનત જન્મ મરણ કરી અનત અનત હુ ખ પામ્યો અને ત્યાં તું જ્ઞાન વિના ધર્મ કરી શક્યો નહાં મમાનમા જન્મ જન્મ મરણ કરવાનું કારણુ કર્મ છે કર્મથી જન્મ જરા મરણ થાય છે અનાદિ કાળથી આત્માની માથે કમ લાગ્યું છે, અનાદિકાળથી જગત છે અને અનાદિકાળથી અનતા જીવો જગતમા છે જીવ અને અજીવ એ બે દ્રવ્યની અનાદિકાળથી સૃષ્ટિ વર્તે છે અને અનતકાળ સુધી રહેવાની તેમથી જ જીવને શુદ્ધી કૃપાયકી સમ્યગ્જ્ઞાન થાય છે તે અધર્મનો ત્યાગ કરીને ધર્મને પામે છે અને ધર્મની આરાધના કરીને મોક્ષ પામે છે સર્વજ્ઞ શ્રીમહાવીર દેવકહે છે કે જે આત્માની શુદ્ધતા કરે છે તેજ મોક્ષ પામે છે માટે એ ચતન ! તું ચેતી લે અને સસારમા કૃષ્ણ એક ધર્મ જ સારભૂત છે બાકી ખીજી બધું અસાર છે, એમ જાણીને સર્વપ્રમાદો દાળીને આત્મધર્મની આરાધના કર !! ધર્મજીવને જીવવું તેજ આત્માનું જીવન છે રાગ દ્વેષના અને કામેચ્છાઓના જીવનથી જીવવું તે જહજીવન છે ખાવા પીવાથી જીવવું તે નેહજીવન છે અને ઇન્દ્રિયોના વિષયોના ભોગો માટે જીવવું તે ઇન્દ્રિયજીવન છે, જ્ઞાનાન દરમજ્ઞતાથી જીવવું તે શુદ્ધાત્મજીવન છે શુદ્ધાત્મ જીવન અનંત છે, શુદ્ધાત્મજીવન અત રૂમા છે મોહના નાશથી આત્મજીવનના આવિર્ભાવ થાય છે જહરસના આનંદથી જીવનાન અને જીવવાની મોહવૃત્તિ ધારણ કરનારાઓ બહિરાત્માઓ છે અને તે અનાર્યો છે, તેઓ કર્મના શુભામો છે અને મર્યાને કર્મના શુભામો બને છે આત્માતા સત્ય જ્ઞાના । દરસના અભિલાષી જીવો છે તેજ અંતરાત્માઓ છે અને તેજ આર્યો છે, તે ખરા ભક્તો યોગીઓ જ્ઞાનીઓ સતો છે આત્મા તેજ પ્રભુ-પરમાત્મા છે અને તે રામ છે, વિવેક છે તે લક્ષ્મણ છે, સમકિત છે તે જનકરાજ છે સમતા છે તે ગીતા છે, મોહ છે તેજ

ગવણુ છે અને પ્રેમ છે તે હનુમાન્ છે, મન છે તે દેશ છે, તૃષ્ણા તે લક્ષ છે, શરીરમા રહેલ આત્મા તેજ મંથર છે અને તેમાથી પ્રગટતી જ્ઞાનની સ્ફુગ્ધા તેજ અન્તરધ્વનિ પ્રેરણા છે, આત્મા તેજ અસખ્ય પ્રદેશી હોવાથી મહાન્ વિભુ છે, દુનિયાના લોકો પ્રભુના એ કડો ભાષામા જે જે નામો બોલે છે, તે આત્મજ્ઞાનથી ઉલ્લસેલા છે અને તે આત્મ પ્રભુના છે એમ સમજીને આત્માનો ધર્મ ચિદાનંદ છે તે સમજવો ચિદાનંદની જે જે અશે પ્રગટતા થાય છે તે તે અશે આત્મપ્રભુ પ્રાકટ થયું જાણુ ! ! હે આત્મન્ ! તારો વર્મ જોળખીને આત્મામા સ્થિર થા તુ જ્યાં ખરા નિશ્ચયની લગનીથી આત્મધર્મની આગ ધના કરવા ઉઠીશ, ત્યાં ખરેખર તું મોહનો ક્ષય કરીને આત્મધર્મને પ્રગટ કરી શકીશ હે આત્મન્ ! આત્માનો ધર્મ પ્રગટ કરવામાટે મન, વાણી અને કાયાના સાધન વિના લક્ષ્મીધર વગેરે કોઈ સાધનની જરૂર નથી બાહ્ય જડવસ્તુઓમા સુખની ભુદ્ધિ થાય છે તે મિથ્યા માનીને આત્માના પગમાન દડપ ધર્મને પ્રગટાવવા આત્મામા અર્પાઈ જા ! ! અને જીવતા સમાજને ભૂલી આ મામા જાગ !

લાસચોરાણી યોનિમા, ફરી ફરી લિયો અવતાર,
એકેકી યોનિગલી અનત અનતીયાર ॥ ૬ ॥

ચંદ્રરાજ પરમાણુઆ, સોય અગ્નિતોય ઠામ,
કર્મવશે જીવ તુ મમ્યો, મૂરખ ચેત ન તામ ॥ ૭ ॥

નિગોદ સૂક્તમ વાદર, પુદ્ગલ અનત અપાર,
એતો કાલ તુ તિહા રહ્યો, હવે કરહકયે નિચાર. ॥ ૮ ॥

સાસ ઉસાસા એકમે મરણ સત્તર અધકીધ,
સૂક્તમ નિગોદમા વલી, એ જિન વચન પ્રસિદ્ધ ॥ ૯ ॥

નમ્યનિગલેન્દ્રી ત્રિયગતિ, મય કીયા ગ્રહુ હેવ,
ભુવનપતિ વ્યતર જ્યોતિષી, શ્રોર નિમાનિકદેવ ॥ ૧૦ ॥

ભાવાર્થ—ચોદગાજીના આકાશના અસખ્યાત પ્રદેશ છે આકાશના એક એક પ્રદેશે અમખ્યાતી નિગોદો છે નિગોદના અસખ્ય ગોલા છે એક એક આકાશના પ્રદેશમા

એક એક ધર્માસ્તિકાપનો અને એક એક અધર્માસ્તિકાપનો પ્રદેશ ગ્યો છે, અને આકાશના એક એક પ્રદેશે અનતા છવેા રહ્યા છે, અને આગના એક એક પ્રદેશમા અનતા પુદ્ગલ પરમાણુઓ નહ્યા છે એક એક જીવને અનત અનત પુદ્ગલ પરમાણુઓવાગીવર્ગણાઓ લાગી છે ચૌદરાજલોકમા અનતા પુદ્ગલ પરમાણુઓના જનેલા અનત રક ધો પલુ છે તે અનત પરમાણુઓને તથા રક ધોને પલુ અનતી અનતીવાર કર્મની આઠ વર્ગણા રૂપે, દેહ રૂપે, વદ્યા અને છ ડયા ચૌદરાજલોકમા એક એક પ્રદેશે અનતી અનતીવાર અનત અનત જન્મ લઈને અનત પરમાણુઓને અનતી અનતીવાર આઠ વર્ગણા રૂપે વદ્યા અને છ ડયા દુનિયામા એવો એક પલુ પરમાણુ નથી કે જેને અનતીવાર અનત રૂપે ગ્રહણ ન કર્યો હોય અને ન છ ડયો હોય, તથા ચૌદ રાજલોકમા એવો એક પલુ જીવ નથી કે જેની મગે અનતીવાર સગપણના સ બધ ન કર્યા હોય, તથા જે છવેા સિદ્ધ પરમાત્માઓ થયા છે, તેઓની સાથે પલુ જૂતકાળમા અનતીવાર અનત રૂપે સગપણના સ બધ કર્યા હતા સૂક્ષ્મ નિગોહ છવેા, ચાહ રાજલોકમા કૃપલીમા કાજળની પેઠે ઠામી ઠાસીને ભર્યા છે, તથા બાહર નિગોહના છવેા પલુ અનત છે એક મોયના અગભાગ ઉપર બાહર નિગોહનું જેટલું શરીર રહે તેટલા શરીરમા અનતા છવેા રહ્યા ॥ સૂક્ષ્મ અને બાહર નિગોહમા અનત અનત પુદ્ગલ પરાપતનના અનત કાળચક્ર સુધી જીવ ભગ્યો પલુ અજ્ઞાન મોહથી પોતાનું શુદ્ધ સ્વરૂપ સમજી શક્યો નહીં સૂક્ષ્મ નિગોહમા એક શ્વાસોશ્વાસમા સાડી સત્તર ભવ અધિક કર્યા એમ છે જીવ ! તે નિગોહ અને નરકના દુ ખ ભોગવ્યા તેનો વિચાર કર ! ! નરકની ંતિમા અને બેરે દિ તેરેન્દ્રિ ચૌરેન્દ્રિમા અનતીવાર ભગ્યો દેવગતિના ભવ પલુ અનતીવાર કર્યા મહા પુરયોદયે દશ દશાતે દુર્લભ એવો મનુષ્ય જન્મ ભગ્યો, હવે તું વિચાર કે મનુષ્યભવમા જો મોક્ષ ન મેળવ્યું તો કયા ભવમા મેળવીશ ?

દમ મમતા મમતા તૈં લીયો, મનુષ્ય જનમ અવતાર,

મિથ્યાત્વપર્ણે મન નીગમ્યો, કાજ ને સીધું લગાર ॥ ૧૭ ॥

જગમા જીવ અછિં મહુ, એકેકસુ અનતીવાર,
 પ્રિવિધ પ્રકારિં સગપણ કિયો, તુ હીયા સાથ વિચાર ॥ ૧૨ ॥
 તો કુણ આપણો પારકો, કુણ વેરી કુણ મિત્ત,
 રાગ દ્વેષ ટાલી કરી, કરી સમતા એક ચિત્ત ॥ ૧૩ ॥
 પુરવ કોહિને આડપે જ્ઞાની ગુરુ અપાર,
 ઉત્પત્તિ કહે જીડ !! તાહરી, કહેતા ન આવે પાર ॥ ૧૪ ॥
 પુત્ર પિતાપણે અરતરે, પિતા પુત્ર પણ જોય,
 માતા સગપણ નારી મલિ, નારી પણ માતા હોય ॥ ૧૫ ॥

ભાવાર્થ—અનત પુર્યોદયથી મળતા અને દશ દૃષ્ટાંતે
 દુર્લભ એવા મનુષ્યભવો પણ અસંખ્યાતો જનન કર્યા પણ ધર્મની
 પ્રાપ્તિ વિના મનુષ્યજન્મ પણ નિર્થક ગુમાવ્યા અને આત્માનુ
 મોક્ષરૂપ કાર્ય સિદ્ધ થયું નહીં અનત જીવો સાથે અનતીવાર સ
 ગપણ કર્યા પણ સત્ય સુખ પ્રાપ્ત થયું નહીં, ઠરેડગણી મહેનત કરી
 પણ અણ જેટલું સુખ મળ્યું નહીં અને દુઃખ તો ઠરેડો મેડ
 પર્વતના ભાર જેટલું વેઠવામા આવ્યું માટે હવે હે ચેતન !! તુ જાગૃત
 થા હે ચેતન ! તારૂં આ ભવમા ડોઢ નથી અને કોઈનો તુ નથી
 સંબંધે સર્વ જીવો સાથે મળવું થાય છે અને વિખરવું થાય છે
 માટે જાગ !! કોઈ તારો મિત્ર નથી, કોઈ તારો વૈની નથી, જેના ઉપર
 તુ નાજ કરે છે તે તારા રાગી નથી અને જેના ઉપર તુ દ્વેષ કરે છે
 તેનાથી તારૂં અહિત થવાનું નથી, માટે રાગ દ્વેષ કેમ કરે છે ?
 રાગદ્વેષ ટાળીને તુ સમતાલાવને સેવ !! સર્વજીવો ઉપર અને
 અજીવો ઉપર સમભાવ રાખવો. કોઈના ઉપર રાગ રોષ કરવો નહીં
 એજ આત્માનો સમભાવ યોગ છે માટે એકાગ્રચિત્તથી સમતા
 લાવને સેવ !! અને વિભાવમા ચિત્ત ન રાખ પૂર્વકોડી વર્ષનું જેનું
 આયુષ્ય હોય અને જેણે નવમા વર્ષે દીક્ષા લઈ કેવળજ્ઞાન પ્રગટ
 કર્યું હોય એવો કેવળજ્ઞાની પણ તારા હે જીવ ! ઉપત્તિ સંબંધી
 વાણીથી વર્ણન કરે તોપણ તારા સર્વ ભવનું વર્ણન કરી શકે નહીં
 ઠારણ છે હે જીવ ! તુ અનાદિકાગથી જન્મ મરણ કરે છે તેનું પરિ

પૂર્ણ વર્ણન તો કવગણા લીધી પણ કરી શકાય નહીં હે છુપ । કોઈક વાર તુ પિતાપણે ઉત્પન્ન થયો અને કોઈકવાર તુ પિતાના પુત્રપણે થયો કોઈકવાર તુ શ્રીકૃષ્ણ થયો, અને કોઈકવાર નારી સ્ત્રી તારી માતા થઈ અને કોઈકવાર તુ પોતાની સ્ત્રીનો બાપ થયો અને સ્ત્રી પત્ની તે માતા થઈ એમ આત્મજ્ઞે ૧૧ થી તે અનંત અનંતીવાર સગપણ કર્યા, પણ સમ્યગ્જ્ઞાન વિના તને સત્ય શક્તિ સુખ અનુભવાયુ નહીં

સુતો સુપા જજાલમાં, પામ્યો જાણે રાજ્ય;
જમ જાગ્યા તવ જ્વલો, તેણ રાજન સિંહ રાજ ॥ ૧૬ ॥
તિમ જ હુટુચ મિચ્યુ સવે, ગોટી માયા જાલ;
આય પોહોત આપણી, સિંહમાં થાઈ વિસરાલ ॥ ૧૭ ॥
સોદો લયમ્ જણ મિલે, જિહાં જહિ સટીહાટ;
આય સારુ વ્યવસાય કરી, ફિરિ ઘાન્યા નિજ ઘાટ ॥ ૧૮ ॥
તિમ મન મમતા સવિ મિચ્યા હુટુચ જોડિ જો ઘાટ
પુણ્ય પાપ વ્યવમાય કરી, જો ઉત્તરિહ ઘાટ ॥ ૧૯ ॥
એમ હુટુચ મિચ્યો ફારમો, માય ને રલી તાય,
પણ મગની મારજ્યા, કો કહિતો ન કદાય ॥ ૨૦ ॥
નવ નયા નાટક તુ વલી, નાન્યો કરી ચહુરૂપ,
નાટક (એક) ? હમુ ન નાચિયા, જો છૂટે ભવરૂપ ॥ ૨૧ ॥

સાચાર્થ—સ્વપ્નામાં કોઈ રાજ્ય થયો અને તેણે રાજ્ય પામ્યું, પછીથી તે જાગીને જુવે છે તો પોતાને એકલો દેખ્યો અને જાણ્યું કે એ તો જમી સ્વપ્નનો માયા હતો ૨ તો કોઈ રાજા પણ નથી અને માત્ર રાજ્ય પણ નથી એવી રીતે જ્યારે આત્માના જ્ઞાનની દૃષ્ટિ પ્રગટે છે, ત્યારે આત્મા જાણે છે કે ધરનાર માત્ર નથી, હું પુરૂષ નથી, તથા સ્ત્રી નથી, તથા નપુસક નથી, તથા દેહમાં રહ્યો છું પણ તે દેહ મારો નથી સ્વપ્નાનો પહેલુ મસારને પણ વલૂંઠો જાણે છે અને તે સર્વથી પોતાને જ્યારે દેખે છે અને પછીથી તે

અવનતી માયા જેવી દુનિઆની બાજીમા મુઝાતો નથી કુટુંબ
 ઠપીલામા માગપણ માનતો નથી અને અત્યથી એમ વિચારે છે
 કે આ તો બધી ઇદ્રજા છે બજારમા મોદો કરવાને માટે અનેક
 જાતના લોકો ભેગા થાય છે અને માણસાથી હાટ ચોટા ભનાઈ
 ગયેલા દેખાય છે પણ ન્યારે સૌનો વેપાર પૂરો થાય છે, ત્યારે
 ચોટામા ઠાઈ જણાતું નથી તેમ આ સસારમા કુટુંબીઓ ભેગા
 થયા છે પણ આયુષ્ય ખૂટે સર્વ મનુષ્યો પોતપોતાના માર્ગે ચાલ્યા
 જાય છે અને કે ઇતુ ડોઈ ચ-તુ થતું નથી જેણે જેવા કર્મ કર્યા
 હોય છે તેને તેવા ઈર્મ આનતા ભવમા ભોગવવા પડે છે જેણે પુણ્ય
 કર્યું હોય છે તે શુભ ભોગવે છે અને જેણે પાપ કર્યું હોય છે તે
 દુઃખ ભોગવે છે ડોઈના મુખ દુઃખમા ડોઈ ભાગ લઈ શકતું નથી
 સસારમા માતા પિતા બેન ભાઈ બી પુત્ર વિગેરે સર્વે ભેગા થયા
 છે પણ તે નાટકના પાત્રો સમ છે કારણ કે સર્વે પોતપોતાનો પાઠ
 ભજવીને ચાલ્યા જાય છે, પણ ડોઈ ડોઈની સાથે જતું નથી
 સસારના સર્વ મળધો સ્વાર્થથી ચયેલા છે માટે તે કૃત્રિમ છે
 અર્થાત્ જૂઠા છે ચાશાશી લાખજીવયોનિમા જીવોએ અનતીવાર
 અનત દેહો ધારણ કરી નાટક કર્યું પણ એવા નાટકોથી દુઃખનો
 અત આપ્યો નહીં માટે હે અતના ! ! તુ એવું નાટક કર કે જેથી
 દુઃખનો અત આવે જન્મ અને મરણનું કારણ મોહ છે અને
 અજ્ઞાન છે શુદ્ધગમપૂર્વક અજ્ઞાન અને મોહનો નાશ થાય એવું
 સમ્યગ્જ્ઞાન પ્રગટ કર અને ચારિત્રી વેધ પહેરીને ધર્મ રૂપી એવું
 નાટક કર કે જેથી કર્મનો નાશ થઈ જાય વારવાર મનુષ્યનો જન્મ
 મગવો દુર્લભ છે, માટે મનુષ્યજન્મ તુ હવે પામ્યો છે તે ફોગટ
 ન શુભાવ ! ! અને પ્રભુની ભક્તિ તથા ધર્મરૂપી નાટક કરીને એવો
 નાટકીયો બન કે જેથી સસારનું નાટક થતું બંધ થઈ જાય

ઉત્તમ કુલ નરમય લહી, પામ્યો ધર્મ જિનરાય,
 પ્રમાદ મુકી કીલીયે, પિણ લાગિણો જાય ॥ ૨૨ ॥
 જિસુ કીજે તિસુ પાહ્લ, ફરે તેસા ફલ જોય
 સુખ દુઃખ આપ કમાદક દોષ ન દિજે કોય ॥ ૨૩ ॥

દોષ દીને નિજકર્મને, જેણે નવિ કીધો ધર્મ,
ધર્મ વિના સુર નવિ મિલે, એ જિનશાસન મર્મ ॥ ૨૪ ॥

વાવી કુરિ કોદરી, તો વ્યુ લણિદ સાલ,
પુણ્ય વિના સવિ જીવડા, આસ્યા આલ પપાલ ॥ ૨૫ ॥

આય પહોતી આતમા, કોઈ નવિ રાસણહાર,
ઈન્દ્ર ચન્દ્ર જિનવર ચલી, ગયા સવિ નિરધાર ॥ ૨૬ ॥

આવાર્થ—હે ચેતન ! તું ઉત્તમ કુળ પામ્યો છે ત્હને નીશાંગી
કાયા મળી છે, ધર્મસાધન કરવાની સામગ્રી મળી છે દેવશુકની જોગવા
છે મળી છે હવે તું પ્રમાદ કરીને લાખીશો એક ક્ષણ પણ ન શુભાવ ! !
મનુષ્યભવના એક ક્ષણમા પણ મુક્તિ ચર્ધ શકે છે ક્ષણ લાખીશો જાય
૭ માટે એક ક્ષણ પણ પ્રમાદ ન કર ! ! જૈનધર્મ પામીને તેની
આરાધના કરવામા એક ક્ષણ પણ નકામો ન શુભાવ ! ! હે ચેતન ! ! તું
જેવું કરાશ તેવું પામીશ જવાં ટાણી તેથી પાર ઉતરણી છે આજો
વાવીશ તો કરી પામીશ, અને વિષત્તુ આડ વાવીશ તો વિષ
પામીશ જેવું કર્યું હોય તેવું તારા હાથમા છે, માટે હવે જૈન
ધર્મની આરાધના કરવામા પ્રમાદ કેમ કરે છે અને જાણીને પણ કેમ
બૂલે છે હે છવ ! જ્યારે હું ખ પડે છે ત્યારે તું ધર્મને દોષ દે છે
પણ કર્મને તો તું કરે છે ત્યારેજ થાય છે તારા કર્યા વિના કોઈપણ
પુણ્ય અગર પાપકર્મ લાગતું નથી એ સત્ય સિદ્ધાંત ॥ માટે ધર્મને
ધારણ કરી લે ધર્મથી સુખ થાય છે તે નિશ્ચય છે અને એમ જૈન
શાસ્ત્રો જણાવે ॥ આત્માનું સુખ આત્મામા છે બાહ્ય વસ્તુઓના
લોગથી જે સુખ થાય છે તે ક્ષણિક છે માટે જૈન ધર્મની આરાધના
કર અને મિથ્યાજ્ઞાન્તિ છોડી દે કોદરા વાવીને તું જાત પામી
શકીશ નહીં માટે પાપકર્મ છાડીને તું ધર્મની આરાધના કર
પરલવ જતા ધમ જ સહાય કરે છે જે મનુષ્યો આ ભવમા સુખીઆ
દેખાય છે, તેઓએ પૂર્વભવમા પુણ્ય કર્યું હતું માટે જૈન ધર્મની
આરાધના કરવામા જરા માત્ર પ્રમાદ ન કર ! ! આ દુનિયામા જેટલા
જન્મે છે તેટલા બધા મરે છે કોઈ કોઈને કોઈ રાખી શકતું નથી
ધરને પણ મરણ છે, ચંદ્રને પણ મરણ છે દેવતાઓને પણ મરણ

છે, દેવીઓને પણ મરણ છે ઔદારિક, વૈક્રિય, આહારક, તૈજસ અને કાર્મણ એ પાચ શરીર છે જ્યા શરીર છે ત્યા મરણ છે જ્યાં ઇચ્છા છે ત્યા વામના છે અને જ્યા વાસના છે ત્યા જન્મ છે જ્યા ઇચ્છા છે ત્યા ક્રામ છે અને જ્યા ક્રામ છે ત્યા ક્રોધ છે અને જ્યા ક્રોધ છે ત્યા મોહ છે અને જ્યા મોહ છે ત્યા સર્વ જાતના પાપ છે અને જ્યા સર્વ જાતના પાપ છે ત્યા ચોરાશી લાખ જીવચોરના ભવો છે માટે હે જીવ તુ ચેત ! તુ પોતાનો પોતાવડેજ ઉદ્ધાર કરી શકીશ અન્ય મને તારશે એવી આશાએ ન બેસી રહેતા સ્વયં ધર્મ કર !

મોઢામોઢ ન કીજીએ, ન કીજે મોટિ વાત ।

કોહિ અનતમિ વેચીયો, ત્યારે કિહા ગઈ જાત ॥ ૨૭ ॥

આપસ્વરૂપ વિચારતુ, જો દુઃહ હિયડે સાન ।

કરણી તેહવી કીજીએ, જિમ વાધે જગજાન ॥ ૨૮ ॥

ઘઢપણ ધર્મ થાયે નહીં, જોવન થાલે (એકે) જાય ।

વચ વેગલ ધસમસ કરી, પછે ફરી પસ્તાય ॥ ૨૯ ॥

જરા આવી જોવન ગયો, સિરપલીયા તે કેસ ।

લલુતા તો છડિ નહીં, ન કર્યો ધર્મ લગલેશ ॥ ૩૦ ॥

પંચેદ્રિ જિહા પરવઢા, રોગ જરા નારત ।

જોવન ચચલ આવે સદા, કરિલે ધર્મ મહત ॥ ૩૧ ॥

સાવાર્થ—હે જીવ ! તારે અહ કારથી આઠ જાતના મદ ન કરવા જોઈએ, અને પોતાની મોટાઈ તથા આપજડાઈ ન કરવી જોઈએ, અને અહ કારથી ન છકી જવું જોઈએ રૂપમદ, લક્ષ્મીમદ, ઐશ્વર્યમદ, કુટુંબમદ, વિદ્યામદ, તપમદ, કુળમદ, જાતિમદ, વગેરે અનેક પ્રકારના મદોથી તારે મોહ ન કરવો જોઈએ અને પોતાનાથી બીજાઓને હલકા ન ગણવા જોઈએ જે જે વસ્તુનો મદ કરવામા આવે છે તેતે વસ્તુઓથી પોતાની હલકાઈ થાય છે નિગોદમા કદ મૂળના અવતારમા તુ ટકાનો પાચમણ વેચાયો હતો, તે વખતે તારે અહ કાર ક્યા ગયો હતો ? બીજાઓનો તુ તિરસ્કાર કરે છે પણ

જ્યારે તુ નરકનિગોદમાં હોતો ત્યારે તારી દશા કેવી હતી ? તેને તુ વિચાર કર, માટે પોતાનું શુદ્ધ સ્વરૂપ વિચાર અને જડ ઋદ્ધિ તથા શરીર શક્તિ, લક્ષ્મી તથા વિદ્યાથી કુલાર્થ ન જા અને સ સારમાં એવા સારા કૃત્ય કર કે જેથી તારા આત્માનું બહુ થાય અને પાપનો નાશ થાય પોતાનામાં કેટલાક શુભો દેખીને અહ કાર ન કર અને અન્યના દોષો દેખીને અન્યોની નિંદા ન કર પોતાને ખીજાઓ કરતા શ્રેષ્ઠ માની લેવાની ભૂલ ન કર કારણકે ચાર હત્યા કરનારા છવે પશુ ધર્મસામગ્રી મળતા કોટી ભવના કર્મો પશુ એક ક્ષણમાં નષ્ટ કરી દે છે અને એક ક્ષણમાં સુક્રિત પામે છે ખાવાવસ્થા, યુવાવસ્થા, અને વૃદ્ધાવસ્થા એ ત્રણ અવસ્થા પૈકી યુવાવસ્થામાં ધર્મની સાધના થાય છે પણ ઘડપણમાં ધર્મની સાધના થઈ શકતી નથી, માટે યુવાવસ્થાને ફોગટ ન શુભાવ ॥ યુવાવસ્થામાં કામનું ધણુ જોર હોય છે, તેજ વખતે ધર્મ કરીને મોહનો નાશ કરવાની જરૂર છે માટે ધર્મ જો નહીં કરે તો પછીથી ઘણો પસ્તાઈશ ! જુવાન અવસ્થા ગઈ અને જરા આવી, મસ્તકના વાગ ધોળા થયા, આંખે અ ધાપો આવવા લાગ્યો, કાન બહેરા થયા, આંખો ચુવા લાગી, નાક ચુવા લાગ્યું, જીભ લથડવા લાગી, ચાલતા પગ ધ્રુજવા લાગ્યા, કાને ખરાખર સ બળાય નહિ, મન પણ સ્થિર ન રહી શકે એવી વૃદ્ધપણની દશા થતા ધર્મ કરી શકાતો નથી ! માટે સર્વ પ્રકારની અહ તા તથા મમતા મૂઢીને યુવાવસ્થામાં જ્યાંસુધી પાચ ઇન્દ્રિયો સાબુત છે ત્યાંસુધી ધર્મ સાધના કરી લે ! !

હાથે વિત્ત ન વાવર્યો, સમલ ન કીયો સાથ ।

આય ગઈ મન ચેતીયો, પછે ઘસે નિજ હાથ ॥ ૩૨ ॥

ઘન જોવન નરરૂપનો, ગર્વ કરે તે ગમાર ।

કૃષ્ણ વલમદ્ર દ્વારિકા, જાતા ન લાગે ચાર ॥ ૩૩ ॥

જાઠ પહોર તુ ઘસમસી, ઘન કારણ દેશાતર જાય,

સો ઘન મેન્યુ તાહરુ, ઓરજ કોઈ રાય ॥ ૩૪ ॥

આંખતણે ફરુકહે, ઉથલ પાથલ થાય ।

જાણી જીવે નાપડા, ન કરિસ મમતામાય ॥ ૩૫ ॥

માયા સુખ સસારમા, તે સુખ સહી અસાર ।

ધર્મપસાયે સુખ મિલે, તે સુખ નામે પાર ॥ ૩૬ ॥

ભાવાર્થ—અરે છવ ॥ તે પોતાના હાથે લક્ષ્મીનું દાન ન કર્યું તથા વિદ્યાનું દાન ન કર્યું, તારી મન, વાણી અને કાયાની શક્તિ જોને અન્યના સલા માટે ન વાપરી, પછી લક્ષ્મી વગેરે ગયા બાદ તારા મનમા વિચાર આવ્યો કે હું દાન વગેરે ધર્મ કર્મ કરૂં, પણ લક્ષ્મી વગેરે ગયા પછી ક્ષત પરતાવાનું થયું અને લક્ષ્મી વગેરેનો શોક કરવાથી લક્ષ્મી પણ મળી નહીં આ સસારમા લક્ષ્મીનો ગર્વ કરવો તે મૂર્ખપણું છે, તથા યોવનાવસ્થા, રૂપ, કુળ શક્તિઓનો ગર્વ કરવો પણ મૂર્ખપણું છે, કૃષ્ણ અને બળસદ્ર જેવા પણ દ્વારિકા નગરી બળતી મૂંઝીને ચાલ્યા ગયા અને માળાપને પણ બચાવી શક્યા નહીં તો તારો શો સાર છે કે લક્ષ્મી વગેરેને તારા કબજામા રાખી શકે ? દેહ વિગેરેનો નાશ થતા વાર લાગતી નથી હે છવ ॥ તું ધનને માટે આઠે પહોળું ધધામા તથા ધનના વિચારોમા તન્મય બની જાય છે, અને ધન ભેગું કરે છે પણ અતે તે તારી સાથે આવતું નથી અને તારૂં કમારેલું ધન બીજા લોકો ખાય છે, અને તું તો હાથ ધસતો પરભવમા ચાલ્યો જાય છે માટે હે છવ ॥ તું ચેત ॥ એક આખના પલકારામા જગતમા ઘણી ઉથલ પાથલો થઈ જાય છે, અને એવી ઉથલ પાથલો ભૂતકાળોમા થઈ, વર્તમાનમા થાય છે અને ભવિષ્યમા થશે એક પલક પછી શું થશે તેની પણ તને ખબર નથી, માટે ભવિષ્યના સર્વ વિચારો છોડીને તું આત્માની શુદ્ધતા કર, અને અહં મમતાનો નાશ કર સસારમા માયાનું સુખ છે તે ક્ષણિક છે, પાપ ઇદ્રિયોના વિષયલોગનું સુખ છે તે ક્ષણિક છે સસારમા સુખરૂપ સાર નથી, માટે સસારનું ક્ષણિક સુખ તજીને આત્માના અનંત સુખનો અનુભવ કરવા પુરૂષાર્થ કર આત્માનું સુખ છે તે આત્મામા જ્ઞાન ધ્યાનથી રમણતા કરવાથી મળે છે માટે એક પણ પણ નકામી ન શુભાવતા આત્મામા રમણતા કર અને સસારને સ્વપ્ન સમાન મિથ્યા માન ॥ જ્ઞાનદર્શન ચારિત્રરૂપ આત્મા છે, માટે શુદ્ધાત્મદષ્ટિએ છવન ધારણ કર અને

મોહદૃષ્ટિના જીવનથી મરણ પામીને આત્મપ્રભુજીવને જીવવાને
પુરુષાર્થ ૪૨.

નયન ફરકે જિહાં લગે, તિહા તાહરુ સહુ કોય,
નયન ફરકત જવ રહી, તવ ઓથ ઓરજ (સ્વાય) હોય ॥૩૭॥
પાપ કિયાં જિઠ (જીવ) તેં વહુ, - ધર્મ ન કિયો સગાર;
નરક પઢ્યો તવ કરચડ્યો, પઢ્યો તિહાં કરે પોકાર. ॥ ૩૮ ॥
કો દિન રાણો રાજિયો, કો દિન મયો તુ દેવ,
કો દિન રાંક તુ અવતર્યો, કરતો ઓર જ સેવ ॥ ૩૯ ॥
કો દિન કોડિ પરિવર્યો, કો દિન નહિ કો પાસ,
કો દિન ઘરઘર ફકલો, મમે સહી જ્યુ દાસ. ॥ ૪૦ ॥
કો દિન સુયાસન પાલસી, જઠમચી ચકડોલ,
રથવાલા આગઠ ચલે, નિત નિત કરત કલોલ. ॥ ૪૧ ॥

ભાવાર્થ—જ્યાસુધી હે ચેતન! તારી આખ ફરકે ॥ ત્યાસુધી
તાડ સર્વ કોઈ છે જ્યારે આખ ફરકતી બધ થાય છે ત્યારે પોતાનું
કંઈ રહેતું નથી અને પોતાની ઉપાર્જન કરેલી લક્ષ્મી બીજાઓ
ખાય છે અને તારા નામની પણ કોઈ યાદી કરતું નથી તું કયા
જન્મ્યો હતો, તાડ શુ રૂપ હતું, તાડ શુ નામ હતું અને શા શા
કાર્ય કર્યા હતા તે સર્વે હુનિયા ભૂલી જાય છે, અને તને કોઈ યાદ
પણ કરતું નથી દરિયાની રેતીના કણીઆઓ પૈકી એક ઠણીઆને
કોણ યાદ કરે ! સમુદ્રના બિંદુઓમા એક બિંદુ સમાઈ ગયું, તેમા
તેની યાદ શી રહી શકે ? અને કોણ ઠરી શકે ! મોટા મોટા પર્વતોના
પણ ભુદા ભુદા ઠણીઆ થઈ જાય છે તેના નામની અને આકૃતિની
પણ યાદી રહેતી નથી તો તાડ નામ ને આકૃતિની યાદી કયાસુધી
રહેવાની ? અનતકાગમા સર્વનો અલ આવી જાય છે, માટે ચેતીને
પરમેશ્વરનું ભજન કરી દો હે જીવ ! તે ઘણા પાપકર્મો કર્યા અને
ધર્મ તો કાંઈપણ કર્યું નહિ તેથી તું નરકમા પડ્યો ને ત્યા ઘણા
પોકારો કર્યા અને ફરતા ફરતા પાછો મનુષ્યનો અવતાર પામ્યો
માટે ચેત ! આ સંસારમા તું અનતીવાર ચક્રવર્તિશહેનશાહના

જન્મ પામ્યો અને અનતીવાર ચાર જાતિના દેવતાઓમા સર્વ પ્રકારના દેવોના અને દેવીઓના અવતાર પામ્યો અને મનુષ્ય યોનિમા પણ સર્વજાતિના મનુષ્ય અવતારને તુ અનતીવાર પામ્યો કોઇક દિવસ તુ રૂપલો અવતર્યો અને અન્ય મનુષ્યની સેવા કરવા લાગ્યો કોઇ દિવસ તારી પાછળ કરોડો મનુષ્યોના પરિવારથી તુ ચાલવા લાગ્યો અને કોઇ દિવસ તારી પાસે કોઇપણ રહ્યું નહિ કોઇ દિવસ ઘેર ઘેર ભીખ માગવા લાગ્યો અને દાસની પેઠે જ્યા ત્યા ક્યો અને કોઇ દિવસ સાગી ઉત્તમ પાલખી અને રથોમા બેઠો અને આગળ ઘોડેસ્વાર લશ્કર ચાલવા લાગ્યું એમ પુણ્યથકી ચડતી અને પાપથકી પડતી એમ વાર વાર સ સારમા તે લોગવી માટે હવે તુ સર્વનો અનુભવ કરીને જાગૃત થા અને મોક્ષની પ્રાપ્તિ માટે આત્માની શુદ્ધિ કર । ।

કો દિન કૂર કપુર તુ ॥ ભાવત નહી લગાર ॥
 કો દિન રોટા કારણે ॥ મમતો ઘર ઘરનાર ॥ ૪૨ ॥
 હીરચીર અગ જે પહેરિયા ॥ ચૂઆ વદન વહુ લાય ॥
 સો તન જતન કરત મયો ॥ સિંચમા હી નિગટાય ॥ ૪૩ ॥
 સાતમિ ગોલ તુ શોમતો ॥ કામની મોગવિલાસ ॥
 એક દિન ઓહી આગમે ॥ રહણો હિ વનવાસ ॥ ૪૪ ॥
 રૂપે દેવકુમાર સમ ॥ દેસત મોહે નરનાર ॥
 સો નર સિંચ એકમા વલી ॥ ગલી જલી હોવે છાર ॥ ૪૫ ॥
 જે વિના ઘડિય ન જાયતી ॥ સોવરસા સો જાય ॥
 તે વલ્લભ વીસરી ગયો ॥ ઓર સુ ચિંતવે લાય ॥ ૪૬ ॥

ભાવાર્થ—કોઇ દિન તારો એવો વખત આવ્યો કે કૂર કપુરને ભાતના ભોજન પણ તને ભાવતા ન હતા ઘેર, ઘેરી, શીરો, લાડુ, ખરશી વગેરેના મિષ્ટાન્ન ભોજન પણ તને ભાવતા ન હતા દુધપાક પણ તને ભાવતો નહોતો એક દિવસ વળી એવો આવ્યો કે ઘેર ઘેર રોટલાને માટે ભીખ માગવા લાગ્યો, તોપણ કંકડો રોટલો મળી શકે નહીં એક દિવસે હીરના વસ્ત્ર પહેરવા મળ્યા રત્ન, મણિ

મોતી, સુવર્ણ અને હીરાના દાગીના ઘરેણા પહેરતો હતો, એક દિવસ એવો આવ્યો કે શરીર ઉપર ઓઢવા લુગડુ પણ મળી શકે નહીં. એક દિવસ એવો આવ્યો કે વજનના જેવું શરીર મળ્યું અને પર્વતોને પણ પગના ધમકારે ધૂળવવા લાગ્યો અને પૃથ્વીને પણ ધૂળવવા લાગ્યો પણ અણધાર્યો તુ ક્ષણમા મરી ગયો ત્યા તારૂં, મશણ આગળ કંઈપણ ચાલ્યું નહીં માટે હવે ચેત ! ! એક દિવસ એવો આવ્યો કે મદિર મહાલમા તુ રહેવા લાગ્યો અને સાતમા ગોખ ઉપર બેસી હાતણ કરવા લાગ્યો અને સહેર માગવા લાગ્યો પણ એક દિન એવો આવ્યો કે વનવાસમા તુ રહેવા લાગ્યો અને વનના લાકડા પણ તારા સગા થયા નહીં અને અગ્નિ પણ તારા શરીરને બાળી ભસ્મ કરવા લાગી અને તારા શરીરની રાખ થઈ ગઈ અને રાખની માટી થઈ, માટીની વનસ્પતિ થઈ અને વનસ્પતિને લોકો ખાવા લાગ્યા, એમ તારા શરીરના અનેક રૂપાંતરો થયા હુનિયામા જેટલી દ્રવ્ય વસ્તુઓ છે, તેટલી સર્વને તે તારા શરીરરૂપે બનાવી હતી અને ભવિષ્યમા પણ કર્મ છે ત્યાસુધી અનેક વસ્તુઓને શરીરરૂપે પરિણમાવીશ સર્વજીવોએ આ હુનિયાની સર્વ વસ્તુઓને શરીરરૂપે પરિણમાવી હતી હે જીવ ! જેઓ રૂપે દેવકુમાર જેવા હતા કે જેઓને દેખી મનુષ્યો મોહી જતા હતા એવા મનુષ્યો પણ ક્ષણમા આ યા ગયા અને તેઓના શરીરોની રાખ થઈ ગઈ જેઓ વિના ઘડીપણ ચાલતુ ન હતુ અને એક ક્ષણ પણ પ્રિયાદિ વિરહે હૃલ્લસો વર્ષ જેટલી લાગતી હતી તેવા પ્રિય મનુષ્યો પણ ચાલ્યા ગયા તો તુ પણ આ યો જવાનો માટે ધર્મ કર ! !

दैरत सब जग जातुहिं । धिर न रहे सवि कोय ॥

इसु जाणिं भलू कीजीए । हीये विमासी जोय ॥ ४७ ॥

सुरपति सचे सेवा करे । राय राणा नरनार ॥

आय पोहोति आतमा । जात न लागे वार ॥ ४८ ॥

देखत नर अघा हुआ । जे मोह बिद्याजाल ॥

मएया गुणया मूरख बली । नरनारी बाल गोपाल ॥ ४९ ॥

રાત દિવસ નિજ પ્રિયાસુ । તુ રમતો મનરગ ॥

જે જોડે તે પૂરતો । ઉલટ આણી ઝગ ॥ ૫૦ ॥

સો રામા જીડ ! તાહરી । ષિણમાહી વિગટાય ॥

સવારથ પોહોચત જન રહો । તવ ફરી વૈરી થાય ॥ ૫૧ ॥

ભાવાર્થ—હે જીવ ! આ સસાર પરિવર્તનશીલ છે । એમ જાણુ પલક પલકમા ક્ષણ ક્ષણમા સસાર, વિચાર, આચાર આદિથી અનેકરૂપે ફર્યા કરે છે સસાર સ્થિર નથી મનુષ્યોના વિચારો સ્થિર નથી, ક્ષણે ક્ષણે વસ્તુઓના રૂપાન્તરો યાને પર્યાયો બદલાયા ઠરે છે તારા દેખતા આ સસાર, મનુષ્યો, પશુ, પક્ષીયો વગેરેના રૂપાન્તરે ફેરફાર પામતો ક્ષણે ક્ષણે બદલાયા ઠરે છે, તેમા તારૂ કોણ છે ? તુ કોનો છે ? અને તારી સાથે શુ આવશે ? તેનો અભ્યન્ન વિવેક કર ॥ સસારમા જેઓની એવા ઇદ્રો અને ચકવર્તિયો કરે છે એવા તીર્થ કરો જેવા પણ આવ્યા જાય છે તો તારૂ જ્યારે આઉં છુ આવી પહોચશે ત્યારે વાર લાગવાની નથી મોહકથી—વિદ્યાજાલથી દેખતા એવા મનુષ્યો પણ આધળા થયા, સાલગતા એવા મનુષ્યો બહેરા થયા અને ડાહ્યા મનુષ્યો પણ ગાડા થયા લણેલા, ગણેલા, મૂરખ, બાલ, ગોપાલ, રાજા, બ્રહ્મ, સર્વ મનુષ્યો મોહજાલની વિદ્યામા ફસાઈ ગયા અને માડૂ તારૂ કરતા માસાહસપ ખીની પેઠે જાણુતા છતા પણ પાપકર્મ ઢરી હુ ખી થયા હે મનુષ્ય ! તુ રાત દિવસ પોતાની પ્રિયા માથે નવા નવા રંગે ખેલે છે, હસે છે, રમે છે અનેક જાતની કીડા કરે છે અને સ્ત્રીના સર્વમનોરથોને ઉલટ આણીને પૂરા કરે છે, એવી સ્ત્રી પણ તારી થવી નથી અને તારા પ્યારને હિસાબમા ગણતી નથી અને તે પોતાના સ્વાર્થે બીજાને ચાહે છે, માટે હે મનુષ્ય ! તુ વિષયભોગના પ્રેમને સત્ય માની કેમ મુઝાય છે, અને અન્યને પોતાનું કેમ માને છે ! માટે જાગ ! જાગ ! ચેત ! ચેત ! આ જગતમા સર્વ મનુષ્યો સ્વાર્થના સળધી છે અને સ્વાર્થ ન સર્યો કે વૈરી થાય છે સ્વાર્થનીજ જ્યા ત્યા મારામારી છે અને સ્વાર્થથીજ જ્યા ત્યા માન સન્માન સગપણ છે સ્વાર્થથી ખૂન થાય છે, હિંસા થાય છે, ચોરી થાય છે, અનીતિ થાય છે અને

પરસ્પર એક બીજાના પ્રાણ સુસાય છે ! માટે હે મનુષ્ય ! તુ પ્રભુત્વ
ભજન કર અને સર્વપ્રકારના દોષોથી મુક્ત થા ! ભગતા છતા
સ્વશય્યામા પેશાળ ન કર ! મોહરાજના ચોદ્ધાઓથી સાવધાન થા !
સર્વ પ્રકારના દોષોથી મુક્ત થા, અને આત્માની મુક્તિ જ
વામા અર્પાઈ જા !

સમુદ્ર દીપ સાગર સવે । પામ્યો કે નર વાર ॥
નારી હૃદય દો આગુલા । કો નવિ પામ્યો પાર ॥ ૫૦ ॥
બ્રહ્મા નારાયણ શ્વરા । શ્વર ચઢ નર કોડ ॥
લલના વચને હુવા લાલચી । રહ્યા તે વે કરજોડ ॥ ૫૧ ॥
નારી વદન સોદામણો । પણ વાઘણ અગતાર ।
જે નર વહને ઘસ પઢ્યા । તસ લુટ્યા ઘરવાર ॥ ૫૨ ॥
હસ્ત મુગ્ધ દીસે મલી । કરતી કારમો નેહ ॥
કનક લતા માહીર જીસી । અમ્યતર પીતલ તેહ ॥ ૫૩ ॥
પહેલી પ્રીત કરી રગસ્યુ । મીઠા ચોલી નાર ॥
નરદાસ કરી જો આપણો, પછે મુકે ટાકર માર ॥ ૫૪ ॥

ભાવાર્થ—આ સસારમા મનુષ્યો ચામડીના મોઢે અને
રૂપના મોઢે ઘણું મુઝાર છે અને સ્પર્શેન્દ્રિય તથા આખના વિષ
યને પોપે છે અને હુ ખી યાય છે જે મનુષ્ય સમુદ્રોનો અને દ્વીપોનો
પાર પામે છે તે, મનુષ્ય, નારીના જે આગળના હૃદયનો પાર પામી
શક્તો નથી અને કામને લીધે મનુષ્યો અ ધા થઈ સ્ત્રીના ફદમા
ફસાય ॥ અને સ્ત્રીઓ પુરૂષના ફદમા ફસાય છે પુરૂષ અને સ્ત્રી બંને
પરસ્પર એક બીજાના શરીર સળધથી મુખ માનીને પરસ્પર એક
બીજાના શુભામ બનીને મિચ્યા મુખમા ફસાય છે, અને છેવટે પોકાર
કરે છે કે અમને એક બીજાના સળધથી મુખ મળ્યું નહીં મુખ
જ્યા શોધવાનું હતું ત્યા શોધ્યું નહીં, અને કામની વૃત્તિઓમા મુખ
શોધ્યું તે મૃગજળ જેવું જૂઠું જણાયું માટે હે જીવ ! તુ સ્ત્રીના
ફદમા ફસાઈ ન જા બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, મહાદેવ, ઇશ્વર, ચંદ્ર, શુક્ર, બૃહ
સ્પતિ સરખા પણ સ્ત્રીના ફદમા ફસાઈ ગયા અને તેના દાસ બની

ગયા અને સ્ત્રીઓના નચાવ્યા નાચ્યા અને તેઓને જે હાથ ભેટી
તેના સેવક બની ગયા, પણ સુખ પામ્યા નહીં સ્ત્રીનું વદન રંગી
યામણુ હાગે છે પણ અતરથી તે વાઘણુ જેવી છે અને રાક્ષસી છે
સ્ત્રીના વશમાં જે પડ્યા તેના ઘગ્ગાર છુટાયા રાજાઓના ગમ્ય
ગયા દિવાનો દિવાના બન્યા, ફેટવાળો કાયર બન્યા, ફેરદારો
ફસાઈ ગયા, સેનાપતિઓ સેવક થઈ ગયા, રોઠીઆઓ સસલા
જેવા થઈ ગયા, લક્ષાધિપતિઓ રાખ જેવા થઈ ગયા તપસ્વીઓ
લપસી ગયા ડેટલાક રોગી થઈ ગયા, ડેટલાક મર્ગી ગયા, કેટલાક
ધવાયા, કેટલાક મુજરાજાની પેઠે ઘેર ઘેર ભીખ માગવા લાગ્યા
કેટલાક રાવણની પેઠે રણમાં રંગદોળાઈ ગયા કનક કામિનીથી
સસાર છે અને કનકકામીનીના ત્યાગે મુક્તિ છે હ્રસ્તથી અને
મુખથી સ્ત્રી સારી દેખાય છે અને તે જારમો સ્નેહ કરે છે, તેની
આખોના આંખે હનિયાના પુરૂષો ન મરે જની મર્ગી ગયા સ્ત્રી બાહિ
રથી વનકની લતા જેવી છે, પણ અતરમાં પીતળ જેવી કારગી છે
પહેલી સ્ત્રી, પુરૂષથી પ્રીતિ કરે છે અને મીઠું બોલીને પુરૂષને વગ
કરે છે, અને પુરૂષને દામ કરીને પત્ની તેના માથા ઉપર ટપલી નાદે
છે પુરૂષ જેટલો સ્ત્રીના દાસ થાય છે, તેટલો જો દેવગુરુનો દાસ
થાય તો તેને મુક્તિ મળ્યા વિના રહે નહીં માટે હે મનુષ્ય ચેત ।

નારીમદન તલાવડી, ઘુડો સયલ સસાર ॥

ફાદળહારો કો નહી, ઘુડાયુવ ન વાર ॥ ૪૭ ॥

વીસવસાના જે નરા, કોઈ નહી તસ વક ॥

પણ નારીમગત તેહને, નિથે ચઢે કલક ॥ ૪૮ ॥

મુજ ને ચડ પ્રયોતના, દાસીપતિ પામ્યા નામ ॥

અમયકુમાર બુદ્ધે આગલો, તેહ ઠગ્યો અમિરામ ॥ ૪૯ ॥

નારી નહીરે વાપડા, પણ એ વિપની વેલી ॥

જો સુખ વાંછે મુગતિનાં, તો નારીમગત મનિ ॥ ૬૦ ॥

નારી જગમા તે મલી, લેણે જાયો પુરપરતન ॥

તે સતી નિત પાણ નમુ, જગમાં તે ઘન ઘન ॥ ૬૧ ॥

બાવાર્થ—નારી કામદેવની તલાવડી છે તેમા મકળ સસાર ડૂબી ગયો. દુનિયાના સર્વમનુષ્યો, પશુઓ ને પખીયો વગેરે સર્વે નારીરૂપ તલાવડીમા ડૂબી ગયા અને છુડાછુડ થઈ રહી કોઈ સહાય કરનાર પણ ન રહ્યું ક્ષણ સફળરૂના જ્ઞાન વિના અને સતોની સહાય વિના છુડેલાઓને તારનાર કોઈ નથી જેઓ વીસ વસાના પુરૂષો કહેવાય છે દુનિયામા જેઓ સારામા સારા ગણાય છે, તેઓ પણ નારીરૂપ તલાવડીમા ડૂબી જાય છે અને ડૂબી જશે અને ભૂતકાળમા અનેક મનુષ્યો ડૂબી ગયા વીસવસાના મનુષ્યોને પણ નારી સગથી કલક ચલ્યા કે જેઓનો કંઈપણ વાત નહોતો માટે હે મનુષ્ય ચેત ! ! તુ સ્ત્રી રૂપી તલાવડીમાં ડૂબી ન જા જ્યા કામ છે અર્થાત્ વિષયની વાત્છા છે ત્યા રામ એટલે પ્રભુ, પ્રગટતા નથી મુજરાજા ઘણો બળીઓ અને ઘણો વિદ્વાન હતો પણ સ્ત્રીના સગે ઘેર ઘેર બીજા માગી અને ભૂરે હાલે મરી ગયો ચંદ્રપ્રદોતન રાજાએ ઉઠાથી રાજાની સાથે સ્ત્રીને માટે સુદ્ધ કર્યું અને તેમા તે હાર્યો અને દુનિયામા તે દાસીપતિ તરીકે પ્રસિદ્ધ થયો. અભય કુમાર કે જે ખાચસો મત્રીઓમા મુખ્ય મત્રી હતો અને ઐશ્વિકરાજાનો મુખ્ય પ્રધાન હતો તેને પણ વેશ્યાએ પ્રાવિકાતુ રૂપ લઈ ઠગ્યો, અને માળવાના રાજાના કેદી તરીકે તેને બનવું પડ્યું કરણવાલેલા રાજાનું પરસ્ત્રીના મોહથી રાજ્ય ગયું અને તેને વગડે વગડે બટકવું પડ્યું ચાપાનેરના પતાર્થ રાવળ રાજાનું રાજ્ય પરસ્ત્રીના મોહથી ગયું પરસ્ત્રીના મોહથી સિદ્ધરાજ રાજાને શાપ લાગ્યો અને સ્ત્રીના ક્ષમા ક્ષમા જવાથી પૃથુરાજે દિલ્હીનું રાજ્ય શુભાંચુ રાવણ જેવો મહા બળવાન રાજા, પરસ્ત્રી સીતાના મોહથી રણમા રંગદોળાયો હે મનુષ્ય ! તુ નારીને અબળા નહીં જાણીશ, પણ પુરૂષોને દુર્ગતિમા રબડાવવામાટે તો તે સબળા છે તેમજ તે અમૃતની વટિલ નથી પણ એ તો વિષની વટિલ છે તેના રસથી અનંત જન્મ ગરણના ફળ છે સ્ત્રીરૂપી વેલડીની

હવા લેવી પણ સારી નથી જેનામા કામના વિચારો પ્રગટે છે તેને
તો સ્ત્રીઓથી ઘણું દૂર રહેવું જોઈએ હે છવ ! તારે જો મુક્તિના
મુખની ઈચ્છા હોય તો સ્ત્રીનો સંગ ત્યાગ કર ! ! તું એમ જાણીશ
કે મને સ્ત્રીનું શરીર શુ વિકાર કરવાને સમર્થ છે ? કાળુ કે હું
જ્ઞાનવાન છું, મનને વશ કરી શકીશ પણ અરે ચેતન ! તારી એવી
ખડાફરી જવા દે અગ્નિ આગળ ધરેલું માખણ જેમ પીંગળી જાય
છે, તેમ નારીસંગે તારું મન પણ પીંગળી જાય માટે નારી સંગ
કરતો નહીં, જે સ્ત્રીઓના ઉદરમાંથી તીર્થકરો, મહાલક્ષ્મી, મહા
સતો, મહા ગણધરો, મહા સાધુઓ પ્રગટ્યા છે, તે સતી સ્ત્રીઓને
કશોડો વાર ધન્ય છે કારણકે તેમનાથીજ પૃથ્વી રત્નવતી ગણાય છે,
અને અસાર સસાર પણ સારબૂત ગણાય છે

તુ પર કામ કરી સદા, નિજ કાજ ન કરિય લગાર ॥

અસન નલગ્ર કરી તુ, કિમ છૂટીસ મવપાર ॥ ૬૨ ॥

પાપ ઘટ પૂરણ મરી, તેં લિયો સિર માર ॥

તે કિમ છૂટીશ જીવટા, ન કરિ ધર્મ લગાર ॥ ૬૩ ॥

તો ઇસુ જાણી કુઢકપટ, છલ છલ તુ છાડ ॥

તે છાડીને જીવટા, જિનધર્મસ્યુ ચિત્ત માડ ॥ ૬૪ ॥

જેણે વચને પર દુઃસીયો, જેણે હોય પ્રાણીયાત ॥

કેશો પઢી નિજ આત્મા, તજ ઉત્તમ તે ઘાત ॥ ૬૫ ॥

જિમતિમ પર મુલ દીજીઈ, દુઃખ ન દીજે કોય ॥

દુઃખ દેઈ દુઃખ પામીઈ, મુલ દેઈ મુલ હોય ॥ ૬૬ ॥

ભાવાર્થ—હે ચેતન ! ! તું દરરોજ જડપુદ્ગલના કાર્ય કરે

છે પર પુદ્ગલમા મુખ માની આત્મમુખથી વિમુખ ગ્રહે છે, આત્માનું
કાર્ય તું કરતો નથી, આત્માને પરમાત્મા જનાવવો તેજ આત્માનું
કાર્ય છે પણ તું તો જ્યાં ત્યાં બીજાઓના માથા લાગવાના કાર્યોમા
લાગી રહ્યો છે તથા તું પરમાવના એટલે રાગ દ્વેષના કાર્યમા લાગી
રહ્યો છે, અને નિજ કાર્ય એટલે આત્માની શુદ્ધતાના કાર્યમા લગી

લગાડતો નથી ? હે જીવ ॥ તે પાપથી ઘડો પૂરણ ભર્યો અને પાપનો
 ભાર માથે લીધો અને ધર્મ તો લગાર પણ કર્યો નહીં હવે વિચાર
 કે તારી પરભવમા શી ગતિ થયે ? તું જાણી જોઈને પણ પાપ કર્મમા
 મચ્યો રહે છે, અને મનને ક્ષણ માત્ર પણ વચ કરી શકતો નથી
 માટે ॥ આ ભવમા નથી છૂટ્યો તો પરભવમા કેવીરીતે છૂટી
 શકીશ ? કર્યા કર્મ લોગવ્યા વિના છૂટકો થવાનો નથી વજ્રની
 પેટીમા પેસીરા તોપણ તને ઝાળ મૂકવાનો નથી કર્યા કર્મ લોગવતા
 ગમે તેટલી જુઓ પાડીશ તોપણ તારો છૂટકો થવાનો નથી કર્મની
 આવી વિચિત્ર દશા જાણીને તું કૂડકપટ છળ પ્રપચનો ત્યાગ કરી
 જૈન ધર્મની આરાધના કર કે જેથી તારો ઉદ્ધાર થાય જે કરવાથી
 અન્ય મનુષ્યને ખીડા થાય છે તથા જે કરવાથી અન્ય જીવની ઘાત
 થાય છે તેવી મન વાણી અને કાયાની પ્રવૃત્તિનો ત્યાગ કર ॥ કોઈ પણ
 જીવને હુ ખ થાય એવો વિચારમાત્ર પણ ન કર અને એવો બોલ પણ ન
 બોલ અને એવી કાયાથી પ્રવૃત્તિ પણ ન કર ॥ પોતાને અને પરને કલેશ
 થાય અને પોતાનો આત્મા અતરૂથી જે કરવાનું ના કહે તે ॥ કર
 નહીં મન વાણી અને કાયાથી જેમ અન્ય જીવોને સુખ થાય તેમ
 વર્તવું અને કોઈ જીવને હુ ખ થાય તેમ વર્તવું નહીં સર્વ જીવોના
 ભલામા ભાગ લેવો અન્યોને સુખ આપવાથી સુખ પમાય છે અને
 અન્યોને હુ ખ આપવાથી હુ ખ પમાય છે, એવો પ્રભુનો કાયદો છે
 માટે મનના વિચારોને છોડીને પ્રભુના કાયદાને માન આપીને
 શત્રુઓનું પણ ભલું કરવા પ્રયત્ન કર ॥ ભલું કરતા ભલું જ થાય છે
 અને શત્રુઓ પણ પોતાનું અહિંસા કરવા સમર્થ થતા નથી એવા
 આત્મશ્રદ્ધા લાવ અને શુદ્ધપ્રેમથી ધર્મની પ્રવૃત્તિ કર ॥

પરમાત નિંદા નર જે કરે ॥ કૃદા દેવે ચાલ ॥

મર્મ પ્રકાશે પરતણા ॥ તેથી મલો ચઢાલ ॥ ૬૭ ॥

સટ માસીને પારણે ॥ એક સીવ લોહ આહાર ॥

કરતો નિંદા નવી ટલે ॥ તસ દુરગતિ અવતાર ॥ ૬૮ ॥

છાર ઉપર નિમ લેંપણો ॥ તિમ ક્રોધે તપ કીધ ॥

તસ તપ જપ સજમ મુઘા ॥ એકે કાજ ન સીધ ॥ ૬૯ ॥

પૂર્વ કોડીને આઠણે ॥ પાલી ચારિત્ર સાર ॥

સુકૃત સુણો સગી વેહનુ ॥ ચિંતમા હોવે છાર ॥ ૭૦ ॥

પર અગુણ સરસવ સમા ॥ અવગુણ નિજ મેરુ સમાન ॥

તો કાંનિદા કરે પારકી ॥ મૂર્ખ આણ નિજ સાન ॥ ૭૧ ॥

ભાવાર્થ—જે મનુષ્યો પ્રભાતમા ઉઠી પરમનુષ્યોની નિંદા કરે છે અને અન્ય મનુષ્યોને કૂડા આળ ચડાવે છે અને કૂડા આળ દે છે, પ્રભાતમા પ્રભુત્વ નામ પણ દેતા નથી, પ્રભુત્વ ધ્યાન ધરતા નથી અને પ્રભુના નામનો જાપ કરતા નથી અને જ્યારથી ઉઠ્યા ત્યારથી વૈર, ઝેર અને કલેશના વિચારો કર્યા કરે છે, અને નિંદા વિકૃત્યા કરે છે તેવા મનુષ્યો ચડાવના કરતા પણ મહા ખરાબ છે તેઓ પોતાનો જન્મ એળે ગુમાવે છે જેઓ છ છ મહીનાના ઉપવાસ કરે છે અને હુણો પાઓ આહાર લે છે, પણ જેઓ પારકી નિંદા કરે છે, તેવા મહા તપસ્વીઓ પણ બીજાઓની નિંદા કરીને દુર્ગતિમા જાય છે નિંદક ચોથો ચડાળ છે માટે કોઈનું નામ દઈ તેની અગત નિંદા ન કર ॥ દુનિયામા સર્વ મનુષ્યો, અનેક દોષ અવગુણથી ભરેલા છે કોઈના મોભ ચુવે છે તો કોઈના નેવા ચુવે છે દોષો તો દરેકમા હોય છે જ હજારો દોષો છતાં કોઈનામા એક ગુણ હોય તો તેની પ્રશંસા કરવી ગુણાનુગતી બનવાથી સમ્યક્ જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થાય છે જે મનુષ્યો છ છ મહીનાના ઉપવાસ કરે છે, એમ કોડ કોડ વરમ સુધી તપ કરે છે એવા તપ કરનારાઓ પણ ક્રોધથી સજ્જ તપ હારી ગયા અને દુર્ગતિના મેમાન થયા તો હે જીવ ! તું ગી ગણત્રીમા છે ? માટે કોઈના પર ક્રોધ ન કર અને દોષની નિંદા ન કર ક્રોધ અને નિંદાનો ત્યાગ કરવાથી તું પ્રભુપદ પામીશ અન્યમનુષ્યોમા સરસવ સમાન અવગુણો છે અને હે જીવ ! તારામા મેરુ સમાન અવગુણો છે, તો તું પોતાની નિંદા ન કરતા પારકી નિંદા કયા કર્યા કરે છે અન્યની નિંદા કરતા તારામા ગુણો આવતા નથી અને અન્યના અવગુણો ટળતા નથી, માટે દોષની હિંદિ ત્યાગી દે ॥ તું પોતાના દોષો દેખીને તેને ત્યાગ કરવા પ્રયત્ન ન કર ! પગની નિંદાનો ત્યાગ કરવો એ મોટું તપ છે

બીજાઓનું બૂર નહીં ઈચ્છતું એ મોટું તપ છે હે મૂર્ખ મન ! તું
અન્ય મનુષ્યોના દોષો દેખવાનું બંધ કર. આત્માના તામે જો મન
થાય છે તોજ મન વશ રહી શકે છે માટે હે શુભ ! તું ચેત અને
જ્ઞાથી ત્યાથી શુભો ગ્રહણ કર ॥

પર અવગુણ જિમ દેહીએ ॥ તિમ પરગુણ તું જોય ॥
પરગુણ લેતા જીવડા ॥ અસય અજરામર (પદ) હોય ॥ ૭૨ ॥
ક્રોધિ નર અદ્ધિ સદા ॥ કહીય તે હલદી રીસ ॥
તે છોડી દૂરાતમા ॥ રહિયે જોયણ પણવિસ ॥ ૭૩ ॥
ગુણ કીધા માને નહી ॥ અનિઅવગુણ માઢિ મૂલ ॥
તે નર સગત છાડીએ ॥ પગપગ માયા સુલ ॥ ૭૪ ॥
નિંદા કરે જે આપણી ॥ તે જીવો જગમાય ॥
મલ મૂત્ર ઘોણ પરતણા ॥ પછે અધોગતિ જાય ॥ ૭૫ ॥
જે મલ મૂત્ર ઘોણ સદા ॥ ગુણવતના નિસદિસ ॥
તે દુરજન જીવો ઘણુ ॥ જગમા ક્રોડ વરીમ ॥ ૭૬ ॥

ભાવાર્થ—હે ચેતન ! તું જેમ બીજાના અવશુભો દેખવામા
ચિત્ત રાખે છે, તેમ તું પારકાઓના શુભો દેખવામા ચિત્ત ગાખ ॥
બીજાઓમા પરમાણુ જેટલો શુભ હોય તેને તું મેરૂ જેવડો માન
અને પારકાના અવશુભ બીજાની આગળ કહેવામા ઘોખડા જેવો થા
બીજાના અવશુભો દેખવામા આશ્ચર્ય નથી, પણ બીજાના શુભો
દેખવામા આશ્ચર્ય છે બીજાના અવશુભો દેખીને તેઓને હલકા
પાડવા એતો મનની નબળાઈ અને ચડાળપણ છે મરદ મનુષ્ય
બીજાના અવશુભો ગાંધને તેને હલકો પાડતો નથી નિંદકો નબળા
છે અને શુભાનુરાગીઓ સખગા છે માટે તું પારકા શુભ ગ્રહણ કર કે
જેથી તારામા ઘણા શુભ પ્રગટ થશે, અને તું છેવટે પરમાત્મપદ પા
મીશ કોધી મનુષ્યોને શીખાનણુ ન આપ ॥ કારણકે તેઓને શીખા
મળ્યું હેતા, ઉલટા તે પોતાનોનાશ કરવા તત્પર થાય છે સુગરી પખીએ
ચોમાસામા વરસાદની ઠંડીથી ધ્રુજતા વાદરાને માળો બાંધવાનો

ઉપદેશ આપ્યો તેથી વાનરે સુગરીની શીખામણ ન માનતા ઉલટો સુગરીનો માળો વિઝેરી નાખી તેને ઘર વિનાની કરી મૂકી કોપી મનુષ્યના લોહીમા ઝેર થાય છે, તથા તેના વીર્યમા પણ ઝેર થાય છે, તેથી તેના સ તોનો પણ નબળા થાય છે દુરાત્મા કોપીઓથી પચીશ ચોળન દર રહેલુ તે સાડ છે જેઓ ગુણ ઉપર અવગુણ કરે તેઓની સગતિ છાડવી દુર્જન દુષ્ટ લોકો સાડ કરનારનુ ખૂડ કરે છે તથા તેઓના સગથી પગલે પગલે માથાશુલ યવાના પ્રસંગો ઉભા થાય છે જે મનુષ્યો પોતાનામા રહેલા દુર્ગુણ દોષ દુરાચાર દુર્વ્યસનની નિંદા કરે છે અને તેને ટાળવા પ્રયત્ન કરે છે તે જગત્મા જીવતા છે બાકી પારકા દોષોની નિંદા કરનારાઓ તો મરેલાજ છે નિંદકો ભગીઆની પેઠે અન્યોના મળમૂત્ર ઉપાડનારા અને ધોનારા જાણવા અને તે દુર્ગતિમા જાય છે જે નિંદકો અન્ય ગુણવત્ત મનુષ્યોમા જે કંઈ છતા અગર અછતા દોષો રહ્યા હોય છે તેની નિંદા કરીને ગુણવત્તોના મળમૂત્ર ધુવે છે, એવા દુર્જનો કરોડ વર્ષો સુધી જગમા જીવે કારણકે તેવા નિંદક ભગીઆઓથી સત્જનન મનુષ્યો ચોક્કસ થાય છે અને તેઓ મલીન થઇ પાપ બાધી દુર્ગતિમા જાય છે માટે એવી નિંદક દશાનો ત્યાગ કરવામા જ લાભ છે—

સજ્જન દુરજન જાણીયે, જન મુલ્લે બોલે વાણ ॥

સજ્જન મુલ્લે અમૃત લવે, દુર્જન વિપની રાણ ॥ ૭૭ ॥

નરમલ્લ ચિંતામણ લહી, આલે (એલે) તુ મમ હાર ॥

ધર્મ કરીને જીવડા, સફલ કરો અવતાર ॥ ૭૮ ॥

સકલ સામગ્રી તેં લહી, જિણે ટરીયા સસાર ॥

પ્રમાદવશે મલ્લ કા મમે, કર નિજ હિયે વિચાર ॥ ૭૯ ॥

દિયો ઉપદેશ લાગે નહીં, જો નવી ચિંતે આપ ॥

આપ સરૂપ વિચારતાં, છુટીજે સર્વી પાપ ॥ ૮૦ ॥

જેણિ રસ પાપ કિયા તુમે, તિણિ રસ તુ કર ધર્મ ॥

અલ્પત્ર નલ્પત્ર મલ્લ અનતના, છુટીજે સર્વી કર્મ ॥ ૮૧ ॥

ભાવાર્થ—વાણીથી સંજ્ઞન અને દુર્જન પરબાધ છે સંજ્ઞન અમૂળ સમાન મીઠા શબ્દો બોલે છે, અને દુર્જન નિન્દાના વચન બોલે છે ખરાબ લવચરી કરે છે, જૂઠી વિકથાઓ કરે છે, અન્યોનું ખૂંડ કરવાના વચનો કહે છે સંજ્ઞનના મુખમાથી સારા શુભોની વાસ નીકળે છે અને દુર્જનના મુખમાથી નકારાશુભોની વાસ નીકળે છે વનમા વસવું સાડ પછુ દુર્જનની સાથે વસવું ખરાબ છે દુર્જનના વચન ઉપર જોણે વિશ્વાસ મૂકયો તે જીવતા મરેલો છે માટે હે જીવ ! તું સંજ્ઞનતાને ધારણુ કર, અને દશ દશાતે ફર્લસ એવા મનુષ્ય જન્મને ફોગટ ન શુમાવ હે જીવ ! તું ધર્મ કરીને મનુષ્ય જ મ સફળ કર ! ! મનુષ્યજન્મમા ધર્મસાધન કરવાની સર્વ સામગ્રીને તું પામ્યો છે મન, વાણી અને કાયાથી ધર્મ થઈ શકે છે ભવસાગરમા તરવું તારા હાથમા છે અને ખૂંડવું પણ તારા હાથમા છે માટે હે જીવ ! તું મન વાણી અને કાયાથી ધર્મની આરાધના કર !! મોહની નિદમા ઉઠી ન જા અરે જીવ ! તું પ્રમાદવશથી સસારમા કયા પરિબ્રમણુ કરે છે જરા હૃદયમા વિચાર કરી જો. એક ક્ષણુ પણ પ્રમાદમા ન ગાળ, અને જો પ્રમાદમા ગામીશ તો તારું કહાપણુ ધૂળમા ભળી જશે હે જીવ ! તું પોતે પોતાના મનમા વિચાર ન કરીશ તો અ ય શુરુઓ, સાધુઓ તને કરોડ ગણો ઉપદેશ આપશે તો તેની પણ તારા પગ કર્મ અસર થશે નહિ માટે તું પોતે જાનેજ હૃદયમા વિચાર કર અને દુર્જુઓનો નાશ કર અને સદ્ગુણો પ્રગટ કર !! જ્યારે ત્યારે પણ કષાયોનો નાશ કર્યા વિના મુક્તિ થતી નથી જૈન શ્વેતામ્બર, દિગમ્બર, સ્થાનકવાસી, તેરાપથી, હિંદુ મુસલમાન ખ્રીસ્તી ગમે તે ધર્મનો જન હોય તોપણ દુર્જુણ કષાયોના ત્યાગ વિના તેનો મોક્ષ થતો નથી આત્માનું સ્વરૂપ વિચારતા આત્માજ પોતે સર્વ પાપથી છૂટી શકે છે જેવા મનના ઉત્કૃષ્ટ ખૂરા પરિણામથી તે પાપ ઠનાં છે, તેવાજ ઉત્કૃષ્ટ સારા પરિણામથી ધર્મની સાધના કરીશ તો પાપ કર્મ લાગેલા ટળી જશે, અને આ ભવમા પરલવમા કરેલા અન તકર્મ છૂટી જશે અને આત્મા તેજ પરમાત્મા જાનશે માટે હે ચેતન ! સર્વ મિથ્યા બ્રમણુઓનો ત્યાગ કરીને જ્યારથી આ વાન મમ ત્યો ત્યારથી ધર્મની

સાધના કર આજ કરીશ કાલ કરીશ, એવા ધર્મના વાયદા છોડી
હે અને ધર્મની સાધના કરવામા એક ક્ષણની પણ વાત ન કર ! !

જિમ આડસા દિન ગુણી ॥ વરસ સમાસ ઘડિ માન ॥

ચેતી શકે તો ચેતજે ॥ જો હોતે હિયઢે સ્થાન ॥ ૮૨ ॥

ઘન કારણ તુ જલફલે ॥ તિમ ધર્મ કરે થઈ શૂર ॥

અનતભરના પાપ સતિ ॥ ચિણમા જાણ દૂર ॥ ૮૩ ॥

જે રચના દિન ઉગતી ॥ તે રચના નહી માજ ॥

ણસુ જાણીરે જીવડા ॥ ચેતહિ હિયડામાય ॥ ૮૪ ॥

આશા અચર જોડી ॥ મરણ પગલા હેઠ ॥

ધર્મ વિના જસ દિન ગયા ॥ તેણે દંવ્યની કીધી વેઠ ॥ ૮૫ ॥

રેજીન ! ! સુણ તુ વાપડા ॥ તુ મ કરીશ ગર્વ ગમાર ॥

પુરુષરૂપ દેસી કરી ॥ નિજ જીવસુ વિચાર ॥ ૮૬ ॥

ભાવાર્થ—હે મનુષ્ય ! ! તારૂં આઉં છું વરસ, માસ, દિવસ,
ઘડી, પળ, ક્ષણ, સમયે સમયે આત્મ જાણ છે જો તારા હૃદયમા
જ્ઞાન હોય તો ચેતી લેજે, ગયો વખત પાછો આવનાર નથી આત્મ
ધ્યને વીતતા વાર લાગતી નથી અણધાર્યું એકદમ આઉં છું ટળતા
પરભવમા આત્મ જલુ પડશે અને તેથી તને ઘણો પશ્ચાત્તાપ થશે
ધર્મી મનુષ્યોને મરણ વખતે પશ્ચાત્તાપ થતો નથી અને અધર્મી
મનુષ્યોને મરણ વખતે પશ્ચાત્તાપ થાય છે, અને વિચારે છે કે અંતે
ધર્મ વિના પરભવમા મારી શી દયા થશે ? નરકમા પુનઃપ્રાપ્તિઓ
પાપીઓની વાત જોઈ રહ્યા હોય છે માટે હે ચેતન ! ! ક્ષણ માત્ર ! પણ
તુ પ્રમાદ ન કર અને પળે પળે આત્મપ્રભુનું સ્મરણ કર ! હે મનુ
ષ્ય ! તુ જેમ કચન અને કમિનીને માટે નેટલો તરફડે છે અને
તેની પ્રાપ્તિ માટે નેટલો તાલાવેલીથી તુ ઉદ્ધમ કરે છે તેટલીજ
તાલાવેલીથી અને તેટલાજ તરફડાટથી તુ તન મન તોડીને ધર્મની
સાધના કરે તો અવશ્ય તુ જો ઘડીમા મોક્ષ પામે પ્રભુ પદ પામે એમા
કંઈ થઈ નથી, અનત ભવના પાપ છે તે પ્રભુની ખરી લગની લા

ગતા ક્ષણમા દૂર યાય છે માટે ધર્મમા અત્યંત રાગ ધારણ કર, અને દુનિયાદારીની જુઠી જ જાળયો દૂર ચા!! હે જીવ! ક્ષણે ક્ષણે દુનિયાના પદાર્થો બદલાય છે સવારમા જે સૂર્ય ઉગે છે તે સૂર્ય સાંજે આયમે છે જે પેદા થાય છે તેનો નાશ થાય છે જે જન્મે છે તે મરે છે કોઈની સદા એક સરખી દશા રહેતી નથી કર્મયોગે ચડતીના અને પડતીના અનેક ચક્રો શીર પર ફર્યા કરે છે માટે મનના દુનિયાદારીના સઠ પ વિકલ્પોનો ત્યાગ કરીને ધર્મમા ચિત્ત જોડ!! આશાઓ—ઈચ્છાઓ આકાશ જેટલી અનંત છે તૃપ્તિનો પાર નથી વાસનાઓનો અંત નથી ઈચ્છાઓથી વાસનાઓથી કદિ મુખ થયું નથી અને થવાનું નથી માટે ઈચ્છાઓનો નાશ કર્યા વિના છૂટકો નથી માટે ધર્મ કરી લે ધર્મ વિના જેના દિવસ ગયા તેણે કર્મનાં શુભામગીરી કરી, અને કર્મનો વેઠીઓ બન્યો હે જીવ!! તુ બાહ્ય પદાર્થોનો ગર્વ ન કર!! અહ કારથી પડતીજ છે, પણ ચડતી નથી દુનિયામા ગર્વ કરવા લાયક કોઈ વસ્તુ જ નથી માટે દાઝ પીધેલા ઉદરડાની પેઠે છકી ન જા!! કારણકે કાળરૂપી ખિલાડી તેને ક્ષણમા પકડીને મારી નાખશે, માટે ધૈર્ય એવ આગસ મરડીને ઉઠ!!

કર્મે કો નત્રિ છુટીયા ॥ દ્વંદ્વ ચદ્ર નરદેવ ॥

રાય રાણા મહલીક વલી ॥ અપર નર કુણ હેવ ॥ ૮૭ ॥

વરસ દિવસ ઘર ઘર મમ્યા ॥ આદિનાથ મગવત ॥

કર્મવશે દુઃખ તેણે લલા ॥ જે જગમાં ચલવત ॥ ૮૮ ॥

પાસ જિણદ પ્રતિમા રહી ॥ ઉપસર્ગ કીયો મુરદ ॥

તે ઉપસર્ગ ટાલીયો ॥ પદ્માવતી ધરણદિ ॥ ૮૯ ॥

કાને સીલા ઘાલીયા ॥ ચરણે રાધી સીર ॥

તેહુ નર કર્મે નડયો ॥ ચોરીસમા શ્રીવીર ॥ ૯૦ ॥

શ્રી મલ્લિ માયા તપ કરી ॥ પામ્યા સ્ત્રી અતાર ॥

મુરપતિ કોડ સેવા કરી ॥ કર્મનો એહ પ્રકાર ॥ ૯૧ ॥

ભાવાર્થ—આત્માની સાથે કર્મ લાગ્યું છે અને તે ત્રણ પ્રકારનું છે દ્રવ્યકર્મ, નોકર્મ અને ભાવ કર્મ સાનાવરણીય, દર્શના

વરણીય, વેદનીય, મોહનીય, આયુધ્ય, નામ, ગોત્ર, અતરાય આ આઠ કર્મની પ્રકૃતિને દ્રવ્યકર્મ કહે છે ઔદારિક, વૈક્ય, આહારક, તૈજસ, અને કાર્મણ એ પાચ શરીરને નોકર્મ કહે છે રાગદ્રેષ અજ્ઞાનની પરિણતિને ભાવકર્મ કહે છે અનાદિ કાળથી આ ત્રણ કર્મ આત્માની સાથે લાગ્યા છે બધ, ઉદય, ઉદીગણા અને સત્તા એ ચાર પ્રકારે કર્મ છે પરમાણુઓના અનંતા અનંત વર્ગણાના સ્કંધો ભેગા થાય છે, ત્યારે કર્મ બને છે, અને તેવા સ્કંધને ગ્રહણ કરીને તેને છૂવ કર્મરૂપે બનાવે છે જે કર્મ ભોગવાય છે, તે પ્રારબ્ધ કર્મ અથવા ઉદય કર્મ કહેવાય છે જે કર્મ આત્માની સાથે સત્તામા પડી રહ્યા છે તે સત્તા કર્મ અગર સચિતકર્મ કહેવાય છે જે કર્મ, રાગ, દ્રેષ, કામ, વૈર, અજ્ઞાન પરિણામ વિગેરે કષાયોથી કરાય છે, તેને ક્રિયામાણ કર્મ અર્થાત્ કર્મબધ હેતુ કર્મ કહેવામા આવે છે કર્મના આગળ ઈદ્ર ચદ્ર નાગેન્દ્ર ચક્રવર્તિ શહેનશાહ વિગેરે કોઈતુ જોર ચાલતુ નથી પ્રારબ્ધ કર્મતો છૂવ ભોગવે છે જ્ઞાની હોય છે તે પ્રારબ્ધ યાને ઉદયમાન કર્મ ભોગવતો નવીન કર્મ બાધતો નથી શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાન્ વડતળે કાઉસ્સગ કરતા હતા ત્યારે પૂર્વકર્મના ઉદયથી કમઠ મેઘમાળીએ તેમને ઉપસર્ગ કર્યો અને મેઘ વરસાવી તેમની નાસિકાસુધી જલ લાવવામા આવ્યું ધરણે દ્ર અને પદ્માવતી એ કમઠ મેઘમાળીને નિવાર્યો અને ભગવાનનો ઉપસર્ગ ટાળ્યો. શ્રી રૂપભદ્રે ભગવાન્ એક વરસ સુધી ઘેર ઘેર લમતા છતાં પણ ભોજન પામ્યા નહીં તે પણ પૂર્વભવના કર્મનો ઉદય હતો. તેમણે ખાર કલાક સુધી બળદને સીકું ચડાવ્યું હતું તેથી તે કર્મ બાધ્યું હતું શ્રી મહાવીરપ્રભુને ગોવાળીઆએ કાનમા ખીલા માર્યા અને પગ ઉપર ખીર રાધી તે પૂર્વ ભવમા કરેલા કર્મ હતા ને તે ઉદયમા આવ્યા ત્યારે ભોગવવા પડ્યા શ્રી મલિનાથ ભગવાને પૂર્વ ભવમા તપ કરતા પોતાના મિત્રોની સાથે તપમા કપટ કર્યું હતું તેથી સ્ત્રીનો અવતાગ પામ્યા અને તે કર્મ ભોગવ્યું કર્મનાવશમા સર્વ સસારી છવો છે

પુરુષ સવે ચૂડામણિ ॥ મરત નરેસર રાય ॥

વાહુવલ હાર મનારીયો ॥ આજ સર્ગે કહેવાય

॥ ૬૨ ॥

કીર્ધાં કર્મ ન છૂટીયે ॥ જેહનો વસમો વધ ॥
 વ્રદ્ધદત્ત નર ચક્રની ॥ સોલ વરમ લગે અધ ॥ ૬૩ ॥
 પાંચ પાઠન અતુલ વલી ॥ તેહુ મમ્યા વનવાસ ॥
 એસા પુરુષ જગમા વલી ॥ દીનપણે કર્યા નિરાસ ॥ ૬૪ ॥
 આઠમો સુભૂમ ચક્રની ॥ જમ અદ્વિતણો નહી પાર ॥
 કર્મ વમે પરિવારસુ ॥ વૂટો સમુદ્ર મોજાર ॥ ૬૫ ॥
 રામ લક્ષ્મણ જગમા વલી ॥ જેહનુ જપે સદુ નામ ॥
 તે વનવાસમાહે રહ્યા ॥ જે થહુ ગુણના ઘામ ॥ ૬૬ ॥

ભાવાર્થ—સર્વ પુત્રધર્મા રત્ન જેવા એવા શ્રી હરતત્ત્વકવ
 તિએ પોતાના ભાઈ બાહુબળથી હાર ખાધી તે પણ પોતાના કર્મ
 થીજ પાંચ સુદર્ભા હરત હાર્યા અને બાહુબળી છૂટ્યા પૂર્વભવમા
 બાહુબળીએ સાધુઓની ઘણીજ આરીસેવા આકરી કરી હતી તેથી તે
 મણે ઘણુ સાડ બગ ઉપાર્જન કર્યું અને ચક્રવર્તિને પણ હારમનાવી
 બ્રહ્મદત્ત ચક્રવર્તિએ સોળ વર્ષ સુધી અધાપો લોગવ્યો તે પણ પૂર્વ
 કર્મના ઉદયથી કર્મ લોગવ્યા વિના ઝોઈનો છૂટકો થતો નથી
 અતુલબળી એવા પાંચ પાઠવોને કર્મના ઉદયથી બાર વરસ સુધી
 વનમા ભટકવુ પડયું, અને વૈરાટ નગરીમા રાખની નોકરી કરવી
 પડી આઠમો સુભૂમ ચક્રવર્તિ હતો તેનું વહાણુ બાળવનારા પચીસ
 હજાર તો દેવો હતા તો પણ કર્મના ઉદયથી દરિયામા ડૂબી ગયો
 કોઈ દેવે દરિયામાથી બહાર પણ ન કાઢ્યો ગુભ કર્મનો ઉદય હોય
 છે ત્યા સુધી સર્વ લોકો સહાય કરે છે અને અશુભ કર્મનો ઉદય
 થાય છે ત્યારે નજીકના સગાવહાલા પણ સહાય કરતા નથી
 રામ અને લક્ષ્મણ કે જેઓ ઘણા ગુણના દરિયા હતા તેઓને પણ
 અશુભ કર્મનો ઉદય આવ્યો ત્યારે વનવાસ લોગવવો પડ્યો પો
 તાના સગા પિતાએ વનવાસ જવાનો હુકમ કાઢ્યો, અને રામની
 સાથે સીતા પણ વનમા સાથે ગઈ, અને વનમા ત્યા ત્યા ભટકવુ
 પડયું પૂર્વ ભવમા જે કર્મ કર્યા હતા તેજ કર્મનો ઉદય ખરેખર
 રામ અને લક્ષ્મણને લોગવવો પડ્યો અરણ્યમાથી સીતાને રાવણ

હરી ગયો. રામ અને રાવણનું તેમણે યુદ્ધ થયું. રામે રાવણને માર્યો. મીતા સહિત રામ અયોધ્યામાં આવ્યા. મીતાના ઉપર દુનિયાએ કલક ચડાવ્યું. તેથી રામે સીતાને વનમાં કાઢી મૂકી ને ત્યાં સીતાને ઘણું દુઃખ લોગવવું પડ્યું. તેનું કારણ એ હતું તેણીએ પૂર્વ ભવમાં બ્રાહ્મણીના અવતારમાં એક સાધુ ઉપર કલક મૂક્યું હતું, તેથી તે કર્મ, સીતાના ભવમાં ઉદયમાં આવ્યું અને સીતાને કલક લોગવવું પડ્યું. આવા આવા મહા પુરુષોએ અને સતીયોએ પણ કર્યા કર્મ લોગ થા તો પામર મનુષ્યોનો શોભાર! કર્યા કર્મ લોગ વતા અન્ય છુલો નિમિત્તભૂત થાય છે, તેઓપર રાગદ્વેષ ન કરવો જોઈએ.

રાવણ વિકટ રામે હણ્યો ॥ કૃષ્ણે હણ્યો જરાસંઘ ॥
 જરાકુમરે હરિને હણ્યો, દેસો કર્મનો ઘઘ ॥ ૯૭ ॥
 નિજપુત્રી તાતે વરી ॥ તસ કુલે સુત દેવ ॥
 કર્મવશે જીવ ઉપનો ॥ ત્રિપૃષ્ઠ વાસુદેવ ॥ ૯૮ ॥
 મમતા મમતા અવતર્યો ॥ દેવાનંદા કુલ ॥
 બ્યાસિ રાત્રિ તિહા રહી ॥ કર્મે લક્ષુ વીર દુઃખ ॥ ૯૯ ॥
 શ્વર અહિન્યાસુ જુઓ ॥ લુન્ધ હુવો સુરદેવ ॥
 શ્વર દેવ નચાવીયો ॥ પારવતી પીડ દેવ ॥ ૧૦૦ ॥
 માસરમણને પારણે ॥ કુલવાલુઓ અણગાર ॥
 ચિત્ત વલગો સગ નારીયે ॥ સુકત ન લાગી વાર ॥ ૧૦૧ ॥
 પાચશતરામા તજી ॥ લીધો સયમ માર ॥
 દશ દશ નદિપેણ બુલ્લવી ॥ નર કોસ્યા દરવાર ॥ ૧૦૨ ॥
 વાધિ તાતણ સૂતના ॥ વિલ્લો આદ્રકુમાર ॥
 સુતમોહની વસિ રહી ॥ પલ્લિ લીયો સયમમાર ॥ ૧૦૩ ॥
 પવ સયા મુનિ નેમના ॥ ઓર શ્રીપાસના ચાર ॥
 મોગ કારણ સજમ તજી ॥ માલ્યો તેણે ઘરવાર ॥ ૧૦૪ ॥
 ભાવાર્થ—રામે રાવણને માર્યો તેમાં રાવણનું કર્મ ઉદયમાં

આવ્યું હતું તેથી તે મરી ગયો, જગતમા દેાઈનો ગર્વ છાજતો નથી. જગકુમારે બાણ મારીને શ્રીકૃષ્ણને વનમા માર્યા તે પણ કર્મનો પ્રપચ છે, પોતાની પુત્રોને પોતાનો પિતા વર્યો અને તે પુત્રોનો પુત્ર ત્રિપૃષ્ઠ વામુદેવ થયો તે પણ અશુભ કર્મના ઉદયથી બાણુ શ્રી મહાવીરપ્રભુના છુપે પૂર્વભવમા અહકાર કરીને નાચગોત્ર કર્મ બાણુ હતું એવા મરીચિ, મસારમા ભમતા ભમતા સત્તાવો સમા ભવમા દેવાનદાની કુખે ઉપજ્યા અને નીચ ગોત્ર કર્મનો ઉદય પૂરો થયો ત્યારે ઇદ્રના આદેશથી હરિણગમેથી દેવે ત્રિશલા શણીના ગર્ભમા મૂક્યા અને ત્રિશલાશણીના ગર્ભમા જે પુત્રી હતી, તેને દેવાનદાની કુખમા મૂકી બ્યામી રાત્રી દિવસ મુધી દેવા નદાની કુખમા પ્રભુ રહ્યા અને ઉચગોત્રકર્મનો ઉદય થયો, ત્યારે ત્રિશલાની કુખમા આવ્યા તીર્થ કર જેવાને પણ કર્મનો ઉદય છોડ તો નથી તો બીજાનો શી વાત! ઇદ્ર અહ્યાની સાથે લુબ્ધ થયો તેથી તેને શતભગ થયા, અને મહાદેવ જેવા પણ કર્મના ઉદયથી બીજા કીની આજ નાઆ કુલવાનુકે બાણુગાર મહીના મહીનાના ઉપવાસ કરતા હતા અને નદીની વચ્ચેવચ્ચે જ્ઞાન કરવા લાગ્યા તેથી નદી પણ તેમના તાપના પ્રભાવથી આઘી ખમી ગઈ, પણ તેમણે શરૂનો દ્રોહ કર્યો હતો તેથી તેઓ વેશ્યાની સાથે ફસાયા અને તપ સયમ હારી દુર્ગતિમા ગયા કર્મની લીલા વિચિત્ર છે તેનો દેાઈ પાર પામ વું નથી

નવાણુ ફોડિ કચન તની ॥ ચોર તજી આઠે નાર ॥

તે દુકર નિત વદીણ ॥ શ્રી જનુ ત્રિણકાલ ॥ ૧૦૫ ॥

સાવાર્થ—જેણે પાચસે સીઓનો ત્યાગ કરી સયમ ચારિત્ર શ્રદ્ધણુ ધર્યું એવા શ્રી નદિવેણુમુનિએ ઉચચારિત્ર પાળવા માડ્યું જેમ જેમ તે ઘણો તપ કરવા માડ્યા તેમ તેમ હૃદયમા મૈથુન કામ પ્રગટવા લાગ્યો અને તેથી નદિવેણુ ઘણો આકરો તપ તપી રક્તધીર્ય સૂકવી નાખવા લાગ્યા અને તેમના શરીરના હાકકા દેખાવા લાગ્યા તો પણ નિકાચિતપુરૂષ વેદકામ ક્ષીણુ થયો નહીં તેથી તેમણે પર્વત પરથી પડતું મૂક્યું પણ વચ્ચમા દેવે ઝીલી લીધા, તેમજ અગ્નિમા

પડતું મૂકતા વચ્ચેમા દેવે ઝીલી લીધા એક દિવસ તે વહોર
વા ગયા, અનણ્યમા વેશ્યાના ઘેર જઈ ધર્મ લાલ લીધો વેશ્યાએ કહ્યું
કે હું તો વેશ્યા છું, અહીં તો ધર્મલાલ નથી પણ કર્મ લાલ છે લોગ
લોગવવા હોય તો આવો લક્ષ્મી વિના કંઈ વળે નહિ નહિપેણે દ્વાર
આગળથી લક્ષ્મીના સ કપે તરણ હલાવ્યું તેથી દેવે સાડીબાર કો
ડિ સોનેયાની વૃષ્ટિ કરી, તેમણે જાણ્યું કે નિકાચિત લોગાવલિ કર્મ
લોગવવાજ પડશે તે લોગવ્યા વિના છૂટકો નથી તેથી મહા વૈરાગી
છતા વેશ્યાના ઘેર ગઈ દન્દેશ દશ દશ મનુષ્યોને પ્રતિજોધી સાધુ
ખનાવતા હતા અને પોતે લોગલોગવતા હતા એક દિવસ
વેશ્યાએ કહ્યું કે તમે ખાવા જ દો ઉઠો, પણ નવજનને
પ્રતિજોધી દશમા સોનીને પ્રતિજોધના હતા, સોની મનમા વિચારતો
હતો કે જો કામલોગ ખરાબ છે તો નહિપેણ પોતે કેમ લોગવે
છે ? વેશ્યાએ ઘણી ઉતાવળ કરી ત્યારે નહિપેણે કહ્યું કે કશને
પ્રતિજોધવાની પ્રતિજ્ઞા છે માટે તેમા એક બાકી છે તેથી કેમ ખાઉ ?
વેશ્યાએ કહ્યું કે ત્યારે તમે દશમા ચાઓ, નહિપેણે જાણ્યું
કે હવે લોગાવલિકર્મ ટળ્યા છે એમ જાણી તેમણે તુર્ત ચારિત્ર
શ્રદ્ધા કર્યું થી આર્દ્રકુમારે દીક્ષા અગીકાર કરી, પાછા એક શેઠની
પુત્રીના પતિ ભાવ આમહથી અને લોગાવલિકર્મના નિકાચિત
મેદિયથી શેઠની પુત્રી સાથે ઘર બાંધ્યું, એકપુત્ર થયો ત્યારે સયમ
લેવા હમ્મજા કરી તે લઘુપુત્રે માના કથનથી પિતાને દીક્ષા લાવ
જાણ્યો અને તેણે પિતાને મુતરના બાર તાતણાથી વીઝ્યા, તેથી પુત્ર
ના રનેહે આર્દ્રકુમાર બાર વર્ષ મુધી પાંગ ઘરમા ગયા અને પછીથી
ચારિત્ર અગીકાર કર્યું શ્રી નેમિનાથના પાત્રને મુનિએ અને શ્રી
પાર્શ્વનાથના ચાર મુનિએ લોગના લીધે સયમ તજ ઘરબાર માડ્યો
આ બધી નિકાચિતપ્રારબ્ધ કર્મની લીલા છે ઘણા નિકાચિત
લોગાવલી કર્મનો ઉદય આવે છે ત્યારે તેના સામા ઉભા રહીને
મોટા તપસ્વીઓ પણ તે કર્મને જીતી ગડતા નથી અને તે વખતે
પાછા પડી જાય છે ત્યા જવ ગડતા કર્મજલવાન હોય છે તેથી
શક્તિમનોડે જવકી ઉદય કર્મ જલવાનુએ ન્યાય ઘટે છે, તેથી
જવોનો દોષ ત્યા અત્પ હોય છે અને કર્મનો દોષ ત્યા હોય છે

કર્મને શરમ નથી, કર્મથી ગમે તેવાની લાજ લુટાય ॥ પણ જ્ઞાની,
કર્મનો ઉદય ટળતા પાડે શૂરબનીને કર્મને છૂટે છે, તેથી તે છેવટે
કર્મનો ક્ષય કરે છે જેણે નવાણું કોટિ સોનેયાનો ત્યાગ કર્યો અને
દેવકુમારી સમાન આઠ સ્ત્રીઓને—યુવાનીમા કામના ભેરમા આવે
લીઓને પ્રતિબોધી તેવા જુકુમાર દુષ્કરકાઠીને દરરોજ ત્રણ
કાલ વડુ છુ, ધન્ય છે એવા મહાત્માઓને

एक कन्या कोडि कचन ॥ तजी जेणै वली दूर ॥
ते वयरस्यामी नित्य वदीए ॥ नित्य उगमते सूर ॥ १०६ ॥
नवाणु पेटी सुरतणी ॥ नित नित होइ निर्मल ॥
नरमय शिव सुर भोगवी ॥ ते सालिभद्र सुकुमाल ॥ १०७ ॥
रत्नकमलने कारणे ॥ श्रेणिक आव्यो वार ॥
गोखथकी खोले लीयो ॥ लीयो ते समयमार ॥ १०८ ॥
आठ नारि जेणे तजी ॥ ते धनो धन धन ॥
नारी हास समय लीयो ॥ राख्यो ठाम जिणै मन ॥ १०९ ॥
खट नदन देवकीतया ॥ भदिस्रपुर सुलसा नार ॥
तस घर सेउ उछर्या ॥ रूपे देवकुमार ॥ ११० ॥

ભાવાર્થ—જેણે ચારિત્રાવસ્થામા લગ્નિધ પામી છે તેવા વજ્ર
સ્વામિના ઉપર પાટલિપુરના કરોડાધિપતિ શેઠીઆના એક રૂક્મિણી
પુત્રી મોહ પામી અને તેના પિતાએ એકકોડસોનેયાસહિત પોતાની
એક દેવકુમરી જેવી પુત્રીને આપવા વિનંતિ કરી પણ વજ્રસ્વામિ
એ તે વિનંતિ સ્વીકારી નહીં, પણ તે પુત્રીને વૈરાગ્યનો અને આત્મ
જ્ઞાનનો બોધ આપી સાધ્વી બનાવી ધન્ય છે એવા વૈરાગી મુનિવરો
ને ! કારણકે હુનિઆના લોકો કચન કામિનીના સંગરમા ડૂબી મરે
॥ અને વજ્રસ્વામી કચન કામિનીના દરિયાની પાર ઉતરી ગયા
એવા વજ્રસ્વામી જેવાને પ્રાત કાલમા દરરોજ વાદવા ભેઈએ જેણે
મનુષ્ય ભવમા સુરભવના જેવું સુખ લોગળ્યું અને દેવલોકમાથી
જેમના ઘેર દરરોજ વસંતની, ઘરેણાની અને ખાવાના પદાર્થની નવા
ણ પેટી આવતી હતી, તે પણ જેણે ખત્રીસ સ્ત્રીઓનો ત્યાગ કરીને

ચારિત્રપદ અગીકાર કર્યું એવા શાલિભદ્ર મુનિને દરરોજ વદન કરે છુ જેના ઘેર રત્નકમ્બલના જળ ધે રાજગ્રહી નગરીનો શ્રેણિક રાજા પોતાના ઘેર આવ્યો હતો, અને ગોખમા રમતા એવા શાલિભદ્રને પોતાના ખેળામા હીધો તેથી શાલિભદ્રને તાપ લાગ્યો શાલિભદ્ર ત્યાંથી ઉઠી ચાલ્યા ગયા તેની માતા ભદ્રાએ કહ્યું કે આતો આ પછા શ્રેણિક રાજા છે અને આપણે તેમના સેવક છીએ તેથી શાલિભદ્રને એમ લાગ્યું કે શુભામ મટીને પ્રભુ પદ પામવું, તેથી તેમને વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન થયો અને તેથી ચારિત્ર અગીકાર કર્યું શાલિભદ્રના બનેલી ધન્નાકુમારે પણ આઠ સ્ત્રીઓનો ત્યાગ કરી ચારિત્ર દીક્ષા અગીકાર કરી ધન્ય છે એવા મુનિવરોને ।। શ્રી કૃષ્ણ વાસુદેવની માતા દેવકીના છ પુત્રોનું જન્મ્યા પછી અપહરણ થયું હતું અને બહીલ પુરમા સુલક્ષાને ઘેર ઉછર્યા હતા, અને રૂપે જેઓ દેવકુમાર જેવા હતા તેમને પ્રત્યેકને બત્રીસ બત્રીસ દેવરમણી જેવી સ્ત્રીઓ હતી અને પ્રત્યેકને બત્રીસ કોઠ સોનૈયા મળ્યા હતા, પણ જેઓએ વૈરાગ્ય પામીને શ્રી નેમિનાથ પ્રભુની પાસે દીક્ષા અગીકાર કરી, તે છ મુનિઓને વારવાર વડુ છુ સસાન્મા જ્ઞાન, વૈરાગ્ય અને ચારિત્રની પ્રાપ્તિ થવી તેજ સારમા સાર છે અને તેથીજ મોક્ષ મળે છે અને મોક્ષમા અનંત મુખ છે અને ત્યા જન્મ મરણના દુખ નથી

વત્તીસ વત્તીસ પદમણી । વત્તીસ વત્તીસ હેમકોડી ॥

નેમ સમીપ સજમરરી । તે વદુ કર જોડી ॥ ૧૧૧ ॥

સહસ પુરુપસુ સજમલીયો । શ્રી નેમીસર હાથ ॥

તે થાવ્વો વદીયે । મહોત્સવ કરી જદુનાથ ॥ ૧૧૨ ॥

ચાર વરસ છઠ આવલે । કીધા શિવકુમાર ॥

શીલવ્રત સદા ધરી । એ પણ દુઃકરકાર ॥ ૧૧૩ ॥

કોસામદિર ચોમાસુ રહ્યા । ચોરાસી ચોતીસ ॥

તે થૂલમદ્ર મુનિ વેંદીયે । મદ્રવાદુ ગુરુસીસ ॥ ૧૧૪ ॥

ભાવાર્થ—કચ્છ અને કામિનીનો ત્યાગ કરવો તે કઈ સ

હેલી વાત નથી કયન અને કામિનીના વિચારો સ્વપ્નમા ન ધાયો
આવીને પ્રગટે છે કયન અને કામિનીનો ત્યાગ કરવો, તેનો અશ
માત્ર પણ રાગ ન રહે અને જ્યારે તેના ઉપગ તિરસ્કાર છૂટે છે અને
તેનો સગ જ્યારે હુ ખંડર જણાય છે ત્યારે ચારિત્ર અગીકાર કરી
શકાય છે હુનિયાના કાવે જ્યારે મરાય છે ત્યારે ચારિત્રમારે
જવાય ■ અનેક જવના કયન અને કામિનીના વિચારો એકદમ
ટાળ્યા ટળતા નથી, વૈરાગ્ય અને ત્યાગના વિચારોથી પ્રગટતા મોહના
વિચારો નષ્ટ થાય છે ચાવડ્યા કુમારે એક હજાર મુનિઓની સાથે
હીક્ષા અગીકાર કરી અને સસારના મુખોને વિષા સમાન માયા,
તથા સસારની કીર્તિ-પ્રતિષ્ઠાને જૂઠની વિષા જેવી જાણી, ધન્ય છે
એવા મુનિઓને કે જેઓએ ચારિત્ર અગીકાર કરી મોક્ષપદ પ્રાપ્ત
કર્ચું શિવકુમારે બાર વરસ સુધી આળીલ તપ અને છઠ્ઠ તપ આ
દર્ચું અને દ્રવ્યક્ષાવથી શીયળમત ધાળી ઉત્તમ ગતિ લક્ષનાગ થયા
ધન્ય છે ! તેવા મહા મુનિવરને ! ! અને ધન્ય છે તેમના ત્યાગ વૈરાગ્યને ! !
મી પાટલીપુત્રના રહેવાસી અને શકડાલ મત્રીના પુત્ર એવા સ્થૂલ
ભદ્રજીએ પોતાના પિતાનું મરણ સાબળી મત્રીપદ ન લેતા સજ્જિત
સૂરિની પાસે હીક્ષા અગીકાર કરી અને અનેક ધમશાઓનો
અભ્યાસ કર્યો અને ગુરના આદેશથી સ્વપરિચિતવેશ્યાના મંદિ
રમા ચોમાસુ રહેવા ગયા, ત્યા અનેક લાલચોથી વેશ્યાએ લલચાવ્યા,
કામાતુર બનાવવા માટે અનેક પ્રકારના આહાર જમાડા. અને અ
નેક પ્રકારની કામની ચેષ્ટાઓ કરી, તોપણ જેણે પ્રહસ્યર્થ ખડિત
કર્ચું નહિ અને ઉલટું કોશ્યાને પ્રતિબોધી જૈન બનાવી શ્રાવિકાના બાર
મત અગીકાર કરાવ્યા તેમણે કામના ઘરમા રહીને કામને નાશ કર્યો.
એજ કોશ્યાના મંદિરમા બીજી વખત એક બીજા સિંહ ગુફાવાસી સાધુ
આવીને ચોમાસુ રહ્યા પણ તેનું કારણ કોશ્યા જાણી ગઇ અને
સિંહગુફાવાસી સાધુને કામી બનાવી દીધા પુન તેજીએ
તેમને પ્રતિબોધ આપીને પ્રહસ્યર્થ નહિ સિંહ ગુફા
વાસી સાધુએ પણ મુનિ
વરુ ચે ચોવીશી હ

કપિલા સગે નવી વન્યો । શેઠ સુદરશન ચગ ॥

શૂલી સિંઘાસન થયુ । સુર કરે મન રગ ॥ ૧૧૫ ॥

શિવરમણીને કારણે । જેણે સુખ છઢયા દેહ ॥

તસ નામ દોય ચાર લીંઝીં ॥ મનિજન સુણજો તેહ ॥ ૧૧૬ ॥

ભાવાર્થ—સુદર્શન શેઠ પરચી ત્યાગી હતા અને રૂપે દેવ
કુમાર જેવા હતા તેમણે, રાજાની રાણી કપિલારાણીની લોગવિલાસ
માટે ઘણી માગણી છતાં પણ તેનો ત્યાગ કર્યો, તેથી રાજાની રાણીએ
રાજાની આગળ સુદર્શન શેઠ ઉપર કુચેદાનું કલઠ મૂક્યું રાજાએ
સુદર્શન શેઠને શૂળીએ ચઢાવવાનો હુકમ કર્યો પછી દેવોએ સુદર્શન
શેઠના પ્રદક્ષિણના પ્રતાપથી શૂળીનું સિંહાસન ઠરું દે
વોએ સુદર્શનશેઠનો શીયળ મહિમા ગાયો તેથી રાણીની
ક્રોધેતી ધર્મ આમ સુદર્શન શેઠનો જ્યજ્યકાર થયો દેહના રૂપની
પ્રીતિનો ત્યાગ કર્યા વિના પ્રદક્ષિણ પાળી શકાતું નથી, તથા આમ
કીનો મોહ ટાળ્યા વિના પ્રદક્ષિણ પાળી શકાતું નથી સ્પર્શ માં સુખની
બુદ્ધિથી મૈથુન લોગ થાય છે અને તેથી બળ, બુદ્ધિ, કીર્તિ, સુખ
તથા પ્રતિષ્ઠાનો નાશ થાય છે અને શરીરે અનેક પ્રકારના રોગ થાય છે
વ્યભિચારીનું મન હઠકાયા ઇતરાની પેઠે જ્યાં ત્યાં દોડ્યા કરે છે,
અને વ્યભિચારીનું મન સ્થિર થતું નથી વ્યભિચારી નામદ્ ભીરૂ
કાપર અને નિર્લજ્જ બને છે, અને તે ચારે તરફથી ચકાવાળો બને છે
તે વસ્તુતઃ સત્ય પ્રેમી નથી, કારણકે તેનો પ્રેમ વ્યભિચારી છે અને તેનું
વર્તન પણ વ્યભિચારીના હોય છે વ્યભિચારીના મનનું ધારેલું કાર્ય
સિદ્ધ થતું નથી જેમ જેમ તે પોતાના પાપકર્મ છૂપાવવા પ્રયત્ન
કરે છે તેમ તેમ તે જગત્માં વધારે પ્રકાશિત થાય છે વ્યભિચાર
એ મહાન્ રોગ છે તે જ્યાં પેસે છે ત્યાં સત્યાનાશ વાળો છે જ્યાં
સુધી આત્મામાં સત્ય સુખનો અનુભવ ના થાય ત્યાં સુધી વ્યભિચારની
વૃત્તિનો પણ નાશ થતો નથી, માટે પ્રદક્ષિણ પાળવા સાડ સત્સમાગમ
અને સદ્ગુરૂ બોધ લેવો જોઈએ તથા ધર્મ પુસ્તકોનું વાચન કરવું
જોઈએ તીખા તમતમા તથા કામની વૃત્તિના ઉત્તેજક એવા પદા
રોનો ત્યાગ કરવો જોઈએ ક્ષણે ક્ષણે આત્માને સદ્વિચારોથી

વિશુદ્ધ કરવો જોઈએ ખરાબ વિચારોનો ત્યાગ કરવો જોઈએ અને
મન ઉપર કાબુ રાખતા ગીબવુ જોઈએ ત્યામુધી મન ઉપર કાબુ
ન આવે ત્યામુધી મૈથુનનૃત્તિ ઉત્તેજક બાદ્ય મયોગોથી દૂર રહેવું
જોઈએ, અને માતિવડ આહાર પાનથી શરીરનું ચોષણુ કરવું જોઈએ,
અને વ્યભિચારો સ્ત્રી પુરુષોના સગનો ત્યાગ કરવો જોઈએ
આત્માના મુખને માટે દેહમુખ ત્યાગ કરનારા તથા દેહની મમતા
ત્યાગ કરનારા અને દેહ મરણ હીતિનો ત્યાગ કરનારા મહાત્માઓના
અનેક હુકાતો છે

વરમ દિવસ કાઉસ્મગ કીયો । વાહુવલી અણગાર ॥

માન ગજથી ઉતર્યો । તવ લીયો કેવલ માર ॥ ૧૧૭ ॥

ગજસુકુમાલ શિર સોમલે । દેસી ઘર્યા અગાર ॥

સમતા પસાયે તે વલી । પામ્યા મવનો પાર ॥ ૧૧૮ ॥

મેતારજ શિર સોનીપે । વાઘર વેઢ્યો ધરી સેદ ॥

નિજ મન ઠામજ રાસીઓ । કીયો મસારનો છેદ ॥ ૧૧૯ ॥

ભાવાર્થ—શ્રી બાહુબળીએ ભરતરાજને પાંચ પ્રકારના
યુદ્ધમાં હરાવ્યા અને પછી દીક્ષા અંગીકાર કરી પોતાના નાના
ભાઈઓને જો શ્રી કૃષ્ણભદ્રે ભગવાનની પાસે જવાય તો વાહવા પડે,
તેથી શ્રી કૃષ્ણભદ્રે પાસે નહીં જતા તે વગડામાં કાઉસ્મગ ધ્યાને રહ્યા
એક વર્ષ સુધી કાઉસ્મગ ધ્યાને સ્થિર આસનથી રહ્યા અને તેમના
શરીર ઉપર વેલડીઓ વાંટાઈ ગઈ અને તે આબુબાબુના ઉગેલા
ધાસમાં ઢકાઈ ગયા લોકડાના ફુઠા જેવા બાણીને ચકલાઓએ તે પર
માગા કર્યા અને ખીસકોલા તેમના શરીર પર ચઢીને રમવા લાગ્યા
અને તેમના મમ્મક ઉપર અનેક પખીઓ આવીને બેસતા હતા
અને સર્પો વગેરે ચકલાના બચ્ચા ખાવા માટે શરીર ઉપર ફર્યા
કરતા હતા તેમના પ્રચંડ બળવાન શરીર ઉપર વૈશાખ માસનો
ઉચ્ચ તાપ પડતો હતો, તથા માથ મહોનાનું ઘણું શીતળ બરફ
તથા ટાંઢ પડતી હતી, તથા ચોમાસાનો મુશળધાર વરસાદ તેમના
શરીર ઉપર પડતો હતો, તોપણ તેઓ નિશ્ચય કાઉસ્મગ ધ્યાને રહ્યા
હતા, જરા પણ હમતા નહોતા, પણ એવો

મનમા અહ કાર રહી ગયો હતો શ્રી ઋષભદેવ ભગવાનને બાહુબળીની બહેને પુછ્યું કે, બાહુબળી કેમ આપની પાસે આવતા નથી ? ત્યારે પ્રભુએ સઘળું વૃત્તાંત જણાવ્યું, તેથી બાહુબળીની સાધ્વી બનેલી બહેને ત્યાં જઈને કહ્યું કે, વીરા ગજથકી નીચા ઉતરો, ગજ ચઢે કેવલ ન હોય રે, વીરાં ॥ બાહુબળીએ એ શબ્દ સાંભળ્યો અને એન કહે છે કે હું હાથી ઉપર ચઢ્યો છું પણ હું તો ત્યાગી છું, એમ વિચાર કરતા કરતા સમજાયું કે ભૂત, અહ કાર રૂપ હાથીપર હું ચઢ્યો છું એમ જણાવે છે, તે સત્ય છે પણ તેમણે નાનાભાઈએને વાદવાનો નિશ્ચય કરીને એક ડગલું ભર્યું ત્યાજ તેમના હૃદયમા કેવલજ્ઞાન પ્રગટ્યું, શ્રી ગજસુકુમાલ વૈરાગી હતા તેમણે બાવીશમા તીર્થ કર નેમિના થનો બોધ સાંભળી દીક્ષા અંગીકાર કરી અને સ્મશાનમા જઈ કાઉસગ્ગ ધ્યાનમા રહ્યા, શ્રી કૃષ્ણ વાસુદેવના નાનાભાઈ ગજ સુકુમાલના સસરા સોમિલે પોતાના જમાઈને દીક્ષા લીધેલા દેખી વિચાર્યું કે ગજસુકુમાલે મારી પુત્રીનો ભવ બગાડ્યો માટે તેનું વૈર વાળવાની બુદ્ધિએ ગજસુકુમાલના ત્રીર્થ પર માટીની પાળ કરી તેમા અગારા ભર્યા, પણ ગજસુકુમાલે સમતાધારી તેથી તે મુક્તિ પદ પામ્યા, શ્રી મેતાર્થ મુનિના શરોરને સોનીએ વાધગ્થી વિટ્યું, મેતાર્થ મુનિએ સોનીના ઘરમાથી મુવર્ણના ચવો ચોર્યા નહોતા તો પણ સોનીને શકા આવી, તેથી મેતાર્થને વાધરે વીંટી માર માર્યો તેથી પણ મેતાર્થ મુનિએ સમતાભાવ ધારણ કર્યો અને મુક્તિ પદ પામ્યા, સોનીના જવલા પાછા મળતા તે મેતાર્થમુનિનો રજોહરણ વચ્ચે લઈ સાધુ થયો અને ને પશ્ચાત્તાપ કરી સયમ પાળી સદ્ગતિમા ગયો.

સુકોસલ સુકુમાલ મુનિ । વલ્લુર્થ વાઘણ શ્રમ ॥

વાપ નિજામિ મા મરિય । શિવપુરી વરી મન રંગ ॥૧૨૦॥

પૂરવભવ પ્રિયા શિયાલણી । તન મરયો અવતી સુકુમાલ ॥

નલિની ગુલ્મ વિમાનના । પામ્યો સુખ તત્કાલ ॥૧૨૧॥

પચશત શિષ્ય સ્વધકતથા । ઘાળી પીળ્યા સોય ॥

શિવનયરી શિવ પામીયા । એ સમતા એક જાય ॥ ૧૨૨ ॥

ભાવાર્થ—સુકોસલ મુનિ વૈરાગી ત્યાગી જ્ઞાની હતા તે વગ ઠામા ધ્યાન ધરતા હતા, વગઠામા એક વખત વાઘણુ આવી અને તેણીએ સુકોસલ મુનિનુ શરીર વલ્લરી નાખ્યુ અને તેના શરીરને ખાઈ ગઈ, તેના બાપે સુકોસલ મુનિને મરતી વખતે વૈરાગ્યનો ઉપદેશ આપ્યો, સુકોસલ મુનિએ મરતી વખતે આત્માને શરીરથી ક્ષિત્રમાની વૈરાગ્ય ભાવ ધારણુ કર્યો અને થતી દુઃખવેદના સહન કરી, અને વાઘણના ઉપર જરા માત્ર રોષ કરી નહીં મનમા જાણ્યુ કે શરીર એ માંડુ નથી, હું આત્મા અવિનાશી છું, તે છેદાતો નથી લેદાતો નથી, પણ જે મરે છે તે શરીર છે શરીરનો ત્યાગે ત્યાગે પણ વસ્ત્રની પેઠે ત્યાગ કરવો પડે છે, અને હું ખ સહન કર્યા વિના કોઈનો છૂટકો છેજ નહીં, તો પછી વૈરી ઉપર વૈર એર કરી નવા કર્મ બાધી પાણુ હું ખી થવુ તે ઠીક નથી માટે સુકોસલ મુનિ એવો વિચાર કરીને સમભાવમા રહ્યા, અને કેવલી યર્ધ મોમે ગયા, તેમના પિતા પણ મોક્ષમા ગયા અવતીસુકુમાલ એક ચેકના પુત્ર હતા અને કદાહાધિપતિ હતા ઉત્તજયની નગરીમા સપ્રતિ રાજના વખતમા અને શ્રી આર્ય સુહસ્તિ સૂરિના વખતમા તે હતા આર્ય સુહસ્તિ સૂરિ પાત્રસો શિષ્ય સહિત અવતી સુકુમાલના જગલામા જિતર્યા અને રાત્રે તે દેવલોકના સ્વરૂપનુ અધ્યયન કરતા હતા તેવામા નલિની શુભ વિમાનની વ્યાખ્યા આવી અને તે સાક્ષજતા અવતી સુકુમાલને જાતિ સ્મરણ થયુ અને તેમણે વૈરાગ્ય પામી બત્રીસ સ્ત્રીઓનો ત્યાગ કરી માતાની રજા લઈ આર્ય સુહસ્તિશુર પાસે હીક્ષા અંગીકાર કરી, અને અવતીના સ્મરણમા કાઉસ્સગ ધ્યાને રહ્યા ત્યા રાત્રે તેમની પૂર્વ જવની સ્ત્રી કે જે રીયાલણી યર્ધ હતી તે નાના બચ્ચા સહિત ત્યા આવી, અને પૂર્વજવતા વૈરથી અવતી સુકુમાલના શરીરને ચાર પહોરમા ખાઈ ગઈ, પણ અવતી સુકુમાલ શુભ પરિણામમા રહ્યા તેમણે ચિયાલણી ઉપર ક્રોધ વૈર કયુ નહીં, તેથી તે મરણ પામી દેવલોકમા નલિનોશુ મ વિમાનમા દેવ થયા શ્રી સ્કધકસૂરિના પાત્રસો સાધુએને તેમના જાનેવી રાજાએ વહેમ લાવીને ઘાણીમા ખીલવાનો દુક્રમ કર્યો અને પાત્રસો શિષ્યોને ઘાણીમા ઘાલીને ખીલી નાખ્યા

પાત્રસો સાધુઓએ મરતી વખતે સમભાવ ધારણ કર્યો અને મરણના હું ખ સમભાવથી સહન કર્યા પાત્રસે સાધુઓને ઘાણીમા પીલતી વખતે સ્કંધકસૂરિએ વૈરાગ્યનો ને સમભાવનો ઉપદેશ આપ્યો અને તેથી તેઓ આત્મ સમાધિમા મરણ પામી મોક્ષમા ગયા. એક નાના શિષ્યને જ્યારે ઘાણીમા પીલવા માલ્યો ત્યારે તેના ઉપર પોતાનો બહુપ્રેમભાવ હોવાથી સ્કંધક સૂરિને તે વખતે મનમા બહુ લાગી આવ્યું, તેમને પણ ઘાણીમા પીલવામા આવ્યા સ્કંધક સૂરિના પાત્રસો મુનિયોને ધન્ય છે ! ! તેમના જેવો નિર્મોહભાવ થશે ત્યારેજ મુક્તિ થશે આત્મામા આત્મભાવ ધારણ કરવાથી મોક્ષ થાય છે, અને ત્યાગ વૈરાગ્યથી મોક્ષ મળે છે પૂર્વના મુનિ ઓએ મોક્ષ માટે શરીર ઉપર જરા માત્ર મોહ રાજ્યો નથી ધન્ય છે એવા મુનિયોને ! ! આપણે પણ તેમના પગલે ચાલીએ તેમાજ કલ્યાણ છે ભક્તિ અને આટો ફાકવો તે જેમ એકી વખતે બને નહીં તેમ મોક્ષ પ્રાપ્ત કરવું અને મોહ રાજ્યો એ બે પણ એકી વખતે સાથે બને નહીં મોક્ષની પ્રાપ્તિમાટે તો રાગદ્વેષને છોડવા જોઈએ, અને મરણ આવે હજારો હોડો સામા પડે, નિદા કરે, દુઃખનો મારી નાખે, તો પણ આત્માની શ્રદ્ધામા સ્થિર રહીને સર્વ હું ખો મમભાવે સહેવાજ જોઈએ અને તેમાજ આત્મકલ્યાણ છે

ચિલાતીપુત્ર નારી શિર । છેદીને કર લીધ ॥

ઉપશમ સવર વિવેક । કરત કર્મ દૂર કીધ ॥ ૧૨૩ ॥

દિન પ્રતિ સાત હત્યા કરી । અર્જુનમાલી નામ ॥

પરીસહ દેહી સીમા ઘરી । પામ્યા શિવપુર ઠામ ॥ ૧૨૪ ॥

ભાવાર્થ—ચિલાતી પુત્રને એક શેઠની પુત્રી ઉપર મોહ જે થયો હતો શેઠના બાણવામા તે પાત્ર આવી અને ચિલાતીપુત્ર કે પોતાના ઘરમા નોખર રહ્યો હતો તેને શેઠે ઘમ્માથી ઠાઠી મૂક્યો તે ચોરોની પદલીમા ગયો અને ચોરોમા રહી ચોરી કરતા શીખ્યો અને છેવટે પદલીપતિ મરવાથી પોતે પદલીપતિ થયો અને તે પોતાના શેઠના ઘરમા રાત્રે ચોરો સહિત પેઠો શેઠનું ઘર છુટ્યું અને શેઠની પુત્રીને ઉપાડી ગયો શેઠ પોતાના પુત્રો સહિત અને

સૈનિકો સહિત તેની પાછળ પડ્યો શેઠની પુત્રીને ચિલાતીપુત્રે તરવારથી મારી અને તેનું મસ્તક લઈ વનમાં ગયો શેઠ પાછા વળી ગયા. ચિલાતીપુત્રે વનમાં એક સાધુને કાઉસગધ્યાને રહેલા દીકા, અને શેઠની પુત્રી કે જેને પકડીને પોતાની સ્ત્રી કરવાની હતી તેને મારી નાખી તેથી તેને વૈરાગ્ય થયો તેણે સાધુને તરવારથી બંધ દેખાડીને સત્ય ધર્મ પુછ્યો. અનિરાજે ઉપશમ, સ્વર અને વિવેક એ ત્રણ શબ્દ કહ્યા અને આકાશમાં ઉડી ગયા. ચિલાતીપુત્રે ઉપશમ, સ્વર અને વિવેકનું સ્વરૂપ વિચારવા માંડ્યું, અને કીડીઓએ રૂઢિચરના પ્રસંગને લઈને તેના શરીરને ઘણું ચટકા ભર્યાં, પણ ચિલાતીપુત્ર સમજાવે રહ્યા ઉપશમ, સ્વર અને વિવેકનું સ્વરૂપ ભાવતા ભાવતા તેમના અતરૂના પડદા ખુલી ગયા, અને શુકલ ધ્યાનમાં સ્થિર થઈ કેવલજ્ઞાન પામી મોશ્વે ગયા મહા પાપી પુરૂષો પણ જ્ઞાન, ધ્યાન સમજાવ, સમાધિથી મોક્ષપદ પ્રાપ્ત કરે છે અર્જુન મહાવીર શ્રી મહાવીર સ્વામી પ્રભુના વખતમાં થયો હતો. અર્જુન માલી એક યક્ષનો પૂજા કરતો હતો તેની સ્ત્રીના પર સાત વઠ પુરૂષો રાગી થયા હતા અર્જુનમાલી અને તેની સ્ત્રી ત્યારે યક્ષના મંદિરમાં હતા ત્યારે સાત વઠ પુરૂષો લાગ જોધને આવ્યા અને અર્જુનમાલીને પકડી બાંધ્યો અને તેના દેખતા તેની સ્ત્રીની સાથે વ્યભિચાર કર્યો અર્જુનમાલીને ઘણો ક્રોધ થયો અને તેણે યક્ષને પોતાની સહાય ન કરી તેને માટે યક્ષને ઠપકો આપ્યો, તેથી અર્જુનમાલીના શરીરમાં યક્ષ પેઠો અને મુદ્ગરવડે સાત પુરૂષોને મારી નાખ્યા, અને દરરોજ રાજગ્રહીની બહાર અર્જુન માલી ફરતો હતો અને સાત પુરૂષોને માર્યા બાદ શાત થતો હતો રાજગ્રહી નગરીની બહાર વૈશારગિનિ પર્વત ઉપર ચોવીશમાં તીર્થ કર શ્રી મહાવીર પ્રભુ પધાર્યા હતા અને શ્રેષ્ઠિકરાજાએ ઢંઢેરા પીટાવ્યો હતો કે અર્જુનમાલીના લયથી સવારમાં દોઢાએ બહાર જવું નહીં શ્રી પ્રભુ મહાવીરદેવના ઉપાસક એક મુદર્શન નામના શેઠ હતા તે તો ભક્તિના રાગથી અર્જુનમાલીનો લય ન ગણતા પ્રભુને વાદવા નગરની બહાર નીકળ્યા એવામાં સામે અર્જુનમાલી મળ્યો તે મુદ્ગર લઈને મારવા દોડ્યો મુદર્શન શેઠ પ્રભુ

મહાવીર સ્વામીનું શરણ કળીને મમભાવ ધાળ્ય કર્યો, તેથી અર્જુન માલીના શરીરમાંથી ચક્ષુ નીકળી ગયો થેઠે અર્જુનમાનીને બોધ આપ્યો અને તેને પ્રભુ મહાવીર દેવના દર્શન કરવા લઇ ગયો. અર્જુનમાલીએ શ્રી મહાવીર પ્રભુનું વ્યાખ્યાન સાલળી દીક્ષા અગીતર કરી અને રાજગ્રહીની બહાર કાઠિસગગણાને રદ્યા લોકોએ તેના પર પથરા માર્યા, ઇટો મારી તો પણ તેમણે સમભાવ ધારણ કર્યો કોઈ કોઈ વખત તો તે ઇટોના ઢગલામાં ઢકાઈ જતા હતા રાજગ્રહીના ચારે દરવાજે તેમણે ધ્યાન ધર્યું અને સમભાવથી લોકોના ઉપસર્ગ સહન કરીને કેવલજ્ઞાન પામ્યા અને મોક્ષમા ગયા ધન્ય છે એવા મુનિવચ્ચને ।। તેમના પગલે ચાલી તેમના જેવી સમભાવદશા પ્રાપ્ત કરવી જોઈએ એવી મમભાવદશા પ્રાપ્ત થયાથી અનંત લવના મહાધોર કર્મ પણ છૂટી જાય છે

મુનિપતિ મુનિ કાઠસગ્ગ રહી ।। અગ્નિ દાઘી દેહ ।।

પરિસહ સહી પદવી વરી ।। અમર વધુ ધરી સનેહ ।। ૧૨૫ ।।

વસ ઉપર નાટક કરી ।। ઇલાચીપુત્ર મુકુમાર ।।

જાતિસ્મરણ ઉપનુ ।। જ્ઞાન અનંત અપાર ।। ૧૨૬ ।।

ભાવાર્થ—મુનિપતિ મુનિ, કાઠિસગ્ગ ધ્યાનમાં સ્થિર રદ્યા હતા, તેમની કાયા, લાગેલી અગ્નિથી દાઢી ગઈ, પણ તેમણે અગ્નિનો પરિપક્વ સહન કરીને અમર વધુની પ્રાપ્તિ કરી ઇલાચી કુમાર એક શેઠના પુત્ર હતા, બાલ્યાવસ્થામાં તેમણે બહોતર કળાનું શિક્ષણ લીધું હતું રૂપે દેવકુમાર જેવા હતા તેના નગરમાં એક નટનું ટોળું નાચવા આવ્યું, તેમાં એક નટની પુત્રી હતી, તે રૂપે રણા સમાન સૌદર્યવતી હતી તે નટડીની પુત્રી ચોસઠ કળામાં કુશળ હતી, અને તે વાસ ઉપર ચડીને અનેક પ્રકારના ખેલ કરતી હતી તેને દેખીને ઇલાચીકુમાર તેના ઉપર આસક્ત થયા । તેણી ને પોતાની સ્ત્રી બનાવવા માટે નટને વાત કરી, નટે ઇલાચીકુમારને કહ્યું કે તારે જો મારી પુત્રીને વગ્વાની ઇચ્છા હોય તો તું નટ થા ।। ઇલાચીકુમારે નટ થવાની વાત કબૂલ કરી, અને નાતબાત,

કુલવટનો ત્યાગ કરીને તે નટ બની ગયો અને નટની સર્વ કળા શીખ્યો ત્યારે નટે તેને પોતાની પુત્રી પરણાવી અને નટવિદ્યામાં દક્ષ કર્યો એક વખત તે એક નગરના રાજાની પાસે નાચવા ગયો રાજાએ મોટી સલાહ કરી અને ઈલાચીકુમારનો ખેલ જોવા લાગ્યો વાસ ઉપર ઈલાચીકુમાર ચલ્યો અને નીચે તેની સ્ત્રી ઢોલકુ વગાડવા લાગી રાજાની દ્રષ્ટિ, ઈલાચીકુમારની નટકી સ્ત્રી ઉપર પડી અને રાજા, નટકી ઉપર મોહિત થઈ ગયો પછી તેણે ધાર્યું કે જો આ નટ નાચતા નાચતા પડે તો હું આ નટકીને મારી પી બનાવું, એમ કપટકળા કરીતે રાજા ઈલાચીકુમાર નટની પાસે વધારે વધારે ખેલ કરાવવા લાગ્યો અને દાન આપતા ઘણી વાર કરી ઈલાચીએ આખરે ગળાનું મન બાળી લીધું એવામાં વાસ ઉપરથી ઈલાચીકુમારની દ્રષ્ટિ એક શેઠના ઘરમાં સાધુ વહેરાવા ગયા હતા તેના ઉપર પડી શેઠની સ્ત્રી પદ્મિની હતી, તે રસાના કરતા પણ અત્યંત રૂપવતી હતી તે સાધુને મોહકને થાળ કરી વહેરાવા લાગી તોપણ મહારાજા તે વહેરાવાની ના પાડી તે દેખીને ઈલાચી કુમારના મનમાં સાધુની નિરૂપહતા ઉપર ઘણી રૂચિ પ્રગટી, અને મનમાં વિચાર કરવા લાગ્યો કે ધ ય છે ! આવા મુનિને ! ! કે જે મારી સ્ત્રીના કરના અનંત ગણી રૂપાળી એવી શેઠની સ્ત્રીના સામુ પણ જોતા નથી અને લાડુની પણ ઇન્દ્રિયા રાખતા નથી બચારે હું કયા કે જે આ નટકી ઉપર મોહ પામ્યો અને કયા આ રાજા કે જે મારી સ્ત્રી ઉપર મોહિત થયો છે ! એમ વિચારી વૈરાગ્યની લાવના લાવવા લાગ્યો, અને તેના હૃદયમાં કેવલજ્ઞાન પ્રગટ્યું અને દેવોએ તેનો મહિમા કર્યો, રાજાને પણ જોષ થયો અને તેને પણ પોતાની જૂલને પશ્ચાત્તાપ થતા કેવલજ્ઞાન પ્રગટ થયું ધન્ય છે એવા ઈલાચીકુમારને ! !

કર્મવશે આપાદ મુનિ ॥ મરતનો નાટક કીધ ॥

અનિત્યમાવના માવતા ॥ તીણે વિદ્યા કેવલ લીધ ॥ ૧૨૭ ॥

સુશિષ્ય પયક મુનિ ॥ સુરુપમાદ કીધો દૂર ॥

શેઠુજગિરિ અણસણ કરી ॥ તે વડુ સુખભૂર ॥ ૧૨૮ ॥

ચડરુદ્ર ગુરુ સ્કંધ કરી ॥ રજની કીયો વિહાર ॥

શિષ્ય કેવલ પામીયો ॥ તિમ ગુરુ કેવલ ઘાર ॥ ૧૨૬ ॥

ભાવાર્થ—ગૃહસ્થાવાસનો ત્યાગ કરીને આષાઢાસુનિએ ચારિત્રદીક્ષા અગીકાર કરી અને દ્વાદશાગીનો અભ્યાસ કર્યો, પણ પુરુષ વેદના નિકાચિત્ત લોગાવલિકર્મના ઉદયથી તે વેશ્યાના સગમા આવ્યા, અને લોગાવલીકર્મ લોગવવા લાગ્યા, વેશ્યાએ એક દિવસ રાત્રીને ત્યાં આષાઢાસુનિ સાડ નાટક કરે છે એવી પ્રથા કરી રાત્રીએ આષાઢાસુનિને માનપૂર્વક બોલાવ્યા, આષાઢાસુનિએ ભરતનું નાટક કર્યું, દેવી લાબ્ધ શક્તિના બળે ભરતનું અને બાહુબલીનું સુદ્ધ દેખાડ્યું, સર્વ ચરિત્ર ભજવી બતાવ્યું, રાત્રીએ કહ્યું કે ભરતનું તમે દેવી નાટક બતાવ્યું પણ ભરતને આરીસાભુવનમા કેવળજ્ઞાન થયું હતું, એટલું બાકી રહે છે આષાઢા સુનિએ આરીસાભુવન બતાવ્યું અને અનિત્ય ભાવના ભાવતા તે કેવલજ્ઞાન પામ્યા, ધન્ય છે એવા આષાઢાસુનિવરને ।। સુશિષ્ય પથક સુનિ પોતાના ગુરુ શિથિલાચારી બની ગયા હતા તોપણ તેમની પાસે રહી તેમની સેવા કરી, અને તેમની ગુરુસેવા બક્ષિતથી તેમના ગુરુ પાછા વૈરાગ્યભાવ નાથી જાગૃત્ થયા એવા પથક સુનિને ડરોડોવાર વડના કડ છુ આવા ગુરુભક્ત શિષ્યોથી પૃથ્વી રતનવતી ગણાય છે એટ નગરીમા એક શેઠનો પુત્ર હતો, તે પરણીને શ્રી ચંડ્ર આચાર્ય પાસે દર્શન કરવા આવ્યો પોતાના મિત્રોએ પોતાના મિત્રની મજકરી કરતા કહ્યું કે ગુરુ મહારાજ । આ અમારા મિત્રને દીક્ષા આપો એતો દીક્ષા લેવા આવ્યો છે ચંડ્રાચાર્ય ઘણા ક્રોધી હતા તેથી તે આ મજકરી સહન ન કરી શક્યા અને તુર્તજ પેલા પરણેલા છોકરાને પડી બળજોરીથી સાધુની દીક્ષા આપી દીધી । પેલા શેઠના પરણેલા પુત્રે વિચાર કર્યો કે દીક્ષા લીધી તે લીધી, હવે મૂકાય નહીં હવે મારે સસારમા પાછું જવું નથી એમ દૃઢ નિશ્ચય કરીને ગુરુને આ સ્થળે રહેવામા ઘણી હાનિ છે એમ સમજાવી રાત્રે વિહાર કર્યો ગુરુ રાત્રે દેખતા નહોતા તેથી તેણે ગુરુને પોતાના સ્કંધ ઉપર બેસાડી દીધા અને રાત્રીમા તેણે ગમન કર્યું રાત્રે અધારામા આઠો અવળો ચાલવા લાગ્યો, કોઈ ઠેકાણે ખાડા આવે, કોઈ ઠેકાણે ટેકરા

આવે, તેથી શુરને ધ્રુવ ધ્રુવ તેથી તે શિષ્યના મસ્તક ઉપર તથા
કેડયો ઉપર હડના વાર વાર પ્રહાર કરવા લાગ્યા । પણ શિષ્યની
ગવળી બુદ્ધિ હતી, તથા પહેલાથી તે શુરશક્તિ કરતા શીખ્યો
હતો, તેથી તે મનમાં વિચાર કરવા લાગ્યો કે, અહો ! મારા શુરને હું ખ
ચાય છે તેથી તે દહા મારે છે, અને મને શિષ્યામણુ આપે ॥ આવા
મહાન્ આચાર્યને એ શત્રીમાં વિહાર કરાવ્યો તેમાં મારો દોષ છે
એમ વિચાર કરીને સ્વધ ઉપર શુરને લઈ મનમાં સારી ભાવના ભાવ
તો ભાવતો આ યોજતો હતો, એવામાં તેના હૃદયમાં ઘણી ઉંચી સારી
ભાવના પ્રગટી તેથી તેના હૃદયમાં કેવલજ્ઞાન પ્રગટયું, અને સિદ્ધા
સ્તે ચાલવા માડ્યો ત્યારે શુર કહેવા લાગ્યા કે ‘માર’ એ યૌદ્ધમુ
રત્ન છે તેનાથી તું પાસરે ચાલવા લાગ્યો શિષ્યે કહ્યું કે તમારા
પસાયથી શુરને કહ્યું કે તને જ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું છે ? શિષ્યે હા
પાડી, શિષ્ય કેવલજ્ઞાની થયો જાણીને શુર પોતાના શિષ્ય-કેવળીને
ખમાવા લાગ્યા, અને વાદવા લાગ્યા તેથી આ ઉત્ક્રાંચાર્યને પણ તુર્ત
કેવલજ્ઞાન પ્રગટયું, અને બન્ને સુક્ષિત પદને પામ્યા

સુદમાસી આહારને પારણે ॥ દ્વદશ નામ કુમાર ॥

મોદક ચૂરતા પામીઓ ॥ કેવલજ્ઞાન ઉદાર ॥ ૧૩૦ ॥

હુર મરુતા કેવલ લહુ ॥ કૂરગદ્ અણગાર ॥

જમા સુદગ હાયે ધરી ॥ જે મુનિમાં શિણગાર ॥ ૧૩૧ ॥

ભાવાર્થ—દ્વદશ ઋષિ મહા તપસ્વી હતા, તે શ્રી નેમિનાથ
પ્રભુના શિષ્ય હતા, છ છ મહિનાના ઉપવાસ કરીને તેના ઉપર
પારણ કરતા હતા અને પારણ કરીને તેના ઉપર પુનઃ છ મહિનાના
ઉપવાસ કરતા હતા એક દિવસે શ્રી નેમિનાથ પ્રભુએ શ્રી કૃષ્ણની
આગળ સર્વ સાધુઓમાં મહાતપસ્વીતરીકે શ્રી દ્વદશકુમારની
ઘણી પ્રશંસા કરી, તેથી દ્વારિકાનગરીના માર્ગમાં વહેરવા જતા
એવા દ્વદશકુમાર ઋષિને શ્રી કૃષ્ણે ઘણા ભક્તિભાવથી વદન કર્યું
તેથી દ્વદશકુમાર એક મોટા તપસ્વી ઋષિ છે એમ બીજા લોકોના
મનમાં આવ્યું અને એક સેઠે શ્રી દ્વદશકુમાર ઋષિને વદન કર્યું
અને પોતાને ઘેર નિમંત્રણ કરી ઘણાજ ભક્તિભાવથી મોઢક વહો

રાબા મોદક વહોરીને શ્રી નેમિનાથ પ્રભુની પાસે ઢઢણ ઋષિ
 આબ્યા અને સ્વલ્લિધથી આહાર મળ્યો એમ જણાવ્યું, ત્યારે પ્રભુએ
 કહ્યું કે એ તો કુશ્મે તમારો મહિમા કર્યો તેથી એ મોદક મળ્યા
 છે તેથી ઢઢણ ઋષિ તે મોદકને કુશારના નિભાડામાં પરઠવવા ચાલ્યા
 અને ત્યાં જઈ ચૂર્ણ કરવી વખતે આત્મભાવના ભાવતા ભાવતા
 તેમનામાં કેવલજ્ઞાન પ્રગટ્યું ધન્ય છે એવા મુનિવરને ।। કે જેણે
 પોતાની લ્લિધિએ આહાર ન મળે તો પારણાના દિવસે પાછા છ
 મહિનાના ઉપવાસ કરવાની પ્રતિજ્ઞા કરી હતી દૂરગડું નામના એક
 રાજાના પુત્ર હતા, તેમણે પૂર્વભવમાં મુનિ દયામાં તપ કરતા ઘણા
 ક્રોધ કર્યો હતો તેથી તે તિર્યગ્ ચૈત્તિ વગેરેના અવતાર પામતા
 પામતા રાજાના પુત્ર થયા અને તેમણે એક મહાન જ્ઞાની આચાર્ય
 કે જે ઘણા શિષ્યવાળા હતા તેમની પાસે દીક્ષા અંગીકાર કરી, પણ
 તેમને સવારના પહોરમાં ઘણી ભુખ લાગતી હતી, તેથી સૂર્ય
 ઉગ્યો કે બે ઘડી પછી તુર્ન ગૃહસ્થોના ઘેરથી એક ઘડો ભરીને ભાત
 ભાવતા હતા, અને જ્યારે ખાતા ત્યારે તેમની ભુખ લાગતી હતી,
 તેથી લોકોએ તેમનું નામ દૂરગડું પાડ્યું એક વખતે સાગ નગરની
 પાસે તેઓ ગયા, ત્યાં ચાર મોટા આચાર્યોએ મહિના મહિનાના ઉપ
 વાસ કર્યા હતા કેટલાકોએ છ મહિનાના, કેટલાકોએ ચાર, ત્રણ, બે
 એક અને કેટલાક સાધુઓએ પાખમણ, અઠાઈ ને ડેવટે અક્રમ કર્યા
 હતા, પણ દૂરગડુંએ સાવત્મરિક દિવસે પણ ઉપવાસ ન કર્યો અને
 સવારમાં વહોરવા નીકળ્યા ગૃહસ્થ ભક્તનાના કેટલાકોએ વહોરા
 વતા તેમની મશ્કરી કરી પણ તેમણે ખાખરા વિગેરે વહોરીને
 અચાર્યોને દેખાડ્યા આચાર્યોએ અને સાધુઓએ પણ તેને તિ
 સ્કાર કરીને તેમના પાત્રમાં ચુક્યા અને કહ્યું કે આવા મોટા દિવસે
 પણ નવકારથી કરે છે ? તને લજ્જા પણ નથી આવતી ? તું અમારા
 ગમ્મંછની અપકીર્તિ કરે છે, દૂરગડુંએ સમતાભાવ ધારણ કર્યો અને
 જરા પણ ક્રોધ ન કર્યો અને પોતાના કર્મની નિંદા કરવા લાગ્યા,
 અને તેથી તેમનામાં આત્મભાવના પ્રગટ થતા કેવલજ્ઞાન પ્રગટ્યું
 તેથી નજીકની દેવાએ તેમને વદન કર્યું બીજા બાળુ આચાર્યો અને
 અને સાધુઓ દેવીને હસવા લાગ્યા દેવીએ કહ્યું કે, દૂરગડું મુનિને

કેવલજ્ઞાન થયું છે ત્યારે તેમના શુદ્ધ એ તેમને વાદીને ખમાવ્યા, તેથી તેમને પણ કેવલજ્ઞાન થયું ક્ષમા જેવું ઝોઈ મોટું તપ નથી, કરોડો વર્ષનું તપ પણ એ ઘડીની ક્ષમાને પહોંચી શકતું નથી ક્રોધ, વૈર વિગેરે કષાયોને દબાવવા, એ બાદ્ય ઉપવાસો કરતાં અને તગણું મોટું તપ છે, કે જે એવા મોટા તપને દુરગદુએ કર્યું, અને મોક્ષે ગયા

હટ હટ રાજ હેલા તર્જી ॥ લીધો સયમ માર ॥

હટ દસ રોગ કહા સદ્યા ॥ શ્રી શ્રી સનતકુમાર ॥ ૧૩૨ ॥

પત્ની પ્રાણજ રાખવા ॥ ફરી હડોહડ નિજ દેહ ॥

મેઘરથ રાયતણે મવે ॥ પ્રસન્ન હુવા સુર તેહ ॥ ૧૩૩ ॥

વીર વદી ગુમાનસુ ॥ દસાર્ણમદ્ર નરસિંહ ॥

મુરપતિ પાયે લગાડીઓ ॥ જગ રાણી બીણે લીહ ॥ ૧૩૪ ॥

ભાવાર્થ—શ્રી સનતકુમાર ચક્રવર્તી હતા અને તે છ ખડના ધણી હતા દેવોના રૂપને પણ છતે એવું તેમનું રૂપ હતું ધંદ્રે એક દેવની આગળ તેમના કપની પ્રશંસા કરી દેવો તેમનું રૂપ જોવા આવ્યા અને ઘણાં ખુશી થયા સનતકુમારે જ્યુ કે, હું નહાઉં ત્યારે મારું ખડ રૂપ જોજો આમ તેમણે રૂપનું અભિમાન કર્યું, તેથી સ્નાન કર્યા પછી તેમના શરીરમાં સોળ મહાન્ રોગો ઉત્પન્ન થયા, એમ દેવે જણાવ્યું તેથી તેમણે વૈરાગ્યભાવથી હીક્ષા અંગીકાર કરી, અને મહા ધૈર તપ તપવા લાગ્યા એ તપના પ્રભાવે તેમના આત્મામાં ઘણી લઙ્ઘિયો ઉત્પન્ન થઈ તોપણ તેમણે રોગને સહન કર્યો પોતાના શુકના અઠકવાથી સ્વ શરીર સોના જેવું થઈ જાય એવી તેમને લઙ્ઘિયો ઉત્પન્ન થઈ છતાં પોતાની દવા કરવા આવનાર દેવને કહ્યું કે, મારામાં આવી લઙ્ઘિયો છે કે શુકથી શરીર સોના જેવું કરી નાખું પણ મારે પ્રારબ્ધ કર્મ ભોગવવા છે, માટે દવાની જરૂર નથી તેમણે સમભાવપૂર્વક તપ તપી પરમાત્મપદવીને પ્રાપ્ત કરી ધન્ય છે એવા મુનિવરને !! શ્રી શાંતિનાથ તીર્થ કર ભગવાનના પૂર્વ ભવના રાજા મેઘરથે એક પારેવાની દવા માટે પોતાના શરીરના કટકે કટકા કરીને તોળવાના ઠાઠામાં નાખ્યા અને દેવની પરીક્ષામાં ખાસ થયા

પારેવાની દયા માટે પોતાના પ્રાણની દરકાર ન કરી ધન્ય છે એવા રાજાને ! ! દયા સમાન કોઈ ધર્મ નથી, અહિંસા એજ મોટામા મોટો ધર્મ છે એમ મેઘરથ રાજા જાણતા હતા અને એવી દયાના બળેજ તેઓ સોળમા તીર્થ કરી શ્રીશાન્તિનાથ થયા તેઓ જન્મ્યા કે તુર્ત દુનિયામા મોટામા મોટો રાગો ચાલતા હતા તે શાન્ત થઈ ગયા હતા, તેથી તેમના માતૃપિતાએ તેમનું નામ શાન્તિનાથ પાડ્યું દયાથી મોટામા મોટું પુણ્ય બધાય છે આખી દુનિયામા શ્રી જીનેશ્વર લગવાન કથિત અહિંસા ધર્મ પ્રવર્તે તોજ દુનિયામા શાન્તિ રહી શકે કોઈ પણ જીવને મારવો નહીં, એજ ધર્મ છે પુસ્તકથી પ્રભુપ્રાપ્તિ નથી, પ્રાર્થનાઓ કરવામા પ્રભુ નથી પણ દયા કરવામા પ્રભુની પ્રાપ્તિ છે જ્યાં દયા છે ત્યાં પ્રભુ છે અને જ્યાં હિંસા છે ત્યાં શયતાન છે એક કાઠો વાગે છે તો મહાન દુઃખ થાય છે અને જરા માત્ર પણ મનમા ચેન પડતું નથી તો પછી પોતાને, શત્રુ લાગે તેથી કેટલું દુઃખ થાય ? મનુષ્યો, પશુઓના પખીઓના ગળા રેસે છે તેથી તે જીવોને કેટલું બધું દુઃખ થતું હશે, તે પોતાને દુઃખ થાય છે તે પંથી જાણી લેવું જોઈએ તપ જપ યજ્ઞ કરતા દયા અનુભવણી મોટી છે દર્શાણુભદ્ર રાજાએ મોટા આઠ બરથી શ્રી વીર પ્રભુને વાદવા માટે સામૈયું કર્યું ઇંદ્રે જાણ્યું કે દર્શાણુભદ્રના મનમા એવો અહંકાર થયો છે કે મારા જેવો ઠોઠ વરચોડો કાઢનાર નથી, તેથી ઇંદ્રે દર્શાણુભદ્રનો ગર્વ ઉતારવા મહા આઠ બરથી ઋદ્ધિ દેખાડીને લગવાનું વહન કર્યું તેથી દર્શાણુભદ્ર વિચારવા લાગ્યા કે ઇંદ્રે મારો ગર્વ તોડ્યો તેથી શુ કરવું એમ વિચારી તેણે શ્રી મહાવીર પ્રભુની પાસે ચારિત્રની દીક્ષા અંગીકાર કરી અને ત્યાગી થયા તેથી ઇંદ્રે હારીને દર્શાણુભદ્રને પગે પડ્યો અને દર્શાણુભદ્ર ચારિત્ર પાળીને સદ્ગતિમા ગયા ધન્ય છે એવા મુનિવરને ! ! કે જેણે અભિમાનને ત્યાગી નિરભિમાન પણાથી ઇંદ્રને જીત્યો.

પ્રસન્નચદ્ર કાઠસંગમર્મા ॥ કોપિ જુદ્ધ કરત્ત ॥

કોપ સમ્યો કેવલ લહ્યો ॥ મોટો એ ગુણવત્ત ॥ ૧૩૫ ॥

અદ્મુત્તો સુકુમાલ મુનિ ॥ વસાણ્યો વીર જિણદ ॥

હરિયાવહી પઢિકમતા ॥ કેવલ લહ્ય આસ્થદ ॥ ૧૩૬ ॥

ભાવાર્થ—શ્રી પ્રસન્નચંદ્ર આર્યાવર્તમા એક દેશના રાજા હતા તેમણે શ્રી મહાવીર પ્રભુ પાસે વૈરાગ્ય ભાવથી દીક્ષા અંગીકાર કરી તે સૂર્યના સામી દષ્ટિ રાખીને વૈભારગિરિ પર્વતના માર્ગ ઉપર ધ્યાન ધરતા હતા એક વખત શ્રેણિકરાજ્ય હજારે મનુષ્યોથી પરવરીને વૈભારગિરિ ઉપર પધારેલા શ્રી મહાવીર પ્રભુને વાઢવા ગયો એવામા રસ્તામા સૂર્ય સામી દષ્ટિ રાખીને ધ્યાન ધરતા એવા પ્રસન્નચંદ્ર રાજર્ષિને દેખ્યા, અને શ્રેણિકે તેમને વદના કરી શ્રેણિકરાજ્ય ત્યાથી ચાલી શ્રી મહાવીર પ્રભુ પાસે ગયા અને પ્રભુને પુછ્યું કે પ્રસન્નચંદ્ર રાજર્ષિ હાલ મરે તો કયા જાય ? ત્યારે પ્રભુએ તેના વારવારના પ્રશ્નોના ઉત્તરમા કહ્યું કે પહેલી, બીજી, ત્રીજી, ચોથી, પાંચમી છઠી ને સાતમી નરકમા જાન પ્રસન્નચંદ્ર રાજર્ષિ ધ્યાન ધરતા હતા, એવામા તેમની પાસેથી એક રાજદૂત નીકળ્યો અને તેણે કહ્યું કે આ રાજ્યએ પોતાના દીકરાને રાજ્ય નહીં આપતા ભાણેજને રાજ્ય આપ્યું તેથી રાજ્યમા લડાઈ થઈ છે આવા શબ્દ સાંભળવાથી પ્રસન્નચંદ્ર ઋષિ આર્તધ્યાન રૌદ્રધ્યાનમા પડ્યા, અને મનમા રૌદ્રધ્યાનના લડાઈના વિચારોથી પહેલી નજીકથી માડીને સાતમી નરકમા જવા સુધીના કર્મદલિયા ગ્રહણ કર્યા, તેથી પ્રભુએ માતમી નરકમા જાય એમ કહ્યું પછીથી શ્રેણિકના પ્રશ્નના ઉત્તરમા ભારદેવ લોહમા જાય, નવ એવેલમા જાય, તથા પાંચ અનુત્તર વિમાનમા જાય એમ કહ્યું અને વગી કહ્યું કે હાલ તે કેવળજ્ઞાન પામ્યા શ્રેણિકરાજ્યએ પ્રભુને તેનું કારણ પુછ્યું ત્યારે મહાવીર પ્રભુએ ઉત્તર આપ્યો કે પ્રસન્નચંદ્ર રાજર્ષિ મનમા લડતા હતા, તેથી નરકનું આઉંખુ ગાંધ્યુ અને લડતા તેમણે રાજા ખૂટ્યા બાદ શત્રુને મારવા માટે પોતાના મસ્તક ઉપરનો ઝુકુટ ઉપાડ્યો, પણ પોતાનું માથું ઝુક દેખ્યું તેથી પોતે સાધુ થયા છે એવું જાન થયું, તેથી ખરાબ વિચારોનો પર્યાત્તાપ કરવા લાગ્યા અને ધર્મધ્યાનના વિચારો કરતા ઠરતા દેવલોકનું પુણ્ય ઉપાર્જન કર્યું અને ધર્મધ્યાનમાથી શુકલધ્યાનમાં ચઢીને નવીન આયુષ્યકર્મ આદિ દગીયાને જે એકઠા કર્યા હતા તેને વિખેરી નાખીને અને આત્માના શુદ્ધપરિણામમાં પરિણમીને કેવળજ્ઞાન પ્રગટાવ્યું એવા પ્રભુ મહાવીરના બોધથી

શ્રેણિકેશના હૃદયમા ધર્મવિચારની ઘણી અસર થઈ અર્ધમુક્તા મુનિ એક રાત્રના પુત્ર હતા તેમના ઘેર ગૌતમસ્વામી મહારાજ વહોરવા પધાર્યા અને અર્ધમુક્તા કુમાર તેમને બહુપ્રેમથી ધરમા તેડી ગયા અને વહોગળ્યુ, પશ્ચાત્ ગૌતમસ્વામીની સાથે શ્રી મહા વીર પ્રભુની પાસે અર્ધમુક્તા ગયા અને પ્રભુની દેશના સાબલીને વૈરાગ્ય પામ્યા અને ચારિત્ર લેવા ઘણું વૈરાગ્ય પ્રગળ્યો તેમણે ઘેર આવી રાત્રને અને રાણીને દીક્ષા લેવાનો પોતાનો બાવ પ્રગટ કર્યો અને રાત્ર અને રાણીને સમજાવીને અર્ધમુક્તાએ મહાવીરપ્રભુ પાસે દીક્ષા અગીકાર કરી ચોખ્ખાસામા તે વૃદ્ધ મુનિયોની સાથે ઠ-લે ગયા હતા, એક તળાવમા બાળકો હોડીઓ બનાવી રમતા હતા, અર્ધમુક્તામુનિ પણ પોતાના પાત્રને હોડી કંપીને તળાવમા તરાવા લાગ્યા અને એવી જળક્રીડા કરવા લાગ્યા વૃદ્ધ મુનિયોએ તેમને વાર્યા અને પ્રભુ પાસે લઈ ગયા પ્રભુએ અર્ધમુક્તા મુનિને એવી જળક્રીડા કરવાથી દોષ લાગે છે એમ જણાવ્યું અને દોષના વિનાશાર્થે ઈર્ષ્યાપથિક સ બધી આલોચના કરવા કહ્યું, લઘુબાળક અર્ધમુક્તામુનિ ઈર્ષ્યાપથિકની આલોચના કરતા કરતા શુદ્ધધ્યાનથી દેવગણના પામ્યા અને દેવલી થયા વૃદ્ધમુનિયોએ તેમને ખમાવ્યા પાપકર્મોનો પશ્ચાત્તાપ કરવાથી આત્માની શુદ્ધિ થાય છે માટે ભવ્યજીવોએ અર્ધમુક્તા મુનિનીપેઠે પોતાના કરેલા અશુભવિચારોનો અને અશુભ કાર્યોનો પશ્ચાત્તાપ કરવો જોઈએ અને ધર્મવિચારો કરવા જોઈએ

વીર વચને ચિર રહ્યો ॥ શ્રેણિક સુત મેઘકુમાર ॥

જાતિસ્મરણ પામીયો ॥ કરી દો નયણાં સાર ॥ ૧૩૭ ॥

હાટે વેકાળો ચદના ॥ મુમદ્રા ચદ્રણ કલક ॥

દમયતી નલ વિજોગ લહ્યો ॥ એહ કર્મનો વક્ર ॥ ૧૩૮ ॥

ભાનાર્થ—શ્રી શ્રેણિકેશ અને ધારણી રાણીના પુત્ર મેઘકુમાર હતા. મેઘકુમારે શ્રી મહાવીરપ્રભુની દેશના સાબલી તેથી મેઘકુમાર વૈરાગ્ય પામ્યા, અને લોગ વિલાસમાથી તેમનું ચિત્ત પાછું હડી ગયું તેમણે શ્રેણિકેશને ‘અને ધારણી રાણીને

સમજાવીને પ્રભુ મહાવીરસ્વામી પાસે દીક્ષા અગીકાર કરી એક દિવસે દીક્ષામાં નાના હોવાથી તેનો સથારો ઉપાશ્રયમાં બાર છાની પાસે આવ્યો, તેથી રાત્રના મહેલમાં સુકોમલ શય્યામાં સુઈ રહેતો. મેઘ મુનિને સાધુઓના જવા-આવવાથી અને તેઓના પગ અથડાવાથી ઉઘ ન આવી તેથી તેમણે વિચાર્યું કે મારાથો આવી દીક્ષા ન પળી શકે સવારમાં તે પ્રભુ મહાવીરને વફન કરવા આવ્યા અને બધી વાત કહી દીધી પાછા સસારમાં જવાની વાત તેમણે કરી તેથી મહાવીરપ્રભુએ મેઘકુમારને સ્થિર કંવામાં બેઠો મેઘકુમારના પૂર્વજન જણાયા, અને હાથીના ભવમાં એક સસલાની દયા માટે પોતાનો એક પગ ઉઘો રાખ્યો હતો અને તેથી હાથી નીચે પડી ઘણું દુઃખ મહન કરી મરણ પામ્યો, તે વાત જણાવી અને કહ્યું કે હાથીના ભવમાં તે સસલાની દયા કરી તેથી તું મેઘકુમાર થયો માટે સાધુનું ચારિત્ર પાળવામાં હજારો દુઃખો પડે તો પણ તે સહન કરવા ભેદ્યોએ જેથી મોક્ષની પ્રાપ્તિ થાય પ્રભુની વાણી સાંભળીને મેઘકુમારે બે આખો વિના બાકીના બધા શરીર ઉપરથી મમત્વ મૂકી દીધું અને ચારિત્ર પાળવામાં અડગ સ્થિર થયો. ધન્ય છે એવા મુનિવરને । ।

ચંદના રાજપુત્રી હતી, તેના પિતાના રાજ્ય ઉપર યતુરાજા ચંડી આયો અને તેનો ગિતા હાથે તેથી તે પોતાની માતા સાથે નાઠી અને એક સૈનિકના હાથે આવી ચઢી સૈનિકે તેને એક શેઠને ત્યાં વેચી શેઠની સ્ત્રીએ તેણીને બેઠીમાં નાખી ચંદનાએ અઠમતપ કર્યો. એવામાં હઘસ્થાવસ્થામાં ગોચરી માટે નિકળેલા શ્રી મહાવીર પ્રભુ તેજ શેઠના ઘેર વહોરવા આવ્યા અને તેમના અભિગ્રહ પ્રમાણે ચંદનાએ મહાવીર પ્રભુને અડદના બાકુળા વહોરાવ્યા પછી તે મહાવીરપ્રભુને કેવળજ્ઞાન ઉપજાયા પછી તેમની મોટી સાધ્વી ચર્ધ સતી સુભદ્રાના ઉપર તેની સાસુએ કલક થતાં, પણ તેણીએ ચાલણીવડે કુવામાંથી નીર કાઢીને ચંદનાગરીનો હરવાળો ઉઘાડ્યો અને સતીઓ માં શ્રેષ્ઠ ગણાઈ સતોને અને સતીઓને ઘણા કલક થયે છે, દુઃખો પડે છે, સઠોડા આવે છે, પરંતુ ત્યારેજ તેમણે સતપણ અને સતી પણે હનિયામાં પ્રસિદ્ધ થાય છે અશુભકર્મના ઉદ્ધવથી નળનો અને

દમયતીનો વિયોગ થયો અને તેથી દમયતી વગડામા રખડી અને મહા દુખ પાળી અશ્રુભર કર્મથી તેણીએ ઘણું દુઃખ વેઠ્યું અને નળરાજાને પણ ઘણું દુઃખ વેઠવું પડ્યું છેવટે પુણ્યના ઉદયથી બનેનો સંયોગ થયો તાપ અને ટાઢની પેઠે સુખ દુઃખ આવ્યા કરે છે શાતા અને અશાતાના ઉદય ચક્રો વારંવાર મર્વ જીવોપર આવ્યા કરે છે માટે સુખ આવે અહીં કાર ન કરવો જોઈએ અને દુઃખ આવે દીન ન બનવું જોઈએ સુખ કંઈ સદાકાળ રહેતું નથી તેમજ દુઃખ પણ સદાકાળ રહેતું નથી કર્મનો ઉદય ભોગવ્યા વિના કોઈનો છૂટકો થતો નથી માટે વિપત્તિ, સકટ, રોગ, ઉપસર્ગ, અને પરિક્ષા આવતા ગભરાઈ ન જવું જોઈએ, પણ સમભાવથી આત્મ ધૈર્ય ધારણ કરી આત્માને પગભાતમા બનાવવો એજ મનુષ્યજન્મનું કર્તવ્ય છે

કલાવતી કર છેદીયા । દુપદી કાદ્યાં ચીર ॥

અગનિધીજ સીતા કર્યું । શીલગુણે મર્યું નીર ॥ ૧૩૬ ॥

ચંદના ચરણ મૃગાવતી । નિજ સ્વમાવી અપરાધ ॥

કેવલ લહી ગુરુણી દીઓ । દો જીવ દબ્યો વિશ્વવાદ ॥ ૧૪૦ ॥

ચંદ કલક સાગર । ધારો કીધો કિરતાર ॥

નવસેં નવાણુ નદીતણો । દેહો એ મરતાર ॥ ૧૪૧ ॥

ભાવાર્થ—કર્મની વિચિત્ર ગતિ છે કલાવતીના બે હાથ છેદાયા પણ તેના શીળના પ્રભાવથી દેવતાએ બે હાથ સારા કર્યા સતીઓપર પણ કલક આવ્યા વિના રહેતું નથી. દુનિયામા દ્રૌપદી માટે સતી ગણાય છે તેના ઉપર પણ સકટ આવ્યું અને દૂતરાષ્ટ્ર રાજાની સમક્ષ તેના ચીર તણાયા દુર્યોધને તથા હું શાસને દ્રૌપદીના વસ્ત્ર બે વધા અને દેવતાઓએ નવા નવા વસ્ત્ર પૂરવા માહ્યા, તે વખતે પાઠવોની આજ્ઞા ઘણું ક્રોધ પ્રગળ્યો અને હું શાસનને મારવામાટે ભીમે પ્રતિજ્ઞા કરી છેવટે આવાજ કારણેને લઈને હિંદુસ્થાનમા મહાભારત યુદ્ધ થયું અને ત્યારથી જ હિંદુસ્થાનની પડતી યર્ષ સમગ્રી પતિવ્રતા સ્ત્રી સીતા હતી, તેણે રાવણની પ્રાર્થ

નાને પણ લાત મારી હતી અને રાવણ પણ તેનાથી ઘણીને દૂર દૂર ઉઠે રહેતો હતો. સીતાથી રાવણ બીજો હતો તેની પાસે પણ આવતો નહોતો. સીતાને માટે રામ અને ગવણ વચ્ચે યુદ્ધ થયું તેમા રાવણ મરી ગયો, અને રામ અયોધ્યામા આબ્યા લોકોએ સીતાની આડી ખરાબ વાત ઉઠાડી કે સીતા પતિવ્રતા સી નથી, એમ લોકો કહેવા લાગ્યા, રામે પણ એ વાત સાંભળી, અને લોકાપવાદથી બચ પામીને સીતાને વનમા મોકલાવી દીધી. સીતાને લવ ને કુશ બે પુત્ર થયા, રામ ને ગમના પુત્રો વચ્ચે યુદ્ધ થયું, તેથી સીતાની ખબર થઈ સીતાએ અગ્નિના કુડમા લાકડા બર્ચા અને સળગાવી તેના ઉપર ચાલી ગયા અગ્નિનું જળ થઈ ગયું અને તેના સતીપણની લોકોની ખાત્રી થઈ અને તે મહાસતી તરીકે ગણાઈ. સીતાએ પૂર્વજન્મમા એક તપસ્વી મુનિ ઉપર કલક મૂક્યું હતું તેથી સીતાને આ જન્મમા કલક ચઢ્યું કર્મનો ઉદય સર્વ જીવોને લોગવો પડે છે મૃગાવતીએ ચંદના કે જે પોતાની ગુરૂણી હતી તેને ખમાવી હતી તેથી તેને ખમાવતા રાત્રીમા કેવળજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું. ધન્ય છે એવી સાધ્વીને ! ! મૃગાવતીને કેવળજ્ઞાન થયેલું જાણીને ચંદનાએ મૃગાવતીને ખમાવી એટલે ચંદનાને પણ કેવળજ્ઞાન થયું ધન્ય છે એવી સાધ્વીઓને ! ! ચંદ્રમાને હરણનું કલક છે અને કુદરતે નવસે નવાણું નહીંઓના સ્વામી એવા સાગરને ખારો કર્યો બ્રહ્મા, વિષ્ણુ અને મહેશ્વર જેવાને પણ કર્મે છોડ્યા નહી, તો બીજાને તો શો બાર ? કુનિયામા જે જે મહાયુર્યો થઈ ગયા છે તે સર્વને સકટ વિપત્તિ દુખ પડ્યા છે શ્રી મહાવીર પ્રભુને ધ્યાન આવ શ્યામા અનેક વિપત્તિયો પડી દેવે પણ તેમની પરીક્ષા કરવા માટે તેમને ઉપસર્ગ કર્યા અને તેમને દુખ આપ્યું મુસલમાન ધર્મના સ્થાપક મહમદ પેગંબર સાહેબને પણ અરણસ્તાનમા ડુંગરે કુગરે બટકવું પડ્યું અને શુદ્ધઓમા સતાવું પડ્યું કાશી નગરીમા ગોતમબુદ્ધના ઉપર બ્રાહ્મણોએ વ્યભિચારનું કલક મૂક્યું ખ્રિસ્તી ધર્મના સ્થાપક ઈશુ હતા ! ચાહુદીઓએ ઇશુને કાગળીએ લટકાવ્યા પારંગી ધર્મના સ્થાપક જરથોસ્થને પણ જરથોસ્થ ધર્મ સ્થાપન કરવામા પણ ઘણા દુખ સહન કરવા પડ્યા ત્વામિનારાયણને પણ

લોકોએ પથશ માર્યા હતા વિવેકાનન્દ સ્વામિના પર પણ અમેરિ
કાના પાદરીઓએ આજ-તહેામત મૂક્યા હતા કર્મના ઉદ્યથી
અનેક મહાત્માઓને પણ અનેક દુખ વેઠવા પડ્યા-પડે છે અને
પડશે, માટે આત્માર્થી મનુષ્યોએ કર્મના ઉદ્યથી સકટ દુખ પડે
તો દીન ન બનવું, કાયર ન બનવું, હિમત રાખવી, આત્માને
કર્મથી ન્યારો લાવવો, અને ધર્મ કાર્ષ કરવામા પૂર્ણ શ્રદ્ધા ધારણ
કરવી કર્મનું નાટક કરવામા પોતાને કર્મથી જુદો બાણીને આત્મ
નું આત્મસ્વરૂપમા રમણ કર ।

હરિચંદ્ર રાય કર્મ વસિ । શિર વહું ડુંબ ઘરે નીર ॥

કર્મવસે નર સર્વી નહ્યા । જે જગ વાવન વીર ॥ ૧૪૧ ॥

ગૌબ્રાહ્મણ સ્ત્રી માલક । દ્રુદગ્રહારે હત્યા કીધ ॥

ધ્યાર પહોર કાઝસગ્ગ રહી । સુટમાસે કેવલ કીધ ॥ ૧૪૨ ॥

ભાવાર્થ—હરિચંદ્ર રાજા ધણેા સત્યવાદી હતા, પ્રતિજ્ઞા
પાળવામા તે પડેલા ન બરનો રાજા થઈ ગયો પ્રતિજ્ઞા પાળવાના
સત્યને લીધે તે ચ ડાળને ઘેર વેચાયો અને તેને ચ ડાળના ઘેર પાણી
બરણુ પડ્યું । મશાણુ બાળવણુ પડ્યું અને તેની સ્ત્રી તાગ મતી રાણી
પણ વેચાઈ બને ઉપર ઘણા દુખ આવી પડ્યા । કયા રાજા અને
કયા ચ ડાળને ઘેર પાણી બરવાનું કામ કરવું । અહો ! કર્મગતિ વિ
ચિત્ર છે ચક્રવર્તિ જેવાને પણ કર્મ બે ઘડીમા બિખારી બનાવી દે
છે મુસલમાનો કહે છે કે “પલકમા ખુદા આદા સો કરી શકે છે”
ત્યારે જૈનો કહે છે કે “કર્મ પલકમા આદેસો કરી શકે છે” કર્મથી
એક ઘડી પછી શુ થશે તે કોઈ બાણી શકતું નથી મોટા મોટા
યુદ્ધો થવા, વરસાદ ન વરસવો, મોટા મોટા રોગો આલવા, નદીની
રેલમા સેકડો ગામો તણાઈ જવા, દરિયામા સ્ત્રીમરો ભાગી-ફળી
જવી, જવાળામુખી ફાટવાથી લાખો માણસોનું મરી જવું, ધરતીક
પથી સેકડો ગામો પૃથ્વીમા દટાઈ જવા, ઇચ્છાઓ પ્રમાણે કાર્ય સિદ્ધિ
ન થાય, ઘડીમા રાજા તો ઘડીમા રક, રાજગાદી ઉપરથી બ્રહ્મ થઈ જવું,
રૂશિયાના ઝાર જેવી ઘડીકમા બેહાલ દશા થઈ જવી, બાપાનની જેવા
મોટા ધરતીક પોથી લાખો મનુષ્યોનું મરણ થવું, તથા મોટા મોટા

મહાભય કર દુકાળ પડે અને તેના લાજો કરોટો મનુષ્યોના સહાર થઈ જવો, મોટા કરોડાધિપતિયોનું ઘડીકમા ભિખારી થઈ જવું એ સર્વ પાપ કર્મની માયા છે અથવા ચેતાનના ચેતરજ ॥ પાપના ફળ અને પુણ્યના ફળ સાક્ષાત્ જીવે લોગવી રહ્યા છે, તો પણ દુનિયાના મનુષ્યો પાપ કર્મનો ત્યાગ કરતા નથી તે એક મોટું આશ્ચર્ય છે હિંદુમાં જાવન વીરો થયા, તેઓને પણ કર્મથી દુર્ગે વેઠવા પડ્યા હતા ઑલીયા, પીર, પેગંબર, દેવ, દેવી, ભોગણીઓ વગેરે સર્વને કર્મરૂપ ચેતાન નટે ॥ જેઓ આત્માની સેવા કરે છે તેઓ કર્મનો નાશ કરે ॥ કર્મની આગળ ઈશ્વારિક દેવોનું કંથુ પણ ચાલતું નથી અને તેઓને પણ દેવલોકમાંથી દેવલોકના આયુષ્યનો ક્ષય થાય છે, ત્યારે મનુષ્યલોકમાં અનંતાર દેવો પડે છે માટે દુનિયામાં કર્મની આગળ કોઈનું પણ અભિમાન ચાલતું નથી કર્મ, દુનિયામાં અનાદિકાળથી જીવોની સાથે લાગેલું છે કર્મ છે તે અપેક્ષાએ ઈશ્વર-હે પ્રભુ છે, અને તે આખી દુનિયાનો કર્તા છે, અપેક્ષાએ એમ કહેવું તે પણ સત્ય છે જાણનારો ઈશ્વર અને કુરાનનો ખુદા તે એમા જેવી શક્તિ છે તેવી શક્તિ ખરેખર કર્મરૂપ પ્રભુમાં છે એમ નૈનશાસ્ત્રો જણાવે છે તથા બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, મહેશ્વરમાં જેવી શક્તિ છે તેવી શક્તિ ખરેખર રત્નેશુલી, તમોશુલી, સત્વશુલી એવા કર્મમાં રહેલી છે એમ નૈનશાસ્ત્રો અપેક્ષાએ જણાવે છે દહ પ્રહારી નામનો એક ચોર હતો તેણે બ્રાહ્મણ, ગૌ, બાળ, સ્ત્રીહત્યા કરી હતી, તે મહાપાપી હતો પણ તેણે સાધુના સમાગમથી ચારિત્ર અગીકાર કર્યું અને પાપકર્મનો પક્ષાત્તાપ કરીને તથા ધ્યાન ધરીને તે કેવલજ્ઞાન પામ્યો કર્મ ગમે તેટલું બળ વાનું છે તો પણ મનુષ્ય જો પ્રભુનો ખરેખરો ભક્ત તથા ખરો ત્યાગી બને છે તો છેવટે તે કર્મ ચયતાનને હરાવીને પરમાત્મ પદ પ્રાપ્ત કરે ॥ આત્માના બધા આગળ કર્મના બળનો પરાજય થાય છે માટે કોઈએ કર્મ ભોગવતા કાયર ન થવું, અને કર્મનો ઉદય છે, ઉદય છે એમ માની આજસુ ન બનવું કર્મના કરોડો ઉદયમાં પણ તેના સાસુ કરોડો ઉપાયોથી લડવું ને લડવું, તેથી છેવટે આત્માનો જ જય થાય છે અને કર્મનો પરાજય થાય છે

મેરુ હલે ને ધ્રુવ ચલે ॥ સાગર લોપે સ્ત્રીહ ॥

કીધા કર્મ ન છૂટીએ ॥ જો ઉગે પશ્ચિમ દીહ ॥ ૧૪૪ ॥

કીધા કર્મયી છૂટીએ ॥ જો કીજે જૈનધર્મ ॥

મન વચને કાયાકરી ॥ એ જિનસાશન મર્મ ॥ ૧૪૫ ॥

કર્મ પ્રકાશી આપણા ॥ મન શુદ્ધ આનંદ પૂર ॥

સદ્ગુરુ પાસ અછિન્નલી ॥ જિમ જાય પાપ સર્વિ દૂર ॥ ૧૪૬ ॥

બલવત્ અનતા જે નરા ॥ કેહ શૂર શુભટ જુઝાર ॥

કર્મ શુભટ જુઓ એકલે ॥ સગી મનાવી હાર ॥ ૧૪૭ ॥

ભાવાર્થ—નિકાચિત પ્રારબ્ધ કર્મનો ઉદય લોગબ્યા વિના છૂટકો થતો નથી, મેરુ પર્વત જે ચલાયમાન થાય, કદાપિ ધ્રુવનો તારો પણ ચલાયમાન થાય, કદાપિ સાગર પણ પોતાની મર્યાદા મૂકે અને પશ્ચિમમાં સૂર્ય ઉગે તોપણ કરેલા બાધેલા નિકાચિત કર્મ લોગબ્યા વિના છૂટકો થતો નથી કર્મની એવી વિચિત્ર ગતિ છે કર્મ એજ ચલતાન છે સર્વ દુનિયાના સર્વ જીવોને કર્મ મદદ રીતી પેઠે નચાવી રહ્યું છે કર્મ છે તે હિંદુઓની ભગવત્ ગીતાના કૃષ્ણ જેવું બળવાન છે પણકર્મ કર્મ દુનિયામાં ઘણું ફેરફાર કરી શકે છે સાગરને ઠેકાણે પૃથ્વી કરે છે અને પૃથ્વીને ઠેકાણે સાગર કરે છે જગત્માં જેટલા બધા ફેરફારો થાય છે તે કર્મના નિમિત્તે થાય છે જડ જગતના પર્યાયોના પરિવર્તનોમાં પણ જીવોના કર્મ, કાળજીભૂત છે શુભ પુણ્ય કર્મ છે તેજ કર્મરૂપ પ્રભુની કૃપા કહે વાય છે, અને અશુભ પાપ કર્મો છે તેજ કર્મરૂપ પ્રભુનો ક્રોધ કહે વાય છે, અને શુભાશુભ કર્મો ક્ષણ તેજ કર્મરૂપ પ્રભુનો ન્યાય કહેવાય છે આવા પ્રબળ કર્મના પબ્ધમાંથી છૂટવાનો ઉપાય શ્રી તીર્થંકર ભગવાને બતાવ્યો છે કે, મન વચનને કાયાથી જૈનધર્મની આરાધના કરવી મન, વચન ને કાયાથી જૈનધર્મની આરાધના કરવાથી સર્વ કર્મનો ક્ષય થાય છે અને આત્મા સ્વયં પરમાત્મા બને છે ગીતાર્થ સદ્ગુરુ પાસે જવું અને વિધિપૂર્વક વદન કરી તેમને પોતાનાં કરેલા કર્મ બહાવવા અને સદ્ગુરુ મહારાજ જે

ઉપદેશ આપે તે પ્રમાણે વર્તવું અને કરેલા કર્મભાટે પશ્ચાત્તાપ કરવો મનના અશુભ વિચારોને રોકવા, અને શુભ વિચારોમાં મન જોડવું મનમાં કયા કયા દુર્ગુણો પ્રગટે છે તેનો ખ્યાલ કરવો અને તેને નાશ કરવા પ્રયત્ન કરવો. ખરાબ વિચારોને રોકતાજ ખરાબ આચારોનો નાશ થાય. મનના વિચારની અસર કાયા ઉપર થાય છે, માટે સારા વિચારો કરવામાં આવે તો કાયા ઉપર સારી અસર થાય છે અને અશુભ વિચારોથી શરીર ઉપર નહારી અસર થાય છે શુભ વિચારોથી પુણ્ય બધાય છે અને અશુભવિચારોથી પાપ બધાય છે, અને શુભાશુભ જન્મે વિચારોથી મુક્ત થઈને શુદ્ધાત્માનું સ્વરૂપ ચિતવવામાં આવે તો મોક્ષ પ્રાપ્ત થાય છે શુદ્ધાત્માનું સ્વરૂપ ચિતવતા ઠાથી બે ઘડીમાં કેવલજ્ઞાન ઉત્પન્ન થાય છે દુનિયામાં અનેક વીર મુક્તો યોદ્ધાઓ ગણાય છે પણ કર્મ મોહરૂપ યોદ્ધાને છૂટ્યા વિના કોઈ સ્વયં યોદ્ધો ગણાતો નથી બાહ્યના યોદ્ધાઓ કે જે સીક કર વિગેરે મોટા મોટા યોદ્ધાઓ થયા તેઓને પણ કર્મ યોદ્ધાઓ હાર મનાવી છે નેપોલિયન અને કેસર જેવાનું પણ કર્મયોદ્ધાની આગળ કાંઈ પણ ચાલ્યું નહીં, અને છેવટે કર્મ યોદ્ધાથી હારી ગયા કર્મના અશુભ ઉદયથી મુશ્કેલી પડના મહાવિમહિમા જર્મની હારી ગયું, બેહાલ બન્યું, આસ્ટ્રીયા કચરાઈ ગયું અને તેના શહેનશાહને તેનો દેશ છોડી નાસી જવું પડ્યું તથા શ્રીસના રાજાને પણ નાસી જવું પડ્યું, તુર્કીએ શ્રીસને હરાવ્યું, રૂશિયાનો ગાર મહાહર્દયાએ મરણ પામ્યો, તુર્કીનો સુલતાન પોતાનું ગળ્ય છોડીને ભાગી ગયો. ઈશુ ક્રીસ્ટથી પુરો પડના મહાયુદ્ધમાં ખ્રિસ્તીઓને સપીલા શાન્ત કરવામાં મહત્ત્વ યર્થ થકી નહોતો, અને ખ્રિસ્તીઓનો યહોવા પ્રભુ પણ ખ્રિસ્તીઓની મુશ્કેલી પડી યાદવાસ્થળી જોઈ રહ્યો. મુશ્કેલીમાં કર્મરૂપ શયતાને પોતાનું નાટક સારી રીતે ચલાવ્યું, અને તેણે લાખો મનુષ્યોનો ઘણું કાઢી નાખ્યો, હિંદુસ્થાનમાં અમૃતસરમાં કાયરે કેર વર્તાવ્યો તથા મોપ્લાઓએ તોફાન મચાવ્યું એ સર્વ કર્મનું નાટક છે કર્મને છોડે એ મહાન યોદ્ધો બનવો.

કર્મ સુભટ વિપમ વિકટ ॥ તે વશ કીયો ન જાય ॥
 જે નર એહને વશ કરે ॥ હુ ગ્રણમુ તસ પાય ॥ ૧૪૮ ॥
 હુ જાણીને કીજીએ ॥ જિમ આતમ સુખ થાય ॥
 પર જીવ દુઃખ ન દીજીએ ॥ હમ બોલ્યા જિનરાય ॥ ૧૪૯ ॥
 દાન શીયલ તપ માપના ॥ ધર્મના ચ્યાર એ મૂલ ॥
 પર અવગુણ બોલત સહિ ॥ એ સહુ થાએ વૂલ ॥ ૧૫૦ ॥

ભાવાર્થ—કર્મ સુભટ છે તે આત્મારૂપ ખુદાની સામે પણ
 શુદ્ધ થવાવે છે, અને તે જીવોને પોતાના વશમાં રાખે છે કેાઈ તેને
 જીતવા માટે જાય છે તો તેને ઉથો કરીને પછાડે છે કર્મરૂપ મહા
 યોદ્ધાને જે જીતે છે તેને હુ કરોડ કરોડ વાર વદન કરૂ છુ કર્મ
 યોદ્ધાને જીતવા માટે તપસ્વીઓ તત્પર થયા તે પણ લપસી ગયા । મ
 નના સ કદરૂપ વિકલપમાં કર્મરૂપ યોદ્ધાનો વાસ છે ક્રોધ, માન, માયા,
 લોભ, કામ, ઈર્ષ્યા, વૈર, દ્રેષ, કલહ, નિંદા, આડી ચુગલી, આલસ્ય,
 પ્રમાદ, મિથ્યાવચ્છુદ્ધિ, પુરૂષવેદ, સ્ત્રીવેદ, નપુસકવેદ, હાસ્ય, રતિ,
 અરતિ, ભય, શોક, દુઃખ, હિંસા, જૂઠું, ચોરી, બિચાર, અ
 સતોષ, આશા, તૃષ્ણા, માન, કીર્તિનો મોહ, રૂપનો મોહ, વિષય
 વાસના એ સર્વે મોહરાજાના યોદ્ધાઓ છે મોહરાજાના યોદ્ધાઓથી
 આખી દુનિયાના જીવો ઘેરાય ગયા છે, અને તેઓ આત્માનુ
 સ્વરૂપ સમજી શકતા નથી અને તેઓને શુદ્ધાત્મ પ્રભુની પાસે
 આવતા મોહના યોદ્ધાઓ પાછા હઠાવી દે છે જે ખરેખરો બળીયો,
 શાની, અપ્રમાદ, નિષ્કામી બને છે, તે, મોહના યોદ્ધાઓને
 જીતીને પરમાત્મા બને છે દુનિયામાં મોહથી મરવું અગર મોહને
 મારીને જીવવું તે પોતાના હાથમાં છે કર્મનું સ્વરૂપ જાણીને અન્ય
 જીવોને હુ ખ ન થાય તેવીરીતે વર્તવું સર્વ જીવોપર દયાભાવ
 ચિંતવવો, સત્ય બોલવું, ચોરી ન કરવી, મૈથુનનો ત્યાગ કરવો, જડ
 વસ્તુમાં આસક્તિ ન કરવી, રાગદ્રેષનો ત્યાગ કરવો, તેથી સર્વ
 જાતના અને સર્વ દેશના અને સર્વ ધર્મવાળાઓની સુક્તિ થાય છે

એમ શ્રી હોમ્સર ભગવાન કહે છે જે મનુષ્ય દાન, શીયજ, તપ અને ભાવનાની આરાધના કરે છે, તે સુક્તિપદને પામે છે જે મનુષ્ય દાન શીયજ, તપ અને ભાવનાની આરાધના કરે છે, પણ તેની સાથે અન્ય લોકોની નામ દહ નિદા કરે છે તેની સર્વ ધર્મ કરણી ધૂળમા ભળી જાય ॥ પ્રભુની ગમે તેવી મહાભક્તિ કરનારો મનુષ્ય પણ જે અન્ય લોકોનો નિ દહ હોય છે અને અન્યના મર્મ ઉપાડા પાડે ॥ તો તે સુક્તિપદ પ્રાપ્ત કરી શકતો નથી જાતિ ચ દાળ કરતા નિદક, કર્મ ચ દાળ છે પરના દોષ દેખનારો નિદક જૂઠના કરતા પણ ઘણો અપવિત્ર છે, મોટા મોટા તપસ્વીઓ-મોટા મોટા મુનિવરો પણ નિદાયો મોટા પામ્યા નથી નિદા કરનારાઓ આવતા ભવમા ઘણા નિદાય છે, અને તેઓના નીચ અવતારો થાય છે નિદકની હાથિ અવળી હોય છે તે દુધમાથી પણ પૂરા કાંઠવા તૈયાર થાય છે નિદકને અન્યના શુભો જ્યતા નથી પણ અન્યના દોષો જોવા ગમે છે જેમ દારૂડીયાના મુખમ થી દારૂની જહોઈ નીકળે છે તેમ નિદકના મુખમાથી નિદાની જહોઈ નીકળે છે નિદક હુર્જન લોકોની વાર્તાઓ સત્ય મનાતી નથી ભગીયાઓ દોષતાઓમા વિષા ભરે છે, તેમ નિદક હુર્જન લોકો છે તે અન્ય મનુષ્યોની નિદાર્પ વિષાને પોતાના મુખમા ધારણ કરે છે, તેથી તે ભગીઆઓના કરતા અતિ નીચ છે પશુઓને મારનારા કસાઈઓ કરતા પણ નિદકો પોતાની હાથપી તરવારોથી મનુષ્યોને મારનારા મોટા કસાઈઓ છે, માટે નિદાની ટેવ વારવી નિદા વારતા ઘણા દોષો રોકાય છે અને તેથી આત્માનુ કલ્યાણ થાય છે

શ્રી સુવસા અને રેવતીએ શ્રી મહાવીર પ્રભુને ઘણા ભાવથી દાન વહોરાવ્યું તેથી આગામી ભવમા તીર્થંકર થશે, ઉત્કૃષ્ટ દાનનુ ફળ આ ભવમા પણ ફળે છે સાધુઓને દાન દેવાથી દાતાર અવશ્ય સુખી થાય ॥ કરોડો નિર્ધન મનુષ્યો દાન આપી ધનવત્ થઈ ગયા અને થાય છે અમદાવાદના શેઠ દલપતભાઈ ભગુભાઈએ ગરીબોને ઘણું દાન આપ્યું તથા સુપ્રસિદ્ધ શેઠાણી ગજાબેન ઘણું દાન દે છે શેઠ જમનાદાસ ભગુભાઈ તથા શેઠ માણેકલાલ મનસુખભાઈ ગરીબોને તથા પાંજરાપોળોમા દાન દેવામા હબારો-લાખો રૂપીઆ

ખર્ચે છે મુરતના પ્રસિદ્ધ ઝવેરી ધર્મચ દ ઉદયચ દ તથા નગીન
દાસ કપુચ દ તથા નગીનદાસઝવેર ભાઈ તથા નેમચ દ મેળાપચ દ
તથા ઝવેરી ભુરિયાભાઈ છવણચ દ વિગેરેએ સુપાત્રદાનમા હજારોને
લાખો રૂપીઆ ખર્ચ્યા છે

દાન સુપાત્રે દીજીએ ॥ તસ પુણ્ય નહિ પાર ॥
સુખ સપતિ લહીએ ઘણી ॥ મણિ મોતી મહાર ॥ ૧૪૧ ॥
ધનો સારથપતિ જુઓ ॥ ઘૃત વહોરાવ્યો મુનિ હાથ ॥
દાન પ્રભાવે જીવહો ॥ પ્રથમ હવા આદિનાથ ॥ ૧૪૨ ॥
મુનિ દાન દીયો ધન સારથી ॥ આણદ હર્ષ અપાર ॥
નેમિનાથ જિનવર હવા ॥ યાદવકુલશિણગાર ॥ ૧૪૩ ॥

શ્રાવણ—સુપાત્રમા દાન દેવાથી અનંત પુણ્ય બધાય છે
દાન દેવાથી તીર્થ કરની પદવી પ્રાપ્તિ થાય છે દાનથી વૈરીઓ
વશમા થાય છે જેને જે ભોઈએ તે આપવું, તે યોગ્ય દાન બાણવું
સાતક્ષેત્રમા દાન વાપરવું એક ગણ દાન આપવાથી કરોડ ગણ
અનંત ગણ તે પાછું મળે છે જેવું દેવું તેવું લેવું દાનથી રીયળ
ની સિદ્ધિ થાય છે દાનથી ત્યાગી થવાય છે ગૃહસ્થદશામા દાન
દેવા જેવો મોટો ધર્મ નથી, ભૂખ્યાને અન્ન આપવું, તરસ્યાને પાણી
આપવું, નાગાઓને વસ્ત્ર આપવું, બાળકોને વિદ્યા આપવી, જ્ઞાના-
ર્થીઓને જ્ઞાન આપવું, સર્વદાનમા અભયદાન અને સુપાત્રદાન એ
જે મોટામા મોટા દાન છે વિનયથી અને દાનથી વૈરીઓ પણ વશમા
થાય છે શ્રી ઋષભદેવ ભગવાને પણ પૂર્વ ભવમા દાન દીધું હતું
મહાવીરદેવે પણ પુવભવમા દાન દીધું હતું શ્રી શાન્તિનાથ
ભગવાને પણ પૂર્વભવમા અભયદાન દીધું હતું સર્વતીર્થ કરો
દીક્ષા લેતા પૂર્વે એક વર્ષ સુધી લોકોને દાન આપે છે, અને સર્વ
મુનિયો પણ દીક્ષા લેતા પૂર્વે દાન આપે છે જેણે આત્મજ્ઞાન દાન
આપ્યું તેણે સર્વ દાન આપ્યું એમ બાણવું દાનથી દેવલોકના
સુખ પમાય છે દાનના પુણ્યથી ખાડો ખોદતા પણ લક્ષ્મીના
ભંડાર મળે છે ધન સોનું, રૂપું, મણિ, હીરા, વિગેરે લક્ષ્મીના

બાકારો પણ દાનના પુણ્યથી પ્રાપ્ત થાય છે ધનામાર્થવાહે મુને
 વરને ધી વહોરાવ્યું હતું, તેથી તે શ્રી આદિનાથ તીર્થ કર તરીકે
 યથા શ્રી શાવીલકે પૂર્વભવમા મુનિવરને ખીરનું ભોજન વહો
 રા મુ હતું તેથી તે મળજો ઘણું ધન પામ્યા શ્રી ધન્યસારચિએ
 પૂર્વભવમા મુનિવરને દાન વહોરાવ્યું હતું તેથી તે બાવીસમા તી
 ર્થ કર શ્રી નેમિનાથ તરીકે યથા કેાઈ જીવને ખરા ભાવથી દાન
 આપવામા આવે છે તો તે કદિ નિષ્કુળ જતું નથી દાનનો પ્રભાવ
 ચિતામણિ ગ્તન કરતા પણ અનંત ગણો વિશેષ છે નિષ્કામ ભાવથી
 જે દાન દેવામા આવે છે તેથી મુક્તિ થાય છે દાન દઈને તેનો
 પ્રતિજ્ઞાલો નહોં ઈચ્છવો જોઈએ, તથા દાન દઈને પાછળથી પશ્ચા
 ત્તાપ, ખેદ ન કરવો જોઈએ દાન દેતા અત્યંત ભાવ ધારણ કરવો
 જોઈએ ક્રોધ, અદેખાઈ, ઈર્ષ્યા તથા સ્વાર્થબુદ્ધિથી દાન દેતા દાનનું
 જે ફળ મળવું જોઈએ તે મળતું નથી માટે અહંકાર વગેરે દોષ
 રહિત થઈને દાન દેવું જોઈએ જે પ્રભુભક્ત હોય છે તે દાન દઈ શકે
 છે કલુસ મનુષ્ય દાન દઈ શકે નથી, તે આ ભવને પણ હારે છે
 અને પરભવને પણ હારે છે કેમકે તે પરભવમા મુખી થઈ શકે નથી
 જેઓએ પરભવમા દાન દીધા નથી તે આ ભવમા બિખારી થઈને
 અવનરે છે અને તે ઘેર ઘેર બીજા માગે છે, અને તે લક્ષ્મી, ધન, કમા
 વા કરોડ ગણા પ્રમત્ત કરે છે પણ તેને એક પણ કોડી મળતી નથી
 જે દાન દે છે એ ભગવાન થાય છે દાનથીજ મનુષ્યો પરમાત્મપદ
 પ્રાપ્ત કરવાની શુભોની નીસરણી ઉપર ચઢે છે અને છેવટે તે પ્રભુ
 પદ પામે છે, માટે દાન દેવાનો દરરોજ અભ્યાસ કરવો દરરોજના
 દાનના અભ્યાસથી પુણ્ય વધે છે અને પાપબુદ્ધિનો નાશ થાય છે અને
 તેથી સાધુ સતોનો સમાગમ થાય છે, માટે તન મન ધનનું દાન
 દેવું એજ ગૃહસ્થનો ખરો ધર્મ છે ત્યાગી સાધુઓએ ગૃહસ્થોને
 શાનનું દાન દેવું તથા ગૃહસ્થોને સારા મતનું દાન દેવું એજ
 ત્યાગીઓનો ખરેખરો ધર્મ છે શ્રી વસ્તુપાળ અને તેજપાળ
 પ્રધાને અનેક પ્રકારનું શુભ દાન કર્યું હતું અને કુમારપાળે પણ
 અનેક પ્રકારનું શુભ દાન કર્યું હતું

કલથીકેરા રોટલા ॥ દીધુ મુનિવર દાન ॥

વાસુપૂજ્ય ભવ પાછલે ॥ જિન પદ લલ્હો નિધાન ॥ ૧૫૪ ॥

મુનિ મલો એક મારગી ॥ વહરાબ્યો તસ આહાર ॥

સાથ મેલ્યો નિજ સારથી ॥ તે વીર જગદાધાર ॥ ૧૫૫ ॥

સુલસા રેવતિ રગસુ ॥ દાન દીધો મહાવીર ॥

તીર્થંકર પદ પામશે ॥ લહશે તે મવતીર ॥ ૧૫૬ ॥

ભાવાર્થ—શ્રી વાસુપૂજ્ય ખારમા તીર્થંકર થયા તેમણે પૂર્વ
ભવમા કલથીનો રોટલો મુનિવરને ભાવથી વહોરાવ્યો હતો, તેથી તે
ખારમા તીર્થંકર પ્રભુ થયા શ્રી રામચંદ્રે પણ પૂર્વભવમા મુનિવરને
દાન આપ્યા હતા શ્રીકૃષ્ણે પણ પૂર્વભવમા મુનિવરને દાન દીધા
હતા, તથા પાંડવોએ પણ મુનિવરને દાન દીધા હતા, જ બુદ્ધ
મીએ પણ પૂર્વભવમા દાન દીધા હતા જેટલા ચકવર્તિયો થયા
તેઓએ પણ પૂર્વ ભવમા દાન પુણ્ય કર્યા હતા આ ભવમા ઘણા
શેઠીઓ દાન પુણ્ય કરે છે શેઠ પ્રેમચંદ્ર રામચંદ્રે ઘણી ધર્મશા-
ળાઓ ખાધાવી, તથા ગરીબ લોકોને ઘણું દાન આપ્યું, તથા હજારો
વિદ્યાર્થીઓને મદદ કરી નગરશેઠ હેમાલાઈએ અનેક ધર્મશાળાઓ
કરાવી તથા સેકડો સાધુઓને આહાર પાણી વહોરાવ્યા, અનેક
ગરીબોને અન્નદાન તથા વસ્ત્રદાન તથા વિદ્યાદાન આપ્યા શેઠ હઠી
સંગે એ સીલાખ રૂપીઆ પોતાના સગા વહાલા જૈનોને તથા ખીજ
જૈનોને આપ્યા, તથા તેમણે ઠેકાણે ઠેકાણે ધર્મશાળાઓ ખાધાવી
તથા તેમણે અનાથ ગરીબ રોગી યાચક વિગેરેને દાન દેવામા લાખો
રૂપીઆ ખર્ચ્યા મુબઈના પ્રસિદ્ધ મોતિશા શેઠે સાધુઓની અને
સાધ્વીઓની ભક્તિ કરવામા લાખો રૂપીઆ ખર્ચ્યા, તથા અખજ
દેરા વિગેરેની રક્ષામા લાખો રૂપીઆ ખર્ચ્યા જેટલા ગરીબ
લોકો પોતાની પાસે માગવા આવતા તેઓને તે શેઠ દાન આપ્યા
વિના પાછા કાઢતા નહોતા વિજયપુરમા શેઠ બહેચર શીર
ચંદ અદાર લાખના આસામી થયા તેમણે સાધુઓની અને
સાધ્વીઓની ઘણી ભક્તિ કરી, તથા ગરીબ અનાથ પશુ,
પખીની દયામા લાખો રૂપીઆ ખર્ચ્યા હતા તથા મહેસા-

જામા શેઠ વીરચંદ કરમચંદ ચયા, તેમણે જૈનલોકોના
હિતને માટે ધર્મશાળા બંધાવી તથા તેમણે પાંચરાપોળોમા
હજારો રૂપીઆ આપ્યા, તથા ગરીબ લોકોને મઠમાં હજારો
રૂપીઆ ખર્ચ્યા, વીસત્રગરમા જૈનશેઠ ગોકળભાઈ મૂળચંદ
ગરીબ, અનાથ, લુલા, લગડને દાન દેવામા હજારો રૂપીઆ
ખર્ચ્યા તથા પાંચરાપોળોમા હજારો લાખો રૂપીઆ ખર્ચ્યા, તથા
ગરીબ જૈનોને મઠ કરવામા હજારો રૂપીઆ ખર્ચ્યા અમદાવા
દમા ઓસવાળ શેઠ લ લુભાઈ રાયજી ઝવેરીએ ગરીબ રોગી દુ ખી
મનુષ્યોની સેવામા લાખ બે લાખ રૂપીઆ ખર્ચ્યા, તથા ગરીબ
જૈનોની સેવામા હજારો રૂપીઆ ખર્ચ્યા, શેઠ મનમુખભાઈ
ભરુભાઈએ તથા શેઠ વીરચંદ દીપચંદ ગરીબોને દાન દેવામા તથા
પાંચરાપોળોમા તથા સાધુઓની ભક્તિમા લાખો રૂપીઆ ખર્ચ્યા

દાને મોગજ પામીયે ॥ શીયલે હોય મોમાગ ॥

તપ કરી કર્મજ ટાલીયે ॥ માવના શિર સુરમાગ ॥ ૧૫૭ ॥

માવના મવનાશીની ॥ જે આપે મવપાર ॥

માવના વડો સસારમાં ॥ જમ ગુણનો નહીં પાર ॥ ૧૫૮ ॥

અરિહત દેવ સુસાધુ ગુરુ ॥ કેવલી માપિત ધર્મ ॥

શ્વ સમકીત આરાધતાં ॥ છૂટીજે સર્વિ કર્મ ॥ ૧૫૯ ॥

ભાવાર્થ—દાન દેવાથી લોકોની પ્રાપ્તિ થાય ॥ જેટલા
પુણ્યવતા લોકો વર્તમાન કાળમા નજરે દેખાય છે તે સર્વ લોકોએ
પૂર્વભવમા દાન દીધેલું હોય છે જેઓની કીર્તિ દુનિયામા વિ
સ્તરી હોય ॥ તેઓએ પૂર્વભવમા દાન કરેલું હોય છે જેઓના
શરીર દેહ જલવાન હોય છે તેઓએ પૂર્વભવમા દયા પાળી છે
એમ જાણવું શીયલ અર્થાત્ પ્રદાયર્થના પાલનથી મોક્ષાગ્ય વધે
છે પરસ્પરીનો ત્યાગ અને સ્વસ્તી સાથે નિયમિત મૈથુન્ય પ્રવૃત્તિ તે
અથ યકી પ્રદાયર્થ કહેવાય છે અને સર્વથા સર્વ પ્રકારની મૈથુ
ન્યની વૃત્તિયોનો અને પ્રવૃત્તિયોનો ત્યાગ તે પૂર્ણ પ્રદાયર્થ કહેવાય છે,
એવા પ્રદાયર્થથી બુદ્ધિબળ, પરાક્રમ, શક્તિ, ભૃગ્ધિ, ઋદ્ધિ, શાન્તિ

તુષ્ટિ પુષ્ટિ આદિ સર્વ શુભોની પ્રાપ્તિ થાય છે તપ કરવાથી કર્મની નિર્જરા થાય છે પૂર્વ ભવના બાધેલા કર્મ છે તે બાદ્ય અને આતર તપથી દૂર છે સર્વ પ્રકારની ઈચ્છાઓનો રોધ, તેજ મોટામા મોટો તપ છે સર્વ પ્રકારની આસક્તિનો ત્યાગ કરવો તેજ ખરૂં તપ છે કામની વૃત્તિઓનો અને મૃત્તિઓનો ત્યાગ કરવો તે તપ છે, અને દેવશુર ધર્મની ભાવના ભાવવાથી સર્વકર્મનો ક્ષય થાય છે દેવશુર ધર્મની જેને પૂર્ણ શ્રદ્ધા છે તેનામા ચારિત્ર ખીલે છે આત્માના શુભોની ભાવના ભાવવાથી આત્માના શુભો પ્રગટ થાય છે જેનામા જેવી ભાવના હોય છે તેનામા તેવું ફળ પ્રગટે છે જેને મોહ નથી તેને કર્મનો બધ નથી નર્વપ્રકારે ગગદેવની ભાવનાનો ત્યાગ કરવાથી સ કટપ વિકટપ રહિત કથાનો પ્રાપ્તિ થાય છે, માટે આત્માની શુદ્ધતા પ્રગટ થાય એવી બાર ભાવનાઓ-ભાવવી, તથા મૈત્રી, પ્રમોદ, મધ્યસ્થ અને કર્ણા એ ચાર ભાવનાઓ-ભાવવી મૈત્રી ભાવના ભાવવાથી અને મૈત્રીભાવની પ્રવૃત્તિ કરવાથી સર્વ જગત્ મિત્ર કુટુંબ સમાન થઈ રહે છે, અને મધ્યસ્થાભાવના ભાવવાથી સર્વ પ્રકારના સત્યની પ્રાપ્તિ થાય છે અને અસત્ય દુરાચરનો નાશ થાય છે પ્રમોદભાવના ભાવવાથી શુભાનુરાગ ખીલે છે અને નિહા દોષ દૃષ્ટિ વગેરે દુર્ગુણોનો નાશ થાય છે અને કર્ણાભાવના ભાવવાથી તથા કર્ણાની પ્રવૃત્તિ આવશ્યકથી અહિંસકભાવની વૃદ્ધિ થાય છે અને તેથી જગત્મા કોઈ શત્રુ રહેતા નથી અને આત્મા અન્ય હોયોનો શત્રુ બનતો નથી અનિત્ય આદિ બાગભાવના ભાવવાથી આત્મા નિસંગ નિર્લેપ વિશુદ્ધ બને છે આત્માને પરમાત્મા રૂપ ભાવવાથી આત્મા પ્રભુ બને છે અને સર્વાત્માઓને આત્મરૂપ ભાવવાથી આખું જગત્ આત્મરૂપ અનુભવાય છે, માટે ભાવના ભાવવાથી અનંત શુભની પ્રાપ્તિ થાય છે

नवपद जापज कीर्त्तये ॥ चउद पूरवन्तु सार ॥

इसा मन्त्र गणिए सदा ॥ जे तारे नरनार ॥ १६० ॥

सकल तीरथनो राजिओ ॥ कीजे तेहनी जात्र ॥

जस दरसणे दुरगति टले ॥ १६१ ॥

શાન્તિનાથ ભગવાનજી સ્મરણ કરવાથી તથા તેમના નામનો જાપ કરવાથી આત્મામાં અને જગત્માં દ્રવ્યથી અને જ્ઞાવથી શાન્તિ વર્તે છે સર્વ પ્રકારની શાન્તિનું સ્થાન આત્મા છે માટે નિશ્ચયનયની અપેક્ષાએ પોતાનો આ મા તે શાન્તિનાથ છે, એમ નિશ્ચયદષ્ટિને હૃદયમાં ધારણ કરીને વ્યવહારનયથી શાન્તિનાથ પ્રભુનું સ્મરણ કરવું જાવીશમાં વીર્ય કર શ્રીનેમિનાયનું સ્મરણ કરવું અને તેમનું ચરિત્ર વાચવું અને તેમના જેવું ધોર બ્રહ્મચર્ય ધારણ કરવા પુરૂષાર્થ કરવો શરીરમાં વીર્ય છે તે અનતગણ હીરા, મોતિ મણિની ખાણ કરતા મોઢું છે અને તેના બળવડે મોઢા લક્ષ્મીની પ્રાપ્તિ થાય છે માટે શરીરમાંથી વીર્યનું બિંદુ પણ પડવા દેવું નહીં અને શરીરના વીર્યનો ખરાબ રીતે વ્યય ન કરવો તથા આત્માના સફલિત્ય રીતે સેવવા અને મોહપરિણતિને સરથા રોધ કરવો તથા સર્વ પ્રકારના મૈથુનના તથા કામના વિચારોનો રોધ કરવો, તે જ્ઞાવથી બ્રહ્મચર્ય છે દ્રવ્ય, અને જ્ઞાવથી ધોર બ્રહ્મચર્યને ધારણ કરાય છે ત્યારે શ્રી નેમિનાથ પ્રભુની આરાધના કરી સેવા ભક્તિ કરી એમ જાણવું, અને નિશ્ચયનયની દષ્ટિએ હૃદયમાંથી બ્રહ્મચર્ય પાળતા નેમિનાથ ચર્ચ શકાય છે શ્રી ત્રેવીશમાં પાર્શ્વનાથ પ્રભુની યોગે પોતાના આત્માને હયાણું બનાવવો અને સર્વ જેવા જીવોની પણ રક્ષા કરવી, તથા કમ કના કરેલા જેવા ધોર ઉપસર્ગોને સહન કરવા અને આત્માને સ્થિર બનાવવો તેજ શ્રી પાર્શ્વનાથની આરાધના છે નિશ્ચયનયની અપેક્ષાએ પોતાનો નાથ-આત્મા-પ્રભુ પોતાની પાસેજ છે, તે પોતાના હિલથી અથ માત્ર પણ દૂર નથી પોતાનો પ્રભુ પોતાની પાસેજ છે માટે તે નિશ્ચયનયથી આત્માજ પાર્શ્વનાથ છે અને એવા આત્મા રૂપ પાર્શ્વનાથને પાસેજ અનુભવવો અને મોહજ્ઞાવથી જડમાં પ્રભુને ન રોધતા આત્મામાં રોધવા, એજ શ્રી પાર્શ્વનાથની સેવા ભક્તિ છે જોવીશમાં વીર્યકર શ્રીવર્ધમાન છે તેમના જેવા બનીને ઉપસર્ગ પરિવહ સહન કરીને પોતાના આત્માને વર્ધમાન બનાવવો તેજ શ્રી જોવીશમાં વીર્યકરની સેવાભક્તિ છે એમ પાચે વીર્યનું સ્મરણ કરતા આત્માનું તેજ વધે છે આત્મશિક્ષા જ્ઞાપનામાં તેના ને સતીયોના નામ જણાવ્યા છે, તે નામો ભરહોસરની સજ્જાયમાં છે પ્રજ્ઞાતમાં તેઓનું

શ્મશાન કરવું અને તેઓના શુભોને પ્રગટાવવા. એ આત્મ શિક્ષા ભાવના જે નરનારી સાક્ષીએ તેના ઘરમા નવનિધિ પ્રગટશે અને પુત્રકલત્રાદિ પરિવાર ઉત્તમ થશે, આત્મામા ક્ષાયિક ભાવની નવલ બિંધે પ્રગટ થશે અને આત્મજ્ઞાન રૂપી પુત્ર અને સમતારૂપી સ્ત્રી આદિ અનેક શુભોરૂપી પરિવાર, તેના આત્મારૂપ ઘરમા પ્રગટ થશે.

ए आत्मशिक्षा भावना ॥ गुण मयि रमय महार ॥

पापटले सभी तेहना ॥ जेह मये नरनार ॥ १६६ ॥

ए सुखता सुख उपजे ॥ अग टळे सभी रीस ॥

समतारसमां जीवडो ॥ झीले निस ने दिस ॥ १६७ ॥

इण भव परमव भव भवे ॥ जिन माशु तुम हेव ॥

मन वचन काया करी ॥ द्यो तुज चरणनी सेव ॥ १६८ ॥

ए गुण जिहा भावसु ॥ तिहा रान वेला जल थाय ॥

आत्मशिक्षा नामधी ॥ सुर नर लागे पाय ॥ १६९ ॥

ભાવાર્થ—આ આત્મશિક્ષા ભાવના નામનો અર્થ અનેક ગુણ રત્ન મણિનો ભંડાર છે. આત્મ શિક્ષાના અભ્યાસથી અનેક દુર્ગુણો દલે છે અને અનેક સફળુઓ પ્રગટે છે જે સ્ત્રીઓ અને પુરૂષો આત્મશિક્ષા અર્થનો અભ્યાસ કરશે, સાક્ષીએ, મનન કરશે, તેઓના પાપકર્મ ટળી જશે. આત્મશિક્ષાભાવના અર્થ સાક્ષીએ આત્માનું સુખ પ્રગટે છે અને મનની રીસ ટળી જાય છે, થાને ક્રોધ માન માયા લોભનો નાશ થાય છે, અને આત્માના શુદ્ધ સ્વભાવમા સ્મરણ થાય છે. રાગદ્વેષની વિષમ પરિણતિનો નાશ થાય છે અને આત્મામા સમતા રૂપી ગંગા પ્રગટે છે અને તેમા આત્મારૂપી હૃદય સદાકાળ ઝીલે છે. અથર્કતા શ્રી પ્રેમવિનયજી કહે છે કે હે જીનેશ્વર ભગવાન! હું આ ભવમા પરભવમા અને ભવોભવમા તમારા ચરણકમલની સેવા માગુ છું. રાગદ્વેષરહિત એવા તમે દેવ છો અને તમારી સેવાથી મારો આત્મા પણ તમારા જેવો થશે એ નિશ્ચય છે તમારૂં ધ્યાન ધરતા હું તમારા જેવોજ થઈશ મારૂં આ દર્શન ધ્યેય તમે છો. મારે હું તમારા જેવો થાઉં એમા કંઈ આશ્ચર્ય

નવી ભમરીના સગથી ધ્રુવળ પણ ભમરી થાય છે, તો હું પણ ॥
 મારા સગથી તમારા જેવો થાઉં એ સત્ય સિદ્ધાંત છે. છનવરની
 સેવાભક્તિ કરવામા જે તલ્લીન બને છે, તે છનવર થાય છે. મોહ
 રાજ ગમે તેવો બળવાન છે. તો પણ અતે તમારા ચરણકમલની
 સેવાથી તેનો નાશ થવાનો જ તમારી સેવા ભક્તિના બળે અમે
 છનવર થવાના મોહરાજના સૈન્યની સામે લડતા વારવાર હારજીત
 થયા કરે છે, પણ છેવટે તો મોહનો પરાજયજ થાય છે. આત્માથી
 કંઈ અશક્ય નથી આત્મા સર્વ કરવાને માટે શક્તિમાન થાય છે.
 આત્માની અનંત અપાર શક્તિ છે, આત્માનો અનુભવ આત્મા
 જ લઈ શકે છે. માટે હે છનેશ્વર ભગવાન ! તમારી મેવા ભક્તિ,
 આત્માના ગુણોને પ્રગટાવનારી હોવાથી ધ્યાતા ધ્યેય અને ધ્યાનની
 એકતામા મારાથી તમે જરા માત્ર પણ દૂર નથી હે પ્રભુ ! તમે
 મારા જ્ઞાનમા નેયરૂપ બનીને તથા ધ્યેયરૂપ બનીને મારા આત્મ
 સ્વરૂપ બનો છો. તેમા મારી ભક્તિની અને ધ્યાનનીજ ખલિહારી છે.

આત્મ શિક્ષાને જીવના ઘડી ગાતા તથા શુદ્ધ ભાવથી ભા
 વતા જ ગદ્યમા મગલ થાય છે. રણમા દરિયો ઘઈ જાય છે અર્થાત્
 આત્માની અઢતી વેળા થાય છે, અને દેવતાઓ અને મનુષ્યો પણ
 તેવા આત્માને પૂજે લાગે છે અને દેવો તેવા આત્માના શુભ ગાય છે.
 આત્માને ધોતે પોતાની મેળે શિક્ષા દેવી અને આત્માને દુર્ગુણોથી
 વારવો એજ અતદ્વિત આત્મશિક્ષા છે એવા ઉપયોગે વર્તવું જોઈએ.

વીરશાસન દીપાવતો । શ્રી આણદવિમલસૂરિંદ ॥

પ્રમાદ પદ દૂરે કર્યા । પ્રણમુ તે આણદ ॥ ૧૭૦ ॥

તાસ શિષ્ય મુનિસર ઘણી । શ્રી વિજયદાનસૂરીશ ॥

પ્રગટ મહિમા તસ જાગતો । પાય નમે નર હસ ॥ ૧૭૧ ॥

ઉપશમ રસનો કુપલો । તાસ પટોઘર હીર ॥

સકલ સૂરિ શિરોમણિ । સાયર જિમ ગમીર ॥ ૧૭૨ ॥

હીરવિજય ગુરુ હીરલો । પ્રતિબોધ્યો અકબર શૂંપ ॥

રાય રાણા સેવા કરે । જેહનો અકલ મરૂપ ॥ ૧૭૩ ॥

ભાવાર્થ—હવે અથકર્તા ગચ્છગુરુ પદ્મપર પરાની પ્રશસ્તિ જણાવે છે તપાગચ્છમા શ્રી આણ્વદવિમલસૂરિ થયા તેમણે જગત્ત્રય સૂરિ પછીથી ક્રિયોદ્ધાત્ કર્યો પાત્ર પાત્ર હજાર સાધુઓના અને હજારો સાધ્વીઓના પરિવારે તે હિંદમા વિહાર કરતા હતા તે મહા તપસ્વી હતા તેમણે શ્રી માણિભદ્રવીરની મગરવાડામા સ્થાપના કરી તેમના અનેક શિષ્યો મહા વિદ્વાન્ થયા, મહાજ્ઞાની થયા, તેમણે અકૂર્મ, અકૂમ, છક્ર, ઉપવાસ, આગિલ વિગેરે અનેક પ્રકારના તપ કર્યા, તેમણે મન અને પાત્ર ધ્વજો વશમા કરી આત્માને પવિત્ર બનાવી દીધો, તે અનેક ચમત્કારોથી વિભૂષિત થયા હિંદના ઘણાખરા દેશોમા ઉત્તર તપસ્વી કરીને વિહાર કર્યો, એવા વીર શાસનના દીપાવનારા અને પાત્ર પ્રકારના પ્રમાદને દૂર કરી પત્ર મહામત તથા પત્રાચાર પાળનારા એવા શ્રી આણ્વદવિમલસૂરિને હર્ષથી નમસ્કાર કરે છુ, વડુ છુ તેમના શિષ્ય અને પદ્મધર શ્રી વિજયદાનસૂરિમહાસાધુ પુરુષ થયા, કે જેઓના પગે મેવાડ, માગવાડ વિગેરે દેશના રાજાઓ પડ્યા શ્રી વિજયદાનસૂરિ મહા રાજ, મહાપ્રભાવક મહારાજ હતા અને મહાપુરુષવત હતા તેમની આજ્ઞાઓને મોટા મોટા રાજાઓ પણ મસ્તકે ચઢાવતા હતા, તેમણે શ્રી ધર્મસાગરજી ઉપાધ્યાયને તથા શ્રી હીરવિજયસૂરિજીને દીક્ષા આપી હતી ગુજરાત, સૌરાષ્ટ્ર, મેવાડ, મારવાડ, કચ્છ, માળવા વિગેરે સર્વ દેશોમા તેમણે વિહાર કર્યો હતો તે વખતના સર્વગચ્છના આચાર્યોમા તે મહાન્ હતા ઉપશમ રસના કૃપક સમાન એવા શ્રી હીરવિજયસૂરિજી થયા શ્રી વીરપ્રભુના શાસનમા તે મહાપ્રભાવક થયા તેમણે દક્ષિણ દેશમા વ્યાકરણ આદિ શાસ્ત્રો નો અભ્યાસ કર્યો અને મહાન્ વિદ્વાન્ થયા, સાગરના જેવા ગભીર, ચંદ્રના સમાન શીતળ, સૂર્યના જેવા તેજસ્વી, પૃથ્વીના જેવા ક્ષમાવત, પાણીના જેવા નિર્મળ, અગ્નિના જેવા કર્મરૂપ કાદને બાળનાર અને વાયુના જેવા અપ્રતિબદ્ધ, આકાશના જેવા નિઃસંગ, એવા શ્રી હીરવિજયસૂરિ મહારાજ થયા, તેમણે દિલ્હીના બાદશાહ અકબરને પ્રતિષ્ઠાઓ અને તેની પાસે પશુ પખીઓની દયા પળાવી, ગાયોની દયા પળાવી, તથા પર્યુષણ પર્વનો અમારી પડહ વજ

હાવ્યો મેવાડના અને મારવાડના રાજાઓ જેની સેવા કરતા હતા અને અકબર બાદશાહની સલામત સર્વ વાલીઓની સાથે શાસ્ત્રાર્થ કરવામા હીરાની પેઠે જે અલે રક્ષા, અને અકબર બાદશાહે જેના મત, તપ, જપ, જ્ઞાનાદિ ગુણોથી ખુશ થઈને જેમને જગદ્ગુરૂની પદવી આપી એવા શ્રી હીરવિજયસૂરિતપાગંધર્પી આકાશમા સૂર્યની પેઠે પ્રકાશવા લાગ્યા

મચ્છેછ રાય જિયે વશ કર્યો । જગ વરતાત્રી અમાર ॥

વિમલાવલ મુગતો કીયો । શાસન શોભાકાર ॥ ૧૭૪ ॥

કુમારપાલ પ્રતિયોધિયો । શ્રી શ્રી હેમસૂરિંદ ॥

તિમ અકબર ગુરુ હીરજી ॥ મન ઘરી અતિ આનંદ । ૧૭૫ ॥

ધ્યાન વમિ નિજ પદ દીયો । નિજ મન હર્ષ અપાર ॥

વિજયસેનસૂરિ નામથી । નિત નિત હોય જયકાર । ૧૭૬ ॥

ભાવાર્થ—શ્રી જગદ્ગુરૂ શ્રી હીરવિજયસૂરિએ પોતાના શુદ્ધ ચારિત્ર બળે મહેશ્વર રાજા અકબરશાહને પ્રતિજ્ઞાધીને પોતાને વશ કર્યો, તેથી અકબર બાદશાહે શ્રી હીરવિજયસૂરિને ‘જગદ્ગુરૂ’ની પદવી આપી, અને સિદ્ધાચલ, આણુ, િરનાર, તાર ગા, સમેતશિખર, એ પાંચ તીર્થોનું જે મુકુ લેવાતું હતું, યાત્રાળુઓ ઉપર જે કર હતો, કે જેની ઉપજ લાગે રૂપીઆની હતી તે બધું કરી ડામર સરોવરમા થતી હિંદુના બધું કરાવા અને અનેક છુતોને અભયદાન અપાવ્યું, તથા અકબર બાદશાહને પ્રતિજ્ઞા આપી દયાળુ બનાવ્યો તેથી તે હિન્દુઓને અને મુસલમાનોને સમાન બાવે દેખવા લાગ્યો હિન્દુઓને અને મુસલમાનોને તેને સમાન હક્ક આપ્યા શ્રી હીર વિજયસૂરિના સત્ય ઉપદેશથી અકબર બાદશાહના મનમાથી સ્વર્ગધર્મનું મિથ્યા અભિમાન ઘણું ઓછું થયું, તેથી તેણે હિન્દુઓના હક્કો તોડાવ્યા નહિ તથા ગાયોની રક્ષા કરવા માટે ઠરાવ કર્યો. કળિકાલ સર્વજ્ઞશ્રી હેમચંદ્રાચાર્યે જેમ કુમારપાળ રાજાને પ્રતિજ્ઞાધી અને બાર મતધારી આવક બનાવ્યો, તેમ શ્રી હીરવિજયસૂરિએ પણ અકબર બાદશાહને પ્રતિજ્ઞા આપ્યો, તે જોઈ થયો નહિ પણ જોઈ સાધુઓનો ગુણાનુરાગી થયો, તથા અહિંસાને પરમ ધર્મ

માનવા લાગ્યો. શ્રી હીરવીજયસૂરિએ શીરોહીના રાજાને તથા મેવા
 હના મીસોદીઆ રાજાને તથા જ્ઞેષ્ઠપુત્રના રાઠોડ રાજાને ઉપદેશ
 આપીને પોતાના રાગી બનાવ્યા. ગુજરાત, ઝાડીયાવાડ, મારવાડ,
 માળવા, વિગેરે અનેક દેશના રાજાઓ તથા પ્રધાનો. શ્રી હીરવિજય
 મૂરિના ચઠ્ઠે નમ્યા જેનો આત્મા મત્સ્ય, દયા, સતોષ, બ્રહ્મચર્ય,
 અમ્તેય, શુદ્ધ પ્રેમભાવ, શુદ્ધ મૈત્રિભાવ અને સર્વવિધને આત્મ
 સન્માન દેખવાની દૃષ્ટિએ ક્ષમા, આર્દ્રવભાવ, માર્દવભાવ, સરળતા,
 શૌચ, જ્ઞાન, ધ્યાન, સમાધિ આદિ અનેક ગુણના વા ડારડપ થયો.
 એવા શ્રી જગદ્ગુરુ હીરવિજયસૂરિને વારવાર વહુ છુ શ્રી હીર
 વિજયસૂરિના શિષ્ય શ્રી વિજયસેનસૂરિ થયા શ્રી વિજયસેનસૂરિ
 સ્વગુરુના ધણી રાગી હતા, અને ગુરુની આજ્ઞામા પ્રાણ અર્પણ કર
 નારા હતા. મહા ગીતાર્થ હતા, સર્વ દર્શનના પારગામી હતા.
 સસ્કૃત, ઉર્દુ, ગુજરાતી, મરાઠી, હિન્દી વિગેરે લાખાના પારગામી
 હતા સર્વવાદીઓની માથે વાદ કરવામા એક્કા હતા અને ઠોઠ
 વાદી તેમના સામે ટકી ચકતો નહતો. અકબર બાદશાહની સભા
 મા તેમણે અનેક ધર્મના વાદિયો સાથે શાસ્ત્રાર્થ કર્યો હતો, અને
 બાદશાહ જહાંગીરે તેમનું ઘણું સન્માન કર્યું હતું અને તેમને
 ઉંચી પદવી આપી હતી તેમણે પોતાના ગુરુની પેઠે જૈન શાસ્ત્રનની
 પ્રભાવના કરી અને જૈન ધર્મનો જયક ઠે વગાડ્યો અને શ્રી હીરવિજ
 યસૂરિ મહારાજની પાટને સારી રીતે ચોભાવી શ્રી વિજયસેનસૂરિ
 મહારાજની પાટે શ્રી વિજયદેવસૂરિ થયા અને ઊભા શ્રી વિજયા
 નદ સૂરિ થયા. જૈન શાસ્ત્રોના તે બે આચાર્યો પૂર્ણ અભ્યાસી હતા.
 સેકઠો ઉપાધ્યાયો, પઠિતો અને હબરો સાધુઓથી તે પરવરેલા
 હતા, શ્રી હીરવિજયસૂરિ આદિ અનેક સુનિઓએ અનેક થયો
 રમ્યા છે આખા હિન્દુસ્થાનમા સર્વજૈન તીર્થોની રક્ષા કરવામા
 તે કાળે જૈન સભ સમર્થ હતા. આત્મશિક્ષામથના કર્તા શ્રી
 વિજયદેવસૂરિના વખતમા થયા છે, શ્રીવિજયસેનસૂરિ સમયમા હતા
 તેથી તેમણે જન્મે સૂરિના નામે જયજયકાઠ વર્ણવ્યો છે, અને
 તેમના ધર્મરાજ્યની ચોભા વર્ણવી છે.

કામ કુમ ચિંતામણિ ॥ કન્પતરુ અવતાર ॥

તે સવીધી જે સિદ્ધ તે ॥ અધિક એ મનિ વિચાર ॥ ૧૭૭ ॥

શ્રી વિજયસેન ગુરુચર ॥ શ્રી વિજયદેવસૂરિંદ ॥

વિજયમાન ગુરુ વદિણ ॥ જિમ સુરજ ઓર ચદ ॥ ૧૭૮ ॥

તપગચ્છ વાચકમા વરુ ॥ શ્રી વિમલ હર્ષશિરતાજ ॥

નામે નવનિધિ સપજે ॥ દરસણ સીજે કાજ ॥ ૧૭૯ ॥

ભાવાર્થ—શ્રી કામ કુસના સદૃશ તથા ચિંતામણિ રત્ન સમાન તથા કન્પવૃક્ષ સમાન અને પાર્થમણિથી પલ્લુ નનત મણી મહાન્ જોવા શ્રી વિજયસેનસૂરિ થયા, તથા શ્રી વિજયદેવસૂરિ થયા. શ્રી વિજયસેનસૂરિના જોવા મહા ગીતાર્થ શ્રી વિજયદેવસૂરિ થયા. શ્રી વિજયસેનસૂરિ સૂર્ય સમાન પ્રકાશિત થયા અને શ્રી વિજયદેવ સૂરિ ચંદ્ર સમાન પ્રકાશિત થયા. જ્યારે શ્રી વિજયસેનસૂરિ, પદ્મધર તરીકે વિદ્યમાન હતા અને જ્યારે તેમણે શ્રીવિજયદેવસૂરિને આચાર્ય પદવી આપી હતી, ત્યારે એ બે આચાર્યોની હયાતીમા તપગચ્છના ઉપાધ્યાયોમા શ્રેષ્ઠ જોવા વિમલહર્ષ ઉપાધ્યાયના શિષ્ય શ્રી પ્રેમવિજયજી મહારાજને પોતાના અને અન્યોના આ માઓને શિક્ષા આપવા માટે આ ના મશિક્ષા નામનો અથ શુભશાલી ભાષામા વિક્રમ સ વત્ ૧૬૬૨મા વૈશાખ સુદિ ૧૫ના શુક્રવારના દિવસે ઉત્તરજિની નગરીમા પોતાના શુદ્ધ હુ શ્રી રત્નહર્ષ પડિતની સહાયથી રચ્યો. શ્રીપ્રેમવિજયજી કહે છે કે મારી અદૃષ્ટ મનિ છે અર્થાત્ હું મૂઢમતિ છું, માટે આ અથ રચવામા મારાથી જે ભૂલો થએલી હોય તે ક્ષમા લોકો માફ કરશે. શ્રી પ્રેમવિજયજી જોવા સુનિવર પોતાની હાથુતા દર્શાવે અને પોતાની મૂઢ મતિ કહે, એ ખરેખર ઉત્તમ સુનિવરની સંજ્ઞાનતાનુજ્ઞ લક્ષણ છે. શ્રી પ્રેમવિજયજીએ પોતાના પદ્મપર પદ શુદ્ધોની સારી સ્તુતિ કરી છે તેથી તે વિનયી, શુદ્ધજ્ઞ, આત્માર્થી, વિનયજ્ઞ, પરોપકાર જાણનાર અને મોક્ષના ખરા જિજ્ઞાસુ, અને મોક્ષની ખરી આરાધના કરનાર ખરા સુનિવર હતા એમ વાચકો સહેજે સમજી શકે એમ છે. શ્રી પ્રેમવિજયજી મહારાજનો આ આત્મશિક્ષા નામનો અથ વાચતા આત્માની ખરી શુદ્ધિ કરવાની

ખરેખરી લગની પ્રગટ થાય છે અને આત્મા સર્વ દોષોનો નાશ કરવા માટે ખરેખરો ઉચ્ચાહી બની જાય છે, તથા પૂર્વકર્મનો પાપ શ્રાપ્તાપ કરીને આત્મા ખરેખરો વિશુદ્ધ બને છે આત્મશિક્ષાના દુહાઓમા આત્મ સિદ્ધાંત છે, અને તેમા તત્ત્વજ્ઞાનભર્યું છે તેમના રચેલા દુહાઓ જ્ઞાન વૈગવ્ય અને સાનીલાવનાના અર્થથી છલોછલ બેસાઈ જાય છે તેથી તે દુહાઓ વાચતા ઘણી મઝા પડે છે

આત્મશિક્ષા ભાવના ॥ તામ શિષ્ય મનરગ ॥

પ્રેમવિજય પ્રેમે કરી ॥ ઉલટ આણી અગ ॥ ૧૮૦ ॥

રત્નહર્ષ વિવુધ મુજ ॥ મધુ તામ પસાય ॥

તસ સાનિધ ગ્રથ મેં કર્યો ॥ મન ઘરી હર્ષ અપાર ॥ ૧૮૧ ॥

મૂઢ મતિ છે માદરો ॥ કવિ મન કરજો હામ ॥

કૃપા કરી મુજ ઉપરે ॥ શુદ્ધિ કરજો સાસ ॥ ૧૮૨ ॥

ભાવાર્થ—તેમણે એકબેને પચાશી દુહા ગીતે દુનિયાના લોકો ઉપર મોટો ઉપકાર કર્યો છે, તેમણે ધર્મપ્રેમની લગની લગાવીને ઈર્મ રાજ ઉપર વિજય મેળવ્યો, તેથી તેમનું પ્રેમવિજયનામ સાર્થક થયું છે હવે આત્મશિક્ષાના વિવચનકાર પાતાના પદ્મગુરુ પર પરાની પ્રશન્તિ જણાવે છે, શ્રીજગદ્ગુરુ શ્રી હીરવિજયસૂરિ મહારાજના શિષ્ય શ્રી મહાજસાગર ઉપાધ્યાય થયા, તે મહાગીતાર્થ હતા સ્વપર સર્વ જ્ઞાનના જ્ઞાતા, ઉત્તમ ચારિત્રી, આત્માર્થી ઉપાધ્યાય થયા તેમના શિષ્ય શ્રી જયસાગર વાચક થયા કે જે મહા પડિત શિરોમણિ મહા સાધુ હતા, મોક્ષાર્થી જ્ઞાની ધ્યાની સમાધિમત સમભાવી પચમહાવ્રતધારી ઉપાધ્યાય તે થયા તેમની પદ્મપર પરા અનુકરે વિ સ ૧૮૮૦ લગભગમા શ્રી મયામાગજી મહાનગર ચારિત્ર અંગીકાર કર્યું તે ક્રિયાપાત્ર, પડિત, સવેગી, વૈગી, ત્યાગી, પચમહાવ્રત ધારી, પચાચાર પાલક, અને અપ્રમાદિ એવા ઉત્તમ સાધુ થયા તેમની પાટે તેમના શિષ્ય ઉચ્ચ તપસ્વી, નિર્દોષ ચારિત્ર પાલક, સવેગી, આત્માર્થી, ઉદ્ધૃતક્રિયાપાત્ર, સિદ્ધાંત કુશળ, વચનજિદ્ધ, મહાપુરુષ શ્રી નેમિસાગરજી મહાગજ થયા, તેમણે વિ સ ૧૮૮૦ લગભગમા દીક્ષા

॥ પ્રસ્તાવિક આત્મવોધક દુહા ॥

માયા જાલ મૂકી પરિ ॥ સુદ્ધ ચરિત્ર વિચાર ॥

મગ્જલ તારણ પોત સમ ॥ ધર્મ હૈયામા ધાર ॥ ૧ ॥

ધર્મ થકી ધન સપજે ॥ ધર્મે મુશ્કિયા હોઈ ॥

ધર્મે ધન વાધે ઘણો ॥ ધર્મ કરે જગ કોઈ ॥ ૨ ॥

ધર્મ કરે જે પ્રાણીયા ॥ તે મુશ્કિયા મલમાય, ॥

જગમા સદુ ની જી કરે ॥ આર્થી લાગે પાય ॥ ૩ ॥

ધર્મ ધર્મ સદુ કો કરે ॥ પણ ધર્મ ન જાણે કોય ॥

ધર્મ શબ્દ જગમા વડો ॥ વિરલા યુજે સોઈ ॥ ૪ ॥

ભાવાર્થ—હે જીવ ! તુ આઠા અવળા વિચાર કયા કર્યો કરે છે તુ માયા જાળને છડી દે અને આત્માના ધર્મનો તથા ચારિત્રનો વિચાર કર !, તથા શુદ્ધજ્ઞાન અને ચારિત્ર એ બેની પ્રાપ્તિ કરા તે આઠા અવળો કયા ભટકે છે ! વિજ્ઞાનીના જળશર જેવું આઉણું છે અને હાથીના કાન જેવી ચૈવન સ પત્તિ છે અને નદીની રેન જેવી જીવનની છે, તેને જતા વાર લાગશે નહીં હે ચેતન ! આ સ સાર ઉપી સમુદ્રમા તારવા સમર્થ મનવારના જેવો ધર્મ છે તેને દૃઢયમા ધારણ કર ! ધર્મ વિના સ સારસમુદ્ર તરી શા ! તો નવી કોટિ કોટિવાગ વિચાર કરીને પાપકર્મથી પાછો હઠ, અને ધર્મમા પ્રાણ પડે તો પણ મોહને ધારણ ન કર હે ચેતન ! કોઈ દિવસ પાપ અનોતિથી ધન વધતું નથી, પણ ધર્મ થકી લક્ષ્મી વધે કે ધર્મ થકી મનુષ્ય સુખિયો થાય છે કદાચ અધર્મ થકી ધનના વૃદ્ધિ થાય છે તો તે નદીના પૂરના જેવી જાણવી

* આ પ્રસ્તાવિક ૧ આરાયીન ગુજ્જગતી લાપાના ત્રૌ દ્રવિ મુનિઓએ એના જે ઉપાધ્યાય ની રોગવિજ્ઞાન મદાગજ તથા આન દધનજ તથા બીજા અને રાની મુનિઓના પુસ્તકોમાંથી આ હાઓનો ઉદ્ધાર કરી એકતા કરેલા છે ગોધડા નો તપાસ કરે તો આ હાઓ પેકી દુહાઓ કોના કોના ગેવા છે તેનો પૃથક્ક નિર્ણય કરી દે તેની કૃતિના જુ ૧ જુ ૧ હાઓનો વિભાગ કરી શકશે અન્યાયના અભાવે અમોએ તેમજ ધી ત્રિશે શોધનો પ્રયત્ન કર્યો નથી

ધર્મ વિના લક્ષ્મી સ્થિર રહેતી નથી જગત્માં કોઈ પણ મનુષ્ય
ધર્મ કરે છે તે તે શ્રીપાલ રાજાની પેઠે સુખી થાય છે ધર્મનો અતે
જય થાય છે અને પાપનો અતે હાય થાય છે પાપ થકી સુ
ખિયા દેખાતા મનુષ્યો કસાર્ધના ધરના બકગની પેઠે અતે મહા
દુખી થાય છે માટે હૃદયમાં નિશ્ચય જાણવું કે ધર્મની આરાધના
કરવાથી જ સુખી થવાય છે જે મનુષ્યોએ પૂર્વ ભવમાં ધર્મની આ
રાધના કરી હોય છે તે આ ભવમાં સુખી થાય છે અને તેમને બીજા
લોકો છુ છુ કરે છે અને તેમની આજ્ઞા ઉઠાવે છે પૂર્વ ભવમાં પુણ્ય
કર્મ હોય છે તે તે આ ભવમાં ધન લક્ષ્મી પુત્રાદિકથી સુખી થાય
છે અને જો તે પાપકર્મ કરે છે તે તે આવના ભવમાં નિર્ધન, દુખી
અવનાર પામે છે ધર્મ ધર્મ એમ આખી દુનિયા પોતર કરે છે,
પણ સત્ય ધર્મને જાણનારા ઘણા જ થોડા મનુષ્યો હોય છે આખી
દુનિયા ધર્મનું નામ લે છે પણ સર્વસંકલિત ધર્મને જાણનારા તે
અપજ હોય છે

આત્મ સારે ધર્મ જ્યા । ત્યા જનનુ શુ ? કામ ॥

જન મનરજન ધર્મનુ । મૂલ ન એક ચદામ ॥ ૫ ॥

પોવેગા તવ કહેંગા । તનલગ કહ્યો ન જાય ॥

મન મેરો હૈ મચ્કરો । મઢકે ભાગી જાય ॥ ૬ ॥

માણમ હોચા મુરિકલ હૈ । તો સાધુ કિહાસે હોય, ॥

સાધુ હુઆ તન સિદ્ધ મયા । કહેણી રહેણી કોય ॥ ૭ ॥

સાધુ મયા તો કયા હુના । ન ગયા મનકા દ્વેષ ॥

સમતાસુ ચિત્ત લાયકર । અતરદષ્ટિ દેશ ॥ ૮ ॥

સાવાર્થ—જ્યા આત્મસાક્ષીએ ધર્મ કરવાનો હોય છે, ત્યા
અન્ય મનુષ્યોને કઈ ધર્મ જણાવવાની જરૂર રહેતી નથી અન્ય
લોકોના મનરજન કરવા માટે જે ધર્મનું આગધન કરે છે, તે
ધર્મની ઠિમત એક કૂટી બદામ જેટલી પણ નથી દુનિયાને ખુશ
કરવાને માટે અને પોતાની વાહવાહ બોલાવવા માટે ધર્મ કરણી
નથી પણ આત્માનો મોક્ષ કરવાને માટે ધર્મ કરણી કરવી જોઈએ

એજ સત્ય પરમાર્થ છે જ્યારે આત્મા પોતાના સ્વરૂપનું જ્ઞાન કરે છે, ત્યારે તે પોતાના સ્વરૂપનો પ્રકાશ કરી શકે છે, પણ યાવત્ પોતાને પોતાના સ્વરૂપનો અનુભવ આવતો નથી ત્યાંથી બીજાની આગળ પોતાનું સ્વરૂપ કથી જાણતું નથી મનદ્વારા થતી ધર્મ કરાવી ક્ષણિક છે કારણકે મન િચ્ચળ દશા છે મનતો કંઈક વિચારના ભયે આડું અવળું ભાગી જાય છે કેટલીક વખત તો મન મશ્કરાના જેવી ગરજ સાર છે મશ્કરો જેમ બીજાની મશ્કરી કરે છે તેમ મન પણ આત્મા િ મશ્કરી કરે છે, માટે મનના ટોળ ઉપર નહીં ચાલતા આત્માના શુદ્ધધર્મ તરફ લક્ષ રાખવું જોઈએ આત્માથીજ આત્મા પમાય છે અને આત્માના તાજે મન કર્યા વિના સર્વ સંકર્ષ વિકાર રૂપ સંસારની માયાજાલ નષ્ટ થતી નથી જ્યાં ત્યાં મનની મારામારી છે મનના મેળે આત્માએનો મેળ નથી પ્રથમ તો મનને સાધ્ય કન્યા છે અને સદાચાર સદ્વિચાર યુક્ત થવાય છે, ત્યારે મનુષ્ય થવાય છે મનુષ્ય થવું હર્ષભ છે તો તેમા સાધુ થવું તો અનતગણ હર્ષભ હોય તેમા નવાઈ શી ? અને સદ્ગુણોથી જો સાધુ થવાય તો આત્માની મુક્તિ થાય એમા કંઈ આશ્ચર્ય નથી રહેણી કહેણી જ્યારે એક સરખી થાય છે ત્યારે ઉત્તમ સાધુની પદવી પ્રાપ્ત થાય છે બાહ્ય વેષાચાર માત્રથી સાધુ થવાનું એટલા માત્રથી શુ થયું ? જ્યારે મનમાથી રાગદ્વેષ ટળી જાય છે અને આત્મા પોતાના શુદ્ધ મા સ્વરૂપે જીવે છે ત્યારે ખરૂં સાધુપણ પ્રગટે છે વેષાચાર કરતા ગુણોથી, મદ્ગુણોથી અને સદ્ગુણ પ્રવૃત્તિથી આત્માને સાધુ ળનાવવો તે અનતગણ ઉત્તમ સાધુપણ છે માટે હે ચેતન ! તું તમતાને ધારણ કર અને અંતર દષ્ટિથી સર્વ જીવોને મમતાભાવે દેખ કે જેથી તું પરમાત્મપદ પામીશ

चेतन तें परच्यो नहीं । क्या हुआ प्रतधार ॥

साल विहृणा खेतमें । वृथा बनाइ बाड ॥ ६ ॥

आत्म अनुभव वासकी । कोईक नवली रीत ॥

नाक न पसरे वासना । कान न ग्रहे परतीत ॥ १० ॥

જિનવાણી નિત્યે નમી । કીજે આતમ શુદ્ધ ॥

ચિદાનન્દ સુર પામીએ । મિટે અનાદિ અશુદ્ધ ॥ ૧૧ ॥

શુદ્ધાતમ દરમન વિના । કર્મ ન છૂટે કોડ ॥

તે કારણ શુદ્ધાતમા । દર્શન કરો થિર હોડ ॥ ૧૨ ॥

ભાવાર્થ—હે ચેતન! તે પોતાનું સ્વરૂપ જાણ્યું નહીં આત્મ જ્ઞાન વિના વ્રત, તપ, જપ, ક્રિયા તે ડગી પછુ તેથી શુ ? જેમ ગાલી ગહિત ચેત્રમા વાડ બનાવી તેથી ડર્ધ વાડનું પ્રયોજન સિદ્ધ થતું નથી, તેમ આત્મધ્યાનથી માધ્ય લક્ષ્ય થયા વિના ઉપર ઉપરથી વ્રત તપ જપ અનુષ્ઠાન કયોથી ડર્ધ પરમાત્મપદની પ્રાપ્તિ થઈ શકતી નથી માટે આત્મજ્ઞાન પામીને માધ્ય લક્ષ્યવાળા થવું જોઈએ અને વ્રત તપ જપ વિગેરેનો મૂળ હેતુ મમજીને પરમાત્મ પદ મેળવવું જોઈએ સમ્યગ્જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રનું સ્વરૂપ સમજવું જોઈએ આત્માના અનુભવ જ્ઞાનની વાસના ઓર પ્રગટની છે તેની વાસના નાકથી ગ્રહણ થઈ શકતી નથી પુણ્નગની વાસનાને નાક ગ્રહણ કરી શકે છે અને આત્માની અનુભવ જ્ઞાન વાસના તો અરૂપી છે તેથી તેને નાક ગ્રહણ કરી શકતું નથી જ્ઞાનથી પુણ્નગ શબ્દ મહાગાય છે નર્વજ પ્રભુના વચનો સાભળી શકાય છે તેથી ડર્ધ આત્માનું જ્ઞાનગ્રહા થાય છે, પણ આત્માના જ્ઞાનની અનુભવ વાસના તો પવિત્ર હૃદયથી અનુભવી શકાય છે, અને તે પ્રત્યક્ષ જ્ઞાનના અનુભવવાળી જણના છે પાંચે ઈન્દ્રિયોની પેલી પાંચ આત્મા જે તાના જ્ઞાનનો અનુભવ કરી શકે છે, અને પોતેજ પોતાના જ્ઞાનની અનુભવ જ્ઞાનવાસના ધારણ કરી શકે છે, અને તેથીજ પોતે આત્મા પોતાને દેહ ઈન્દ્રિય અને મનથી ન્યારો અનુભવે છે પોતાનું જ્ઞાન પોતેજ કરે છે એમા બાહ્ય ઈન્દ્રિયોનું ડશુ કંઈ વળતું નથી દેહ ઈન્દ્રિયો અને મનનો તે પ્રકાશ કરે છે આત્માની પ્રેરણાઓને શુદ્ધ મન ઝીલી શકે છે, અને મન દ્વારા તથા વચન દ્વારા આત્માનું જ્ઞાન જગત્મા પ્રગટિત થાય છે ન્યારો આત્માના જ્ઞાનની ભરતી મનમા આવે છે, ત્યારે મન પણ જાણે જ્ઞાનથી ભરાઈ ગયું હોય એમ લાગે છે, અને તેવું

જ્ઞાનથી ભરેલું મન ખરેખર વાણીદ્વારા પોતાનો ઉબરો બહાર કાઢે છે આત્માના જ્ઞાનની શુદ્ધ પ્રેરણા જે મનમાં એકદમ પ્રગટે છે તે સત્ય હોય છે માટે તે યનભાષા કહેવાય છે, અને તેનો ભાસ પોતાને થાય છે તે પર્યતી કહેવાય છે મહાને મનમાં અમુક વિચાર આવ્યો એવું દર્શન તે પર્યતિ ભાગ છે અને પર્યાત્ વાણી દ્વારા તે વિચારને પ્રકાશિત કરવાની તથા બોલવાની જે વૃત્તિ તે મધ્યમાં ભાગ્ય કહેવાય છે, અને વિચારને શબ્દો દ્વારા બહાર કાઢવા તે વૈખરી ભાષા કહેવાય છે પરા અને પર્યતી ભાષાવાળા શુદ્ધ મનમાં આત્માના શુદ્ધ જ્ઞાનનો પ્રકાશ થાય છે તેથી પરા પર્યતીમાં સત્ય જ્ઞાન અનુભવાય છે અને અત્યનો પ્રકાશ થાય છે હુનિયામાં તે કુટીનું બોલવું તથા નાભિના શબ્દ એવા નામે પરાપર્યતીનો અનુભવ કહેવાય છે પરાપર્યતી ભાષામાં અનુભવજ્ઞાનની વાસ નાની પ્રાપ્તિ માટે વીતરાગ સર્વજ્ઞ જ્ઞાનની વાણી સામળવી જ્ઞાન ભાવે થઈ જ્ઞાન વાણીનો અનુભવ કરવો અને આત્માને જ્ઞાન રૂપે બનાવવો, તેથી ચિદાનન્દ રૂપ જ્ઞાન ભગવાન આત્મા પોતે થાય છે અને અનાદિ ઝાવની રંગરેખની દુષ્કા પર પરા દગો ભર છે શુદ્ધાત્મ સ્વરૂપનું દર્શન કયાં વિના આત્માની સ્થિતિ સુક્રિત થતી નથી માટે સદૃશરૂપની સેવા ભક્તિમાં અર્પાઈ જઈને માને દેહ ભગત ભાવ બૂલી જઈને શુદ્ધાત્માનું દર્શન કરવું મનના સર્વ સંકલ્પ વિક પોનો નિરોધ કરી આત્માના શુદ્ધોપયોગે કવાકોના કલાકો પર્યતસ્થિર થઈ જવું અને અતરમાં આત્માની તાલાવેલી પ્રગટા થીને હુનિયાના ભાવથી વિમુખ થઈ મોહને મારી મરજીવા બની જવું એવા મરજીવા, શુદ્ધાત્મા પ્રભુના દર્શન અવશ્ય કરી શકે છે, અને પોતે શુદ્ધાત્મ પ્રભુ બના શકે છે

આત્મ અનુભવ લીરયે ॥ મિટે મોહ અધાર

આપરૂપમે ફલહલે ॥ નહિ તમ અવ

તે આત્મા ત્રિવિધા

પરમાત્મ સિદ્ધા તૌસ

પુદ્ગલસેં રાતા રહે ॥ જાને એહ નિધાન ॥

તસ લોભે લોભ્યો રહે ॥ બહિરાતમ અભિધાન ॥ ૧૫ ॥

ભાવાર્થ—આત્માનો અનુભવ તેજ મોટામા મોટું તીર્થ છે આત્માના અનુભવ જ્ઞાનરૂપ તીર્થથી મોહનો અને અજ્ઞાનનો નાશ થાય છે, અને આત્મા છેવટે જ્ઞાન સમાધિથી મોહમાયાનો નાશ કરી કેવલજ્ઞાનથી ઝગહળે છે, અને તેથી જન્મ જરા મગ્નના અનંત દેશનો નાશ થાય છે આત્માના કેવલજ્ઞાનનો અંત આવતો નથી કેવલજ્ઞાન અનંત અપાર છે આત્માનુભવી આત્માના સ્વભાવે ઝગહળે છે તે સ્વતંત્ર થાય છે સર્વ લય દુ ખથી મુક્ત થાય છે, તે કોઈનાથી લય પામતો નથી, અને તે કોઈને મારતો નથી અને કોઈ તેને મારતું નથી તે સર્વ વિશ્વને પોતાના આત્મામા દેખે છે, અને આત્માને સર્વ વિશ્વમા દેખે છે તેનું હૃદય સ્વર્ગ બની રહે છે તેનો આત્મા જીવતા મોક્ષસ્વરૂપી બની રહે છે આત્મા ત્રણ પ્રકારનો છે બહિરાતમા, અંતરાતમા અને પરમાતમા જ્યાં સુધી દેહ વાણી મન પચભૂત ૪૬મા આત્મબુદ્ધિ હોય છે, ત્યાં સુધી બાહ્યગતમા હોય છે બહિરાતમાઓ ચોરાશીલાખ જીવયોનિમા અનંત અનંત કાળચક્ર સુધી ભમ્યા કરે છે અને ભમશે જ્યારે મન વાણી ઝાયાથી પોતાનો આત્મા ભિન્ન દેખાય છે તથા દેહમા નહો છતો આત્મા દેહ થકી ભિન્ન અનુભવાય છે, આત્માસ્વય આનંદ અને જ્ઞાનરૂપે અનુભવાય છે જ્ઞાન અને આનંદરૂપ આત્મા છે એવો પોતાને દૃઢ નિશ્ચય થાય છે અને જ્યારે આત્મા છે તેજ કર્મના નાશથકી સ્વયં પરમાત્મા બને છે, એવો સમ્યક્ જ્ઞાનથી નિશ્ચય થાય છે ત્યારે બહિરાતમા છે તે પોતેજ અંતરાતમા થાય છે, અને અંતરાતમા, પચ મહાનત પાળે છે, અષ્ટાંગ યોગનો અભ્યાસ કરે છે, પચાચાર પાળે છે જ્ઞાન ધ્યાન સમાધિમા રમણ કરે છે, આત્મામાજ આત્મદૃષ્ટિ ધારણ કરે છે અને શુક્લધ્યાન ધરીને જ્યારે તે કેવલજ્ઞાન પામે છે ત્યારે તે પરમાત્મા થાય છે બહિરાતમામાથી અંતરાતમામા જલુ અને અંતરાતમામાથી પરમાતમામા જલુ એજ સર્વ ધર્મ સાધનોનો મુખ્ય ઉદ્દેશ

જે અને જીવા સાધ્યનો ઉપયોગ રાખીને આત્મામા રમણતા કરવી એજ મોટામા મોટું સાચું ધર્મ સાધન છે

બહિરાત્માઓ પુણ્યલતા સુખમા રાજી માગી રહે છે તેઓ દેહને ઈંદ્રિયોના લોગોમાજ સુખ માની બેસે છે, અને પાત્ર ઈંદ્રિયના લોગોમા, લક્ષ્મી, ગાડી, વાડી, લાડી, તાડી આદિ પદાર્થોના લોભે લોભાઈ રહે છે અને તે વસ્તુઓ મળે છતે જાણે પ્રભુ મળ્યા એમ માને છે પ્રભુને પ્રભુની પ્રાપ્તિને માટે ભજતા નથી, પણ તેઓ કનક કામિની અને અનેક પ્રકારના લોગો માટે પ્રભુને ભજે છે અને પ્રભુને પણ એવી પ્રાર્થના કરે છે કે હે પ્રભુ ! મને પુત્ર આપ, પુત્રી આપ, રાજ્ય આપ ! લક્ષ્મીભાર આપ, પશુઓ આપ ! પક્ષીઓ આપ, પૃથ્વી આપ, એમ પ્રાર્થના કર્યા કરે છે, પણ તેઓ જાણતા નથી કે સાસારિક સુખો બધા ક્ષણિક હોય છે બહિરાત્માઓ, બાહ્ય સુખ પ્રાપ્તિ માટે સર્વ પ્રકારના પાપ કરવા માટે અને સર્વ કષાયો એવ વામા જરા માત્ર અચકાતા નથી બહિરાત્માઓ દુનિયાનું રાજ્ય ઇચ્છે છે, અને જડ વસ્તુઓમાટે જીવે છે, અને અંતરાત્માઓ આત્મસુખ માટે આત્મામા જીવે છે, અને મન વાળી તથા ઠાયા પર સદમ રાખે છે તે અંતરાત્માઓ દુનિયામા દેવો સમાન છે તેઓ દોષોને દોષ તરફ જાણે છે અને શુભોને શુભ તરીકે જાણે છે, અને દોષોને હણીને સફળતા પ્રગટાવવા પુરુષાર્થ કરે છે

॥ અથ અતરૂ આત્મલક્ષણ ॥

પુદ્ગલ સ્થલસંગી પરે ॥ સેને અવસર દેશ ॥

તનુ આસક્ત જ્યુ લકડી ॥ જ્ઞાનભેદ પદ લેશ ॥ ૧૬ ॥

ચહિર આતમ તજ આતમા ॥ અતર આતમરૂપ ॥

પરમાતમને પ્યાગર્તા ॥ પ્રગટે સિદ્ધસ્વરૂપ ॥ ૧૭ ॥

પુદ્ગલ માવ રુચિ નહીં ॥ તાપે રહે ઉદાસ ॥

સો અતર આતમ સહી ॥ પરમાતમ પરકાસ ॥ ૧૮ ॥

સિદ્ધ સ્વરૂપી જો કહે ॥ પણ કશું ન દેખું રૂપ ॥

અતર દષ્ટિ વિચારતા ॥ એતે સિદ્ધ અનુષ ॥ ૧૬ ॥

ભાવાર્થ—જેમ ખલ અથવા ધૂર્ત મનુષ્ય પોતાના અથે અન્ય મનુષ્યોનો સગ કરે છે અને પોતાનો સ્વાર્થ કાઢી લે છે તેવી રીતે અતરાત્મા જ્ઞાની મનુષ્ય પોતે પુદ્ગલ સગમા રહ્યો છતો પોતાનો સ્વાર્થ સાધવા માટે પુદ્ગલ દેહને આહાર પાણીથી પોષે છે, અને તેને ઉભું રાખે છે, અને તેની પાસેથી પોતાનું ધર્મ જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રની આગધના રૂપ જે છે તે કાઢી લે છે, અને મન વાણી પાસેથી પણ મોક્ષ સાધનરૂપ સ્વાર્થને સાધી લે છે, અને જડ પુદ્ગલ વસ્તુઓ ઉપર આમ્રક્ત રહેતો નથી તેથી તે બાદ્ય જડ વસ્તુઓમા સાક્ષી-તટસ્થ ભાવે વર્તે છે તે દુનિયામા સર્વના સગ ધમા આવે છે પણ સર્વથી ન્યારો વર્તે છે તે સર્વ જગતને પર પરા કારણે પોતાના સાધનરૂપે વાપરે છે, પણ નિમિત્ત સાધનોમા સ્વ સાધ્ય છે એવી ભૂલ કરતો નથી નિમિત્ત સાધનોથીને મિત્ર ઉપાદાન સાધનોથી પણ મ્યાત્ લિજ પોતાના ગુદ્દાત્મ સાધનોને માને છે તેથી તે નિમિત્ત સાધનોમા ને ઉપાદાન સાધનોમા પણ વિચારાચારભેદે રાગ દોષ કલેશ ટ ટો યુદ્ધ ભારાભારી કાપાકાપી કરતો નથી અને મિહુની પેઠે ભવસાગરને સાખી દ્વિષ્ટે એક લક્ષ્ય રાખી તેની પેલી પાર ઉતરે જાય છે હે મનુષ્ય! તને મોક્ષમા જવાની ઇચ્છા હોય તો તું બહિરાત્મભાવનો ત્યાગ કર અને અતરાત્મા થા, અને પરમાત્મ પદની આગળ અતરાત્મપદ એક સાધન છે એમ માન ॥ મોક્ષ મહેલમા ચઢવા માટે અતરાત્મપદ તે પણ એક નિસરણી છે માટે અતરાત્મ પદ કે જે સાધન છે તેને સાધ્ય માનોને અતરાત્મ પદના સાધનોમા મુઝાવું ન જોઈએ અતરાત્મઓને સાત્ત્વિક વૃત્તિ અને સાત્ત્વિક આચાર તે પણ એક સાધન છે, સાત્ત્વિક સેવા ભક્તિ છે તે પણ એક સાધન છે, અને તેની પેલી પાર પરમાત્મ પદ છે, અને તે પરમાત્મ પદ આત્મામા રહ્યું છે, એવું જાણીને હે ચેતન! તું પરમાત્મ પદનું ધ્યાન ધર કે જેથી તું પરમાત્મા થાય જેને પુદ્ગલ ભાવની રૂચિ નથી અને પુદ્ગલ ભાવમા ઉદામ રહે છે અને આત્મામા રૂચિ ધારણ કરે છે તે અતરાત્મા છે તે પરમાત્મ

પદનો પ્રકાશ હો છે આત્મા સિદ્ધ સ્વરૂપી છે પણ તેનું બાહ્ય રૂપ નથી, સિદ્ધાત્માને વર્ણ ગંધ રસ અને સ્પર્શ નથી, તે કાળો નથી, ખીજો નથી, લાલ નથી, ઘોળો નથી, રખત નથી, નીચો નથી, તે પોતાના સ્વરૂપે રૂપી છે, પણ પુદ્ગલ રૂપવાળો નથી તેથી તે અરૂપી છે એમ આત્મર દૃષ્ટિથી વિચારતા અને સિદ્ધાત્માનું ધ્યાન ધરતા માતાનો અતરાત્મા તે પરમાત્મા બને છે પોતાનું સિદ્ધ સ્વરૂપ પોતાની પાસેજ છે પોતાનાથી અશ માત્ર પણ ન્યાડ નથી. આત્માની અને પરમા માની વચ્ચે કર્મનો પડદો છે, પણ ત્યારે કર્મનો પડદો ટળી જાય છે ત્યારે આત્મા તેજ પોતે પરમાત્મા થયો એમ સ્વયં બાણી શકે છે જેના મનમાથી મોહ રૂપ શયતાન હ- થાય છે, તે પોતેજ પોતાને ખુદા માની શકે છે

અનુભવ ગોચર વસ્તુકો । જાણે એહી આન્હાદ ॥

કહણ ધુણણમે કચ્ચુ નહીં । પામે પરમ આન્હાદ ॥ ૨૦ ॥

આત્મ પરમાત્મ હોઈ । અનુભવ રસ સગતે ॥

દ્વૈતમાવ મલ નિસરે । મગવતની મક્તે ॥ ૨૧ ॥

આતમસંગે નિલસતા । પ્રગટે વચનાતીત ॥

મહાનન્દ રમ મોઝલો । સકલ ઉપાધિ રહિત ॥ ૨૨ ॥

ભાવાર્થ—આત્મા એ એવો પદાર્થ છે કે દુનિયાના સર્વ પદાર્થો, તેની આગળ કંઈપણ હિસાબમા નથી તે આત્મા પોતાના અનુભવ જ્ઞાનગમ્ય છે આત્માજ આત્માવડ અનુભવ ગોચર થાય છે અને જે આત્માને જાણે છે તેનેજ આત્માનો આ હાથ મળે છે સાકર મીઠી છે, પણ જે ખાય છે તેનેજ તેનો અનુભવ આવે છે, પણ બીજાને આવતો નથી મુ ગો ગોળ ખાત છે પણ બીજાને તેનો રસ કેવો છે? તે કહી શકતો નથી એમ આત્મજ્ઞાની આત્માનો અનુભવ ઠરીને આત્માનો આનંદ આસ્વાદી શકે છે, પણ પોતાને જીના રસનું જ્ઞાન થાય છે પણ તે બીજાને આત્માના આનંદનો રસ છે તે અનુભવ ગોચર ઠરાવી શકતો નથી બીજાઓને તે પોતાને ઘણું આનંદ પ્રગટે છે એમ કહી શકે છે, પણ બીજાઓને આત્માનો અનુભવગત

હોતો તે પછી જીવંતો પોતાને અનુભવ થયા વિના તેની પ્રતીતિ
 કરી શકે નહીં આત્માનું સ્વરૂપ કહેવાથી અને સાબળવાથી કાંઈ
 આંહાદ આવતો નથી, પણ જ્યારે અનુભવ જ્ઞાનવડે આત્મા અનુ
 ભવાય છે ત્યારે આત્માનો આનંદરસ પ્રગટે છે અનુભવ જ્ઞાનના
 દ્વિતી આત્માની પૂર્ણ પ્રતીતિ થાય છે અને પશ્ચાત્ જડગ્ગમા બીજા
 કુલ ચેતન પડતું નથી તેથી કામવૃત્તિનો સહેજે નાશ થાય છે આત્માનો
 આનંદ અનુભવ્યા બાદ સ્વપ્નામા પણ સ્ત્રી કામલોગની ઈચ્છા
 થતી નથી પુત્ર વેદની મોહપરિણતિનો મર્વદા નાશ થાય છે અને
 આત્મા તે સ્વયં પરમાત્મા બને છે પરમાત્મા વીતરાગ દેવની વીત
 ગમ ભાવે ભક્તિ કરવાથી ગગને દેવનું કૈતપણું ટળી જાય છે
 ભક્તિમા ભેદભાવ રહેતો નથી ભક્તિના પ્રતાપે સર્વ જગત્મા
 મન જતું નથી અને આત્મામા મન લયવીન બની જાય છે, અને સર્વ
 જગત્ની સાથે અદ્વૈતભાવે શુદ્ધઆત્મમિલન થાય છે એનેશુણી
 તમેશુણી ભક્તિ કરતા સાત્ત્વિકશુણી ભક્તિ અનંતશુણી શ્રેષ્ઠ છે
 અને માત્ત્વિકશુણી ભક્તિ કરતા પરાભક્તિ છે તે અનંતશુણી શ્રેષ્ઠ
 છે પરાભક્તિના બળે આત્મા તેજ પરમાત્મા બને છે શબ્દનયથી
 સાત્ત્વિક ભક્તિ કહેવાય છે અને શુકલધ્યાનમા સમભિરૂઢથી અને
 એવ ભૂતનયથી પગભક્તિ ગણાય છે આત્માના શુદ્ધ સ્વરૂપમા ગમ
 છતાં ઈશ્વર જે રસ પ્રગટે છે તે આત્મગ્ગ કહેવાય છે પુણ્યલાનંદ
 ગ્ગથી આત્માનંદ ગ્ગ જ્યારે છે અને તે વિષયલોગની ઉપાધિથી
 રહિત છે પુણ્યલાનંદ રસ પ્રાપ્તિ માટે અનેક પ્રકારના કાર્યો કરવા
 પડે છે તે પછી તે તગ્વારની ધાર ઉપર ચોપડેલા મધુના રસને
 ચાટવા જેવો છે ક્ષણિક પુણ્યલાનંદ લોગવતા ક્ષણિક સુખ અને
 અનંત હૃદય ઉત્પન્ન થાય છે સર્વ પ્રકારની ઉપાધિ રહિત આત્મા
 નંદ રસ છે અને તે વાણીથી અગોચર છે જેને અનુભવ થાય તેજ
 તેને જાણી શકે છે આત્માના અનંત સુખની આગળ જડસુખ કંઈ
 પણ હિસાબમા નથી ક્ષીન્નસુખની આગળ ધાસના ઉપર પડેલું
 જળનું બિંદુ જેવું છે, તેવું આત્મસુખની આગળ જડસુખ છે
 આત્મસુખને પામેલા ત્યાગીઓ પરમાત્માઓ બને છે અને તેઓના
 સુખની આગળ શહેનશાહ ચક્રવર્તિ અને ઈંદ્રોનું સુખ પણ હિસાબમા

નથી તેથી તેઓ ઇંદ્ર વગેરેની પદવીને પણ નાકના મેઢ સમાન
તુચ્છ ગણીને આત્મામા મન્ત રહે છે

સિદ્ધ સ્વરૂપી આત્મા । સમતારસ મરપૂર ॥

અતર દષ્ટિ વિચારતા । પ્રગટે આત્મનૂર ॥ ૨૩ ॥

આપોઆપ વિચરતા । મન પામે વિસરામ ॥

રસાસ્વાદ સુખ ઉપજે । અનુભવ તાકો નામ ॥ ૨૪ ॥

અનુભવ ચિંતામણિ રતન । અનુભવ હે રસકૂપ ॥

અનુભવ મારગ મોત્તકો । અનુભવ શુદ્ધ સ્વરૂપ ॥ ૨૫ ॥

ચિદાનન્દ ચિન્મય સદા । અવિચલ ભાવ અનત ॥

નિર્મલ જ્યોતિ નિરજનો । નિરાલસ મગવત ॥ ૨૬ ॥

કત કમલપર પકથી । નિસંગ નિર્લેપ ॥

જિહા નિભાવ દુરમાનનો । નહિ લવલેશ લેપ ॥ ૨૭ ॥

ભાવાર્થ—સિદ્ધસ્વરૂપી પોતાનો આત્મા છે તથા સમતાના
આનંદ રસથી ભરપૂર છે એમ અતઃ દષ્ટિએ આત્માનું સ્વરૂપ
વિચારતા ધ્યાવતા આત્મા કેનલક્ષણી થાય છે આત્મામા અનંત
શક્તિયો રહી છે આત્મામા અનંત સુખ છે આત્માને જડભોગોની
કંઈપણ જરૂર નથી આત્મા સ્વતઃ છે તેને જડના આલ્લબનની
જરૂર નથી જડ વસ્તુઓથી સુખ થાય છે એવું જે માનવું એ તો
બ્રાતિ માત્ર છે મૈથુન વૃત્તિથી ખરૂં સુખ પ્રગટતું નથી મૈથુન કામ
ભોગથી તો શરીરનું વીર્ય ઘટે છે અને તેથી શરીરની નિર્બળતાની
સાથે અનેક રોગો પેદા થાય છે, તથા શરીરનું આરોગ્ય પણ નાશ
પામે છે મૈથુન કામ ભોગોથી મનનું અને વાણીનું પણ બગાડે
કેઠને ખસ થાય છે અને તે જેમ ખણે છે તેમ તેને વધારે અળ પ્રગટે
છે અને તેને કંઈક સુખ માલુમ પડે છે પણ વાસ્તવિક રીતે ઉલટી તે
નાથી ખસ વધે છે, તેમ કામભોગથી અને કરોગો વધે છે મન વાણી
અને કાયાનું બધું ક્ષીણ થાય છે અને ખોદવો ડુંગર અને કાઢવો ઉંદર
જેવું થાય છે માટે આત્માના સુખના રસિક બનવું અને આત્મામા
પૂર્ણ લગની લગાડી દેહ છતાં સુકિત સુખનો અનુભવ કરવો આ

તમાનો અનુભવ છે તે જ્યારે આત્માજ આત્માનો વિચાર કરે છે ત્યારે જ પામે છે, જે અનુભવજ્ઞાનવડે અતરમા એકદમ કાચી બે ઘડી સુધી આત્માના આનંદનો દરિયો ઉઠળે અને ત્રણ ભુવનમા જાણે આનંદ માતો નથી એવો આત્માનંદ રસનો અનુભવ થાય અને બે ઘડી સુધી સર્વ વિશ્વની સાથે સમભાવ અનુભવાય અને તે વખતે રાગ દ્વેષની શૂન્યતા જાણે તને આત્મજ્ઞાની પુરવો આત્માનુભવ પ્રગટયો— એમ કહે છે લેખકને એવો આત્માનુભવ ઘણી વખત આવી ગયો છે પણ સદાકાળ ટકતો નથી ક્ષયોપશમ જ્ઞાન, ધ્યાન, અમાધિથી એવો આત્માનુભવ પ્રગટ થાય છે ચિંતામણિ રત્ન કરતા અનંત ગણ શ્રેષ્ઠ અનુભવ જ્ઞાન છે આનંદરસનો કૃપા અનુભવ છે અને મોક્ષનો ખરેખરો ભાગે અનુભવ જ્ઞાન છે, અને અનુભવ જ્ઞાન તે આત્માનું શુદ્ધ સ્વરૂપ છે કેવળજ્ઞાનનો નાનો ભાગ અનુભવ જ્ઞાન છે આત્મા ચિદાનંદરૂપ છે ચિન્મય રૂપ છે જ્ઞાન અને આનંદ તેજ આત્મા છે આત્મા છે તે બ્રહ્મા, પ્રભુ, ઇશ્વર, પરમાત્મા, જીન, અરિ હંત, સિદ્ધ, ભુદ્ધ, બુદ્ધા વગેરે અસંખ્ય નામવાળો છે અને આત્મા અવિચલ ભાવવાળો છે અને અનંત છે આત્મા નિર્મલ જ્યોતિર્વાળો અને નિરંજન છે સાદાર વસ્તુનો સગી છતાં નિઃશી છે આકાશની પેઠે અનંત છે અનંત એવું આકાશ પણ આત્માના એક પ્રદેશના જ્ઞાનમા જોય રૂપે સમાઈ જાય છે આત્મા નિરાલબ્ધ છે આત્માને જડ પદાર્થોના આલબ્ધનની જરૂર નથી અને આત્મા સ્વયં ભગવત છે, એનાથી કોઈ બીજો મહાન ભગવત નથી જ સર્વ ભગવત આદિ જોયોને પણ પોતાનામા જોયરૂપે પ્રગટિત ઠરે છે તવા આત્માથી કોઈ બીજો ભગવત નથી કમળ જેમ કાદવમાથી ઉત્પન્ન થાય છે અને કાદવ અને જળ એ બેનાથી ઉપર નિર્લેપ રહે છે તેમ જ્ઞાની મનુષ્ય, કર્મરૂપ કાદવ અને વિષયભોગરૂપી જળ એબે થકી ઉપર રહીને આત્માને શુદ્ધ કરી પરમાત્મ પદ પામે છે જ્ઞાની આત્મા પોતાના સ્વભાવમા રહે છે અને વિભાવનો લવલેશ પણ ધારણ ઠરતો નથી રાગદ્વેષની પ્રિભાવ દશાને તે હલાહલ વિષ અમાન ગણે છે, અને આત્માના સ્વભાવમા રમણ તેને તે અમૃતરસ તરીકે અનુભવે છે તે પૂર્ણાનંદી આત્મા છે

જ્યુ નવનીતથી જલગ્નલ ॥ તથા ઘૃત પ્રગટે રાસ ॥

ત્યુ અન્તર આતમથકી ॥ પરમાત્મ પરકામ ॥ ૨૮ ॥

શુદ્ધાત્મ ભાવે રહ્યો ॥ પ્રગટે નિર્મલ જ્યોતિ ॥

તે ત્રિભુવન શિર મુગટમણિ ॥ ગદ્દ પાપ મવિ છાદ(જાત?) ॥ ૨૯ ॥

નિજ સ્વરૂપ રહતા થકા ॥ પરમ રૂપકો ભાસ ॥

મહજ ભાવથી સપજે ॥ ઊર તે વચન રિલામ ॥ ૩૦ ॥

અન્તર દ્રષ્ટિ દેસીય ॥ પુદ્ગલ ચેતન રૂપ ॥

પરપરિણતિ હોય વેગલી ॥ ન પડે તે મન કૃપ ॥ ૩૧ ॥

અતર ગત જાણ્યા વિના ॥ જે પહિરે મુનિ વેશ ॥

શુદ્ધ ક્રિયા તસ નરિ હોઈ ॥ રૂમ જાણી ઘરો નેહ ॥ ૩૨ ॥

ભાવાર્થ—જ્યારે માખણને તાવવામાં આવે છે ત્યારે જળનો ભાગ બળી જાય છે અને બાકી ઘૃત કાયમ રહે છે, તેમ જ્ઞાન ધ્યાન સમાધિથી આત્માનું સ્વરૂપ ચિતવવામાં આવે છે ત્યારે મોહાદિ કર્મનો ભાવ બળી જાય છે અને એકલું શુદ્ધાત્મ સ્વરૂપ બાકી રહે છે અને આત્મા કેવળજ્ઞાનવડે અને પૂર્ણાનંદવડે પરમાત્મા થાય છે જે જ્ઞાની મહાત્મા શુદ્ધાત્મ ભાવમાં રમણુ કરે છે, તેનામાં કેવલજ્ઞાનનાં જ્યોતિ પ્રગટ થાય છે, અને તે જણુ ભુવન રીર્ષ મુકટમણિ જેવો બને છે, અને તેના સર્વ પાપ જતા રહે છે, પશ્ચાત્ત મોહરૂપી શયતાનનો સાથ તેનો કદિ સબધ થતો નથી પોતાના આત્મસ્વરૂપમાં રમણુતા કરતા થકા પરમાત્મસ્વરૂપનો પ્રકાશ થાય છે સદૃશભાવથી સિદ્ધ દશા પ્રગટે છે અને પશ્ચાત્ત હૃદયમાંથી જે વાણી વિલાસ પ્રગટે છે તે સર્વ જીવનુ હિત કરનારો થાય છે જ્ઞાનોના વચન વિવાસથાં પરમશાત્ત ગ્મ સમાધિ પ્રગટે છે અતન્દ્રિષ્ટી દેખતા પુદ્ગલનું અને આત્માનું ન્યાય સ્વરૂપ દેખાય છે, આત્મા આત્મ સ્વરૂપે દેખાય છે અને પુદ્ગલ પુદ્ગલ સ્વરૂપે દેખાય છે, તેથી તે ત્રાગ દ્રેષની પરિણુ તિને દૂર કરે છે, અને તેથી તે ભવ રૂપમાં પડતો નથી આત્માનું જ્ઞાન શુદ્ધ જ્ઞાન ઠનાં વિના જે મુનિનો વેષ પહેરે છે તે દેવવેદના

સુખ પામી શકે છે પણ મોક્ષના સુખ પામી શકતો નથી, અને
 મજાની, શુદ્ધ ક્રિયા કે જે શુભાશુભપરિણામવાળી ક્રિયાથી ભિન્ન
 છે અને જે કેવળ આત્મસ્વરૂપના ચિંતન રમણતારૂપ છે તેને પામી
 શકતો નથી, માટે એવું બાણીને આત્મજ્ઞાન પામવાનો શુદ્ધરૂપ
 ધારણ કરવો જોઈએ આત્માનું જ્ઞાન કર્યા વિના બાકીના બીજા
 બધા જ્ઞાન મોક્ષ આપવામાટે સમર્થ થતા નથી આત્માના શુદ્ધ
 જ્ઞાનથી આત્માની શુદ્ધ ક્રિયા થાય છે વાણી અને કાયાની ચેષ્ટા
 ક્રિયાથી આત્માની ક્રિયા અદૃશ્ય છે અને દેહની ક્રિયા દૃશ્ય છે
 આત્માની ક્રિયા, ધર્મધ્યાન અને શુદ્ધધ્યાન રૂપ છે શુભાશુભ ક્રિયા
 છે તેમા પ્રાય શુભાશુભ સંકટપ વિઠપનો વાસ છે અને આત્માની
 જે શુદ્ધ ક્રિયા છે તેમા ગગદ્રેષના સંકટપ વિકટપોના શૂન્યતા હોય
 છે તથી તે નિર્વિકટપક શુદ્ધ ક્રિયા કહેવાય છે એવો શુદ્ધ નિર્વિકટપક
 ક્રિયાને, આત્મા દેહમા રહ્યો છતો અને બહારની ખાવાપીવા વગે
 રેની ક્રિયા ઠરતો છતો કરી શકે છે આત્માની શુદ્ધ ક્રિયા તો રાત્રી
 દિવસમા સર્વત્ર જ્યા ત્યા ઠરી શકાય છે, એનામાટે આમન પ્રાણ
 યામની કંઈ પણ જરૂર નથી એવી શુદ્ધ ક્રિયા તો આત્મામાજ વર્ત
 છે અને આત્મા તે કંઈ છે અને એવો ક્રિયા કરતો આત્મા, બહારથી
 અક્રિય કહેવાય છે આત્મજ્ઞાનથી આવી શુદ્ધક્રિયા થાય છે

અતરગતની વાતહી ॥ નરિ જાણે મતિ અથ ॥

કેવલ લિંગધારિતણો ॥ ન કરો તેહ પ્રમગ ॥ ૩૩ ॥

અતર આત્મસ્વમાવ છે ॥ જે જાણે મુનિરાય ॥

કર્મ મેલ દૂરે કરે ॥ હમ જાણો મનમાહ ॥ ૩૪ ॥

આતમ વસ્તુ સ્વમાવ છે ॥ તે જાણે અપિરાય ॥

અધ્યાતમ વેદી કહે ॥ હમ જાણો ચિત્તમાહિ ॥ ૩૫ ॥

આતમધ્યાને પૂર્ણતા ॥ રમતા આત્મસ્વમાવ ॥

અદ્ય કર્મ દૂરે કરે ॥ પ્રગટે શુદ્ધસ્વમાવ ॥ ૩૬ ॥

લાલ કોડ વરસા લગે ॥ કિરિયાએકરી કર્મ ॥

જ્ઞાની શ્રામોચ્છવાસમા ॥ હમ જાણો તે મર્મ ॥ ૩૭ ॥

ભાવાર્થ—જેઓ આત્મજ્ઞાનથી અધ છે, તેઓ છવ, અછવ, પુણ્ય, પાપ, આસવ, સવર, નિર્જરા, બધ અને મોક્ષ એ નવ તત્ત્વનું સ્વરૂપ જાણતા નથી બહિરાત્મા, તે અતરાત્મા, અને પરમાત્માનું સ્વરૂપ જાણતા નથી મનુષ્ય જન્મમા ગુ કરવું જોઈએ ? તેનું તે સ્વરૂપ જાણતા નથી એવા અજ્ઞાની અને બહાગથી સાધુ વિગધારી ઝોની સગતિ ન કરવી જોઈએ કારણકે તેઓ મોક્ષમાર્ગને જાણતા નથી અને આત્માના શુદ્ધ ધર્મનું સાધન કરતા નથી તો તેઓની સગ કરનારાઓને તેઓ શી રીતે તારી શકે ? તેઓ તરી શકતા નથી અને સગ કરનારાઓને તારી શકતા નથી માટે ગીતાર્થ આત્મજ્ઞાની સતસાધુઓની સગતિ કરવી કે જેથી પોતાને આત્મા જ્ઞાની થાય જે મુનિરાજે અતરાત્મારૂપે યથેલા છે અને પરમાત્મ સ્વરૂપ જાણીને પરમાત્મદશા પ્રગટાવવા પુરૂષાર્થ કરે છે, તેઓની સગતિ કરવી એવા અતરાત્મજ્ઞાની મુનિરાજ, સર્વ કર્મનો નાશ કરે છે અને પોતાના સગમા આવનારાઓનો પણ ઉદ્ધાર કરી શકે છે જેની સગતિથી આત્માની શુદ્ધિ થાય તેની સગતિ કરવી જેઓ પોતે મોહરૂપ શયતાનના ફદામા ફસેલા છે તેઓ બીજાને મોહરૂપ શયતાનના ફદામા ફસાવે છે માટે આત્મા નુભવ જ્ઞાનીઓની સગતિ કરવી જેઓ વસ્તુ સ્વભાવે ધર્મને જાણે છે આત્માના ગાન દર્શન અને ચારિત્રના ધર્મને માને છે જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર એજ આત્માનો ધર્મ છે એમ પ્રકરણ કરે છે એવા અધ્યાત્મજ્ઞાની મુનિમહારાજઓ આત્મધર્મને પ્રાપ્ત કરે છે, અને પરમાત્મા બને છે તેઓ પોતે આત્માના સ્વરૂપનો અનુભવ કરે છે અને તેમના શિષ્યોને પણ તેનો અનુભવ કરાવે છે સર્વ પ્રકારના જ્ઞાનમા અધ્યાત્મજ્ઞાન શ્રેષ્ઠ છે માટે અધ્યાત્મજ્ઞાની મુનિવરોની સગતિ કરવી અને તેઓની સગતિ કરીને આત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવું, કે જેથી આત્માની શુદ્ધિ વિજયીના વેગે થાય જે મુનિયો આત્માનું જ્ઞાન ધરીને પોતાની પૂર્ણતા અનુભવે છે અને અન્ય વસ્તુઓની પ્રાપ્તિવડે જે પોતાની પૂર્ણતા માનતા નથી અને આત્મા છે તેજ જ્ઞાનદજ્ઞાનથી પૂર્ણ છે એમ અનુભવ કરીને આત્મ સ્વભાવ મારમે જે એવા મુનિયોને જાણ સ્વભાવમા કઈપણ પ્રાપ્ત કરવાનું

રહેતુ નથી તેઓ આત્માને પરમાત્મા બનાવે છે અને વિશ્વમા
 પૂર્ણ સ્વતત્ર બને છે તેમને કોઈનો પણ કાય રહેતો નથી અને
 કોઈપણ જાતની સ્પૃહા રહેતી નથી તેઓ શુભાશુભ પરિણામની
 પણ પેલી પાર જવાથી તેઓને બાહ્ય જગતમા કંઈ શુભાશુભપણું
 રહેતુ નથી તેમજ તેઓને બાહ્ય જડ વસ્તુઓમા શ્રદ્ધાપણાની
 અને ત્યાગપણાની જુદી રહેતી નથી. તેઓ આત્મસ્વરૂપમા મગ્ન
 રહે છે જે મુનિયો આત્માના શુદ્ધ સ્વરૂપના અજ્ઞાનથી લાખો
 કરોડો પૂર્વ વર્ષો સુધી તપજપ ક્રિયા કરે છે, સયમ પાળે છે,
 પ્રતિક્રમણ વિગેરે ક્રિયાઓ કરે છે તોપણ તેઓને આત્માના અજ્ઞા
 નપણાને લીધે જે મુક્તિરૂપી દ્વંડ મળતુ નથી તે મુક્તિરૂપી દ્વંડને
 તો આત્મજ્ઞાની મુનિવરો એક શ્વાસોર્ધ્વાસમા સર્વ કર્મ ખપાવીને
 પ્રાપ્ત કરે છે આત્મજ્ઞાનમા તપજપ જ્ઞયમનો સમાવેશ થાય છે માટે
 આત્મજ્ઞાનની ખરેખરી કરવા કોઈ પણ સમર્થ નથી જ્ઞાના મુનિના
 એક શ્વાસોર્ધ્વાસના દ્વંડને પણ એકાત ક્રિયાવાદી અને આત્માના અ
 જ્ઞાની એવા મુનિયો કરોડો વર્ષના તપથી તથા ક્રિયાથી પણ પ્રાપ્ત
 કરી શકતા નથી

અન્તર મેલ સવિ ઉપશમે ॥ પ્રગટે શુદ્ધસ્વમાન ॥

અવ્યાવાધ સુખ ભોગવે ॥ કરી કર્મ અમાન ॥ ૩૮ ॥

અજ્ઞય ઋદ્ધિ લેવા મળી ॥ અષ્ટકર્મ કરી દૂર ॥

અષ્ટકર્મના નાશથી ॥ સુખ પામે ભરપૂર ॥ ૩૯ ॥

સદા સુખી સતોષી જન ॥ સદા શુદ્ધરસલીન ॥

દ્રાદિક જસ આગલે ॥ દીસે દુઃખિયા દીન ॥ ૪૦ ॥

જે સુખ નહીં સુરરાયને ॥ નહિ રાણા નહિ રાય ॥

જે આતમ સુખ અનુભવે ॥ સમ સંતોષ પસાય ॥ ૪૧ ॥

સુર ગણ સુખ ત્રિહુ કાલના ॥ અનત ગુણ તે કીધ ॥

અનત વર્ગે વર્ગિત કર્યા ॥ તો પણ સુખ સમિદ્ધ ॥ ૪૨ ॥

તે સુખની ઇચ્છા કરો ॥ તો મૂકો પુદ્ગલસગ ॥

અન્ન સુખને કારણે ॥ દુઃખ ભોગવે પરસગ ॥ ૪૩ ॥

જ્ઞાવાર્થ—અ તરાતમનાની આત્મસ્વભાવે વર્તે છે, તેનાથી
 અન્તરનો કાચ એલ ઉપશ્ચમે છે અને તેના આત્માનો શુદ્ધ સ્વભાવ
 પ્રગટે છે આત્મજ્ઞાની સ્વસ્વભાવ સ્મરણથી અવ્યાબાધ સુખ
 ભોગવે છે અને સર્વકર્મનો અભાવ કરે છે અથવા નાશ કરે છે
 સર્વ કર્મનો નાશ થવાથી અ યાગાધ સુખ ભોગવવામા કોઈપણ
 જાનનો અ તરાય નહોતો નથી હે ચેતન! તમાગ અ તરમ્ અક્ષય
 સ્થિતિ છે અને તેની પ્રાપ્તિ માટે અહ કર્મને દૂર કરો જો તમે આક
 કર્મનો નાશ કરશો તો તમે હે આત્મન! અન ત અપાર ધણ સુખ
 પામશો મતોપી મનુષ્યો મદા સુખી હોય છે અને આત્મજ્ઞાની
 પુરુષો સદા કાળ આત્માના રસમા લયલીન રહે છે અને ઈદ્રાદિક
 દેવો પણ આત્મજ્ઞાની સતોપી મુનિની આગળ હુ ખી દીન જેવા
 જણાય છે આત્માના સુખ વિના ઈદ્રિયજન્ય સુખથી કોઈ ખરેખરો
 સુખી નથી આત્માના અન ત સુખની જાગૃત્તિ ક્ષણિક સુખ તો
 કઈપણ હિસાબમાં નથી ચામડીનુ ડપ ને ચામડીના ભોગમા
 વસ્તુત સુખ નથી પણ ઉવદુ હુ ખજ છે આત્માને તેમા મોહરૂપ
 શયતાન ફસાવે છે ચામડીના ભોગથી સુખ માનવુ તે કેવળ ભ્રાન્તિ
 છે જેણે આત્માના સુખને ચોધ્યું નથી તે જીવતોજ મરી ગયા જેવો
 છે ચક્રવર્તી અને શહેનશાહને જે સુખ નથી તે સુખ દુઃખ
 લોટતા નગન અને સિતુક એવા આ મજ્ઞાની સતોપી મુનિને છે
 આત્મસુખને માટે રાજ્ય, વેપાર, નોકરી, દુત્તરકળા, સ્ત્રીલેખ,
 ગાડી, ઘોડા, તાડી વિગેરે કોઈપણ વસ્તુની જરૂર નથી ફક્ત
 શરીરમા નહેલા આત્માનીજ જરૂર છે શરીર પણ ગમે તેવુ
 હળુ પાતળ કે રોગી હોય તો પણ આત્મજ્ઞાનને સતોષ
 તથા સમભાવ જો પ્રગટે છે તો આત્માનુ સુખ ભોગવવામા
 જરા માત્ર બાધ આવતો નથી શરીર અને ઈદ્રિયો અને મન માર
 ફત બાધમાથી અને બીજાઓના શરીરમાથી સુખ જે ખેળી દેવાની
 બુદ્ધિ છે તે કેવળ પ્રમણજ છે ત્રણ કાલના ઇદ્રો, દેવ દેવીઓ
 અસંખ્ય ચક્રવર્તીઓ રાજાઓ વગેરેએ ભોગવેલુ પુણ્ય સુખ
 એકદુ કરવામા આવે અને તેને અન તી અન તી વાર શુભી
 અન તગણ કરવામા આવે તો પણ ક્ષણમાત્રના આત્માના સુખની

આગળ તે સાર્ધના દાણા જેટલું પણ નથી માટે હે ભવ્ય મનુષ્યો ! જો તમે આત્મસુખની ઇચ્છા કરો તો પૌદ્ગલિક સુખનો સગ છોડો હે મનુષ્યો ! પુદ્ગલનું સુખ અત્થ છે, તે અત્થ સુખ અને તે પછી યનાર અનંત હું અને માટે પરતત્ર-શુભામ ળનીને મનુષ્ય જન્મ ફાગટ ન શુભાવો પુદ્ગલ સુખને માટે મનુષ્યજન્મ નથી પણ આત્માના સુખને માટે મનુષ્ય જન્મ છે પુદ્ગલ સુખને માટે અનંત ગણો પ્રયાસ કરવો પડે છે, અનેક જાતના દોષો સેવવા પડે છે અનેક પ્રકારના પાપારભના કાર્યો કરવા પડે છે અનેક પ્રકારની સઠટ વિપત્તિયો વેઠવી પડે છે, તો પણ છેવટે તો મધુનિદ્રની પેઠે અને તરવારની ધારપર ચોપડેલા મધને ચાટવાની પેઠે પાછું હું ખનું હું ખ લોગવણું પડેજ છે માટે હે ચેતન ! ચેત અને પુદ્ગલ સુખની જ્ઞાન્તિ છોડી દઈને આત્મસુખને પામવા પુરૂષાર્થ કર !!

॥ અથ પરમાત્મલક્ષણ ॥

પ્યારો આપ સ્વરૂપમેં ॥ ન્યારો પુદ્ગલ સેલ ॥

સો પરમાત્મ જાણીએ ॥ નહિ જસ મવકો મેલ ॥ ૪૪ ॥

નામાત્મ મહિરાતમા ॥ થાપના કારણ જેહ ॥

મો આત્મ દ્રવ્યાતમા ॥ પરમાત્મ ગુણ ગેહ ॥ ૪૫ ॥

માવાત્મ સો દેસીએ ॥ કર્મ મર્મકો નાશ ॥

જો કરુણા મગવતકી ॥ માવે માવ ઉદાસ ॥ ૪૬ ॥

ભાવાર્થ—જે પોતાના સ્વરૂપમા પરિપૂર્ણ પ્રેમ લગાવીને વિશુદ્ધ થયો છે અને જે આત્મા, મોહભાવથી પુદ્ગલનો ખેલ કરતો નથી, તે આત્મા કેવલજ્ઞાની બને છે અને તેજ પરમાત્મા છે ખરે ખર ભવનું મૂળ રાગ ને દ્રેષ છે રાગદ્રેષ અને અજ્ઞાન તેજ કર્મની જડ છે અને તેજ મનનો મેલ છે તેનો જેણે ત્યાગ કર્યો હોય તેજ પરમાત્મા છે પરમાત્મા મનુષ્યના શરીરમાજ રહે છે કુરાન, બાયબલ, વેદ, આગમ વિગેરે સર્વ ધર્મશાસ્ત્રોમા જીવતા

પરમાત્મા નથી પણ જીવતો પરમાત્મા તો સરીગમા રહેલો
 કેવળજ્ઞાની આત્મા જ છે આત્માથી બીજો કોઈ પરમા મા
 નથી સર્વ સ્થાવર તીર્થો કરતા પણ અનંત ગણો મોટો વિશુદ્ધ
 આત્મા છે, તેનાથી સર્વ સ્થાવર તીર્થો અને જ ગમ તીર્થો બને છે
 દુનિયામા રહેલી સર્વ પ્રકારની વિધાઓ અને સર્વ પ્રકારના ધર્મ
 શાસ્ત્રો આત્મામાથી પ્રગટે ॥ જૂતકાળે એવા અસંખ્ય ધર્મશાસ્ત્રો,
 અસંખ્યધર્મદૃષ્ટિયો-દર્શનો ખરેખર આત્મામાથી પ્રગટ્યા, વર્તમા
 નમા પ્રગટે છે અને ભવિષ્યમા પ્રગટશે, જે સત્યને અસંખ્ય ધર્મ
 શાસ્ત્રોમાંથી શોધી કાઢવાનું છે તે સત્ય તો અનાદિ કાળથી આત્મામા
 છે પણ તેને ત્યા શોધવાનીજ વાર છે આત્મામા જે સુખ નથી તે
 બહાર કોઈ સ્થળે નથી. આત્મામા જે સત્ય છે તે બહારમા પણ સત્ય
 છે જે જે આત્મામા છે તેનોજ બહાર પ્રકાશ થાય છે આત્માને
 પરિપૂર્ણ શુદ્ધ કરતા જગતમા કઈપણ પ્રાપ્ત કરવાનું બાકી રહેતું
 નથી, એવો જેને હૃદ નિશ્ચય છે તેજ પૂર્ણ શુદ્ધાત્મપરબ્રહ્મને પ્રાપ્ત
 કરવા પુરૂષાર્થ કરે છે નામ આ મા, સ્થાપના આત્મા, અને દ્રવ્ય
 આત્મા એ ત્રણ નિરોપાધો જે આત્મા છે તે આત્મા તો દ્રવ્ય આત્મા
 ગણાય છે, અને સમગ્નૂનાન પ્રગટ્યા પછી આત્માપયોગી જે આત્મા
 થાય ॥ તે ભાવાત્મા કહેવાય છે ભાવા મા જે હોય ॥ તેજ પ
 માત્મ પકને પ્રાપ્ત કર છે, શુક્લધ્યાનનો બીજો પાયો સ્થાવના નાની,
 ધ્યાનમમાધિ બળે ધાતિકર્મનો સ્થાય કરીને પરમાત્મા બને છે
 પરમાત્મા તે અનંત નાનદર્શન ચારિત્ર શુભનું ધર છે

ભાવાત્મા, સર્વ કર્મનો નાશ કરવા માટે પુરૂષાર્થ કરે છે
 અને તે ખરેખરે સાધક બને છે, અને કર્મનું મર્મ જે રાગ અને દ્વેષ
 છે તેનો નાશ કરે છે તે આત્માની શુદ્ધ દયા કરે છે, અર્થાત્ જ્ઞા માને
 ચાર ગતિમાથી પરિબ્રમણ કરતા વારનો અને સર્વ દુ ખના સમૂહ
 માથી મુકાવવો તેજ આત્મભગવાનની આત્મા ઉપર કરેલા છે,
 અને તેવી ભાવ કરેલાવાળો મુનિ, સસારના સર્વ જીવો ઉપર રાગ
 પણ કરતો નથી, અને દ્વેષ પણ કરતો નથી, તેમજ જડ પદાર્થો
 ઉપર તે સમભાવે પ્રવર્તે છે જ્ઞાની મુનિ કર્તવ્ય કાર્ય કરે છે, પણ
 અતરૂમા જડ વેતન સર્વ જગત્ ઉપર ઉદાસીન ભાવે વર્તે છે

સમભાવ તેજ ઉદાસીન ભાવ છે વીતરાગ ભાવ તેજ ઉદાસીન ભાવ છે ઉદાસીન ભાવવાળો જ્ઞાની અતરૂમા નિર્લેપ હોવાથી બાહ્યથી સર્વ કામ કરતો છતો અતરૂમા નિષ્કર્મા રહે છે વૈરાગી, ઉદાસીન ભાવમા પરિણુમેલ આત્મા, જગત્મા માનમા અને અપમાનમા લેપાતો નથી, હર્ષમા અને શોકમા લેપાતો નથી અને પરમાત્મપદની પ્રાપ્તિ માટે અતરૂમા શુદ્ધોપયોગની લગની લગાવે છે અને છેવટે પરમાત્મપદ મેળવે છે

પરમ અધ્યાત્મને લલે ॥ સદ્ગુરુ કરે શુભ સગ ॥

તિણકુ ભવ સફલો હોડ ॥ અવિહહ પ્રગટે રગ ॥ ૪૭ ॥

ધર્મ ધ્યાનકો હેતુ યહ ॥ શિવસાધન કો રેલ ॥

એમો અનસર કન મલે ॥ ચેત શકે તો ચેત ॥ ૪૮ ॥

વક્તા શ્રોતા સનિ મલે ॥ પ્રગટે નિજ ગુણ રૂપ ॥

અલ્પ જ્ઞાનો જ્ઞાનકો ॥ તિન ભુવનકો મૂપ ॥ ૪૯ ॥

ભાવાર્થ—જેઓ પરમ અધ્યાત્મજ્ઞાનનું સ્વરૂપ જાણવા માટે આત્મજ્ઞાની સદ્ગુરુનો સગ કરે છે, અને આત્માનું સ્વરૂપ અનુભવે છે, અને અતરૂમા લયલીન રહે છે, અને જેનો આત્મામા નિશ્ચિત રગ લાગ્યો છે, તેનો જ જન્મ સફળ છે બાકી ખાલુ પીણુ ને વિષ યલોગ લોગવવા તેનાથી કોઈના જન્મની સફળતા નથી, આત્માના સ્વરૂપમાજ પૂર્ણ અનંત સુખ છે તે વિના બાહ્યમા તો હું ખજ છે, અનંત સુખ પ્રાપ્ત કરવામાજ મનુષ્ય જન્મની સફળતા છે મનુષ્ય જન્મ, ખરેખર ધર્મધ્યાન કરવાને માટે અને પૂર્ણ મોક્ષ પ્રાપ્ત કરવાને માટે છે મોક્ષ પ્રાપ્તિના ખેલથીજ મનુષ્ય જન્મની સફળતા છે માટે હે ચેતન! તારાથી જેટલું ચેતી શકાય તેટલું ચેત!! મસ્તક પર કાળનો અપાટો વાગ્યા કરે છે, હુનિયાના સર્વ પદાર્થો ક્ષણિક છે, તારૂં ધારણ કરેલું શરીર પણ ક્ષણિક છે, તેની રાખ થઈ જતા વાર લાગવાની નથી માટે હે ચેતન! તુ માટીના પુતળામા કેમ મોહ ધારણ કરે છે? અને માટી રાખનું બનેલું સ્ત્રીનું શરીર છે અને તે અશુચિમય છે તેની ચામડી લોગવવા માટે કેમ મોહિત ધર્મ રહ્યો છે? માટે ચેતી શકે તો ચેત. મન એ માકડું છે

ચારિત્રમય એવું સિદ્ધપદ છે વિનયથી જ્ઞાન પમાય છે અને જ્ઞાનથી ચારિત્રની પત્તી પ્રાપ્ત થાય છે અને ચારિત્રથી મોક્ષ થાય છે મોક્ષમા અનંત મુખ છે પરિપૂર્ણ આનંદમય થવું અને સર્વ દોષ રહિત થવું અને દેહાતીત કેવલજ્ઞાનને પ્રાપ્ત કરવું, સર્વ ઈર્મથી રહિત થવું એજ મોક્ષપદ છે આત્માના મોક્ષ છે અને સર્વકર્મના નાશથી આત્માનાજ તે પ્રગટે છે આત્માના જ સર્ગ વૈકુંઠ છે આત્મા જ અનંતગુણ પરાયોનો આધાર છે આત્મા જ સર્વને રૂપ જગતનો આધાર છે ચાર વેદો પણ આત્માની જ સ્તુતિ કરે છે, અને મર્દે ઉપનિષદો પણ આ માનું જ ગાન કરે છે સર્વ જોનાગમે પણ આત્માનું જ સત્ય સ્વરૂપ વર્ણવે છે માટે આત્માનું જ્ઞાન કરીને પરમાત્મા થવું એજ ઈ યાજ્ઞકરક છે હે ચેતન ! આ ટલુ બધું તને સમજાવ્યું પરમેશ્વર પણ પ્રત્યક્ષ થાય તો તને એજ કહે કે તું આત્માને શુદ્ધ કર અને પરિપૂર્ણ પરમાત્મા થા !! માટે હવે તારે ચેતવું હોય તો ચેતી જા ! જાગવું હોય તો જાગ ! બોધ પામવાનો હોય તો ખામી લે કારણ કે આત્મા જ તારો છે અને આત્મા વિનાની સર્વ જડ વસ્તુઓ લક્ષ્મી તથા અન વિગેરે અહીં જ પડતા મૃદીને તારે જવું પડશે, અને તેના ખાના રાખો લક્ષ્મી વિગેરેને ખાઈ જશે માટે અન્યો માટે તું કયા ધન લેશું કરે છે ? તારા સત્ય ધનને પ્રાપ્ત કરવા માટે પ્રયત્ન કર ! હે ચેતન ! તારી પાસે સર્વે મ યા છે તે પોતાના સ્વાર્થે મલ્યા છે તારી સહાય કરનાર કોઈ નથી, મરણથી બચાવનાર તને કોઈ નથી, બીજાઓ માટે તું કયા પાપ કરે છે ? તારા પિતા અને તેના પિતા વિગેરેની પૂર્વ પરપરા મે કરોડો પેઢીઓ ચાલી ગઈ, તો તું તેમથી કોની યાદી કરે છે ? અને તારી કોણ યાદી કરશે ? તેના વિચાર કર અને નામ, રૂપનો મોહ છડીને પરમાત્મ પદ પ્રાપ્ત કરવા જેટલું કરાય તેટલું કર, નહીં તો તારા જેવો બીજો કોઈ ગમાર ગણાશે નહીં

પરમારથ જવ જાણીયો ॥ ચિદ્રુ ગતિ દેસે પાસ ॥

પજન સર્વિ દૂર લેંચવે ॥ આપહી રહે ઉદાસ

॥ ૫૫ ॥

નિરાસપણે ચિત્ત ઠરે યદા ॥ આપહી મગ્નતા હોય ॥

મુહૂર્ત એક રહે મગ્નતા ॥ શાતરસ પાવે સોય ॥ ૫૬ ॥

કાયા વચન મન ત્યાગ કરી ॥ આપહિ જ્યોતિ જગાવ ॥

ઘાતિ કર્મકુ રચ કરી ॥ કેવલ લક્ષ્મી પાવ ॥ ૫૭ ॥

અનત અતિશય તસ હુવા ॥ લોકાલોક પ્રકાશ ॥

મધ્ય જીવ પ્રતિ વૂજકે ॥ પૂરે શિવપુર વાસ ॥ ૫૮ ॥

ભાવાર્થ—જ્યારે આત્મજ્ઞાનીએ ખરો પરમાર્થ જાણ્યો અને આત્મામા જ ખરું સુખ અનુભવ્યું ત્યારે તે સંસારની ચાર ગતિને પાછીએને ફસાવવાની ભાળ પાસ જેવી માને છે અને તે પુણ્ય લના પર્યાયોથી પોતાને ભિન્ન માની પુણ્યલના સર્વ પર્યાયોમા તટસ્થ નિર્લેપ રહે છે, અને પોતે પુણ્યલમા ઠકપેલા સર્વ શુભાશુભોમા ઉદાસપણે અથવા નિરાસકિતપણે રહે છે દેહના રૂપમા અને અન્ય સ્ત્રી શરીરાદિ રૂપોમા અને તેના લોભમા ફસાતો નથી જ્ઞાની મહાત્મા પોતાના સત્ય અનુભવવડે પરમાત્મ પદને સાધ્ય માને છે જ્યારે આત્મામા સુખ છે એમ નિશ્ચય થાય છે, ત્યારે પૌણ્યલિક સુખની સર્વ આશાઓ સ્વયમેવ નષ્ટ થાય છે અને આત્મા પોતાના સ્વરૂપમા મગ્ન રહે છે બાહ્યમા સુખની આશા નથી એમ નિશ્ચય થતા જગત્મા મન ભટકતું નથી અને આત્મામા મન રમે છે એક મુહૂર્ત સુધી અર્થાત્ જે ઘડી સુધી જે આત્મામા મગ્ન રહે છે, તેને અવશ્ય શાત દશાનો અનુભવ થાય છે હે ચેતન ! મન વચન અને કાયા ઉપર થતો મોહભાવ ત્યાગ કરીને તું આત્મામા ચિત્તને લગાવી દે, અને પોતાની જ્યોતિને ધ્યાન સમાધિથી જગાવ ॥ અને આત્મધ્યાન સમાધિથી ઘાતી કર્મનો ક્ષય કરીને કેવલજ્ઞાનને પ્રગટાવ ॥ સ્વાશ્રયી થા ! આત્માનો આત્માવડે જ ઉદ્ધાર થાય છે એમ નિશ્ચય કર આત્માની સુકિત માટે બીજાઓનો આશા ઉપર ભેગી રહીશ નહીં આત્માનો ઉત્સાહ, ધૈર્ય ખત આત્મલગની એજ પ્રભુની કૃપા તથા પ્રભુનું ગળ છે આત્મા પ્રભુ છે અને તેના શુભોની લગની તેજ એની નહાય કૃપા છે જેને આત્માની રમણતા રૂપ લગની લાગે છે, તેનામા અનત કેવલજ્ઞાન દર્શન આરિત્ર વીર્યનો

મહાદુર્લભ છે જેણે મળેયો એવો મનુષ્ય જન્મ હાર્યો, તેણે બીજા આવનારા અસુખ્ય ભવ હાર્યા એમ જાણવું માટે હે મૂર્ખ ચેતન ! હવે તું જાણી શક, મરતા તને કોઈ જાણનાર નથી અને પરભવમાં તારૂં કાર્ય શરણ નથી, માટે હવે તું ચેત ચેત ! એક દાણનો પણ વિલબ ન કર ! ! હૃદયમાં પરમાત્માનું દાણે દાણે સ્મરણ કર મનમાંથી ખરાબ વિચારોને કાઢી નાખ અને મનમાં સારા વિચારોને ભરી દે, મનુષ્ય ભવની એક દાણ પણ મોક્ષ આપનારી થાય છે માટે કષાયોમાં મુકા થા, અને કષાયોના કરોડો પ્રસંગ આવે તો પણ કષાયો ન કર ! કામાદિક અનેક ખરાબ વાસનાઓનું મૂળ છેદી નાખ ! ! ત્યાં મુખી સ્વપ્નમાં પણ કામાદિક વાસનાઓ પ્રગટ થાય છે, ત્યાં મુખી મોહ જીવતો છે, એવું જાણીને સ્વપ્નમાં પણ મોહ ન પ્રગટે એવી આત્માની શુદ્ધ દશા પ્રગટ કર ! !

મૂરખ નર જાણે નહીં ॥ સિંચ લાસીયો જાય ॥

કાલ ઓચિંત્યો આવસ્યે ॥ મરણુ કો નરી થાય ॥ ૬૩ ॥

અવસર આવે અવસ્ય કર ! ॥ અવસર આવે મત મૂલ ॥

અવસર ચૂક્યા જે નરા ॥ તે માણસ કોંઠી મૂલ ॥ ૬૪ ॥

નરમર ચિંતામણિ સમો ॥ જીવ તુણે મ દાર ॥

જિન શાસન મન ધિર કરી ॥ જીવ તુ આપ સમાલ ॥ ૬૫ ॥

મોગ મલા તે નર લહે ॥ હર્પે દીજે દાન ॥

સમક્તિ મહિત શિવપદ લહે ॥ અનત સુખનો ઠામ

જ્ઞાનાથ — અરે મૂર્ખ ચેતન ! મનુષ્ય ભવની એક દાણ પણ તારી હાજોણી જાય છે કરોડો કરોડો સોનેયા આપ્યા છતાં મનુષ્ય ભવની એક દાણ પણ પાછી માગી મળતી નથી, અને ઈશ્વરની પાસે પ્રાર્થના કર્યા છતાં પણ એક દાણ પાછી મળવાની નથી માટે તારા આયુષ્યની એક દાણ પણ નકામી ન સુમાવ ! ! કરોડો ચિંતામણિ રત્ન મળી થકે પણ મનુષ્યભવની એક દાણ મળવી દુર્લભ છે માટે હે ચેતન ! તારૂં દુનિયાનું ઠહાપણ મૂંઝે દે, તું તારા આત્માની શુદ્ધિ કર, અને મન વાણીને કાયાને પવિત્ર બનાવ, તેથીજ તારો ઉદ્ધાર થવાનો છે ચેતન ! તું ચેતી લે કાળ ઓચિંત્યો આવશે

ત પહેલા જેટલુ ચેતાય તેટલુ ચેતી લે હે ચેતન ! તને મનુષ્ય
 ભવનો અવસર મ યો છે માટે આવો અવસર ચૂક નહીં આવો
 મનુષ્યભવનો અવસર ખરેખર ધર્મ કરવાને માટે આવેલો છે માટે
 ભૂલી ન જા, ચૂકીશ નહીં અવસર ચૂકેલા મનુષ્યોની એક કોડીની
 પણ કિંમત નથી, અને તેનુ જીવન ખરેખર ધૂળથી પણ અનંત
 શુભ હલકુ છે સર્વ પાપની બદળોઈ ઝાઝાને માટે અથવા કર્મ
 રૂપી શયતાનથી મુક્ત થવા માટે અને પૂર્ણ સ્વતંત્ર થવા માટે આ
 મનુષ્યભવ છે એવા મનુષ્યભવને જેણે હાર્યો તેણે સર્વ હાર્યું છે
 મનુષ્યભવ ચિંતામણિ રત્ન કરતા પણ અનંત ગણો ઉત્તમ છે ઈદ્ર
 ચદ્ર નાગેન્દ્રની પદવી પણ મનુષ્ય ભવના બે ઘડીના શુકલધ્યાનના
 ચારિત્રને પહોંચવા શક્તિમાન નથી એવો મનુષ્યજન્મ ખરેખર
 પરમાત્માની પ્રાપ્તિ થવા માટે છે માટે હે ચેતન ! તુ મનુષ્ય
 ભવને ટોચે ન શુભાવ, અને જોનધર્મમા તારૂં મન સ્થિર ઠરીને
 આત્માની શુદ્ધિ કર ! જે મનુષ્ય આત્મજ્ઞાનનું દાન કરે છે
 અને અનેક સદ્ગુણોનું બીજાઓને દાન કરે છે, અન્ય મનુષ્યોને
 સમકિતનું દાન કરે છે, તે આત્માના પૂર્ણાનંદનો ભોગ પામે છે,
 અને એવા આત્માથી મનુષ્યો સમકિતની પ્રાપ્તિપૂર્વક ચારિત્રની
 પ્રવૃત્તિ ઠરીને મોક્ષ પદને પામે છે મોક્ષમા અનંત મુખ છે સમ્યક્
 દર્શન પામ્યા પછીજ મનુષ્ય, મોક્ષ પામી શકે છે સમ્યક્ દર્શન
 પછીજ ધર્મક્રિયાની ખરી જાગૃતિ પ્રગટે છે અને પશ્ચાત્ અપક
 મનો બાધ અને અનેક ઈર્મની નિર્જરા થાય છે અપુનર્જા ધર્મ
 દશાવાળો સમ્યક્દષ્ટિ આત્મા થાય છે ચોથા આરામા કેવલ
 જ્ઞાનની પ્રાપ્તિના જેવી હાલ પાચમા આરામા સમ્યક્ દર્શનની
 પ્રાપ્તિ છે માટે હે ચેતન ! તુ અત્યંત લગની લગાવીને દેવશુર
 ધર્મની આરાધના કર અને જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રની પ્રાપ્તિમા અત્યંત
 પુરુષાર્થ ફોરવ ! અને સર્વ પ્રકારના કર્મના દુ ખરૂંપ અપમ ગત્તોનો
 નાશ કરીને આત્માના આનંદની મગજમાળાને પ્રાપ્ત કર ! હે ચેતન
 તુ આનંદમગજ ઉપ છે માટે આત્મા તા શુદ્ધોપયોગથી આનંદરૂપ
 મગજતાને પ્રગટ કર અને દેહ છતાં દેહમા પ્રભુરૂપે જીવીને અનંત
 આનંદનો ભોગતા થા !

આત્મશિક્ષા ભાવના થય અને પ્રસ્તાવિક હકાતુ ઉપર પ્રભાણે વિવેચન થયું, આત્મ પ્રકાશના એકસો પચાસી હકાતુ પ્રવર્તક મહારાજ શ્રી ઋદ્ધિસાગરજીના જ્ઞાનભંડારમાથી વિ. સ. ૧૯૨૦ ના મહા વદિ ૮ વાગ મગજ શ્રી પાટણમાં લખેલી આત્મશિક્ષાભાવના નામની પ્રતિ મળી, તેમાથી એકસો પચાસી હકાતુ નોટ છુકમા ઉતારી લીધા અને તે ઉપર વિવેચન થયું પહેલા વિ. સ. ૧૯૭૧ મા આત્મશિક્ષા નામનું પુસ્તક અ. ૦ જા. ૦ પ્ર. ૦ મ. ૦ તરફથી છપાઈ ગયું હતું, અને જુદિસાગરજીના શ્રીમાળાના ત્રીસમા અંક તરીકે તે છપાઈ ગયું હતું, પણ તે મડળના અંધોના અંક તરીકે પાછળથી પ્રસિદ્ધિમા આ યુ નહોતું તથા પૂર્વે જે આત્મશિક્ષા ભાવના છપાઈ હતી, તેમા આત્મશિક્ષા ભાવનાના હકાતુ અને પ્રસ્તાવિક હકાતુ અને સેજસેજ થઈ ગયા હતા પણ પ્રવર્તક મહારાજશ્રી ઋદ્ધિસાગરજી મહારાજના જ્ઞાન ભંડારમાથી આત્મશિક્ષા ભાવનાની જુદી પ્રતિ મળતા આત્મશિક્ષા ભાવના થયના હકાતુ અને પ્રસ્તાવિક હકાતુ અને તે જુદા પાઠવામા આવ્યા અને તે ઉપર જુદું જુદું વિવેચન કરવામા આવેલું છે પહેલા શ્રી મણિયદજી મહારાજની છ સજાઓને આત્મશિક્ષા પુસ્તક લેગી છપાવી હતી અને તેના ઉપર વિવેચન થયું હતું પણ પાછળથી વિ. સ. ૧૯૮૦ ના પેશાપુરના ચામાસામાં શ્રી મણિયદજી મહારાજની એકવીસ સજાઓનું જુદું પુસ્તક પ્રવર્તક શ્રી ઋદ્ધિસાગરજીના જ્ઞાનભંડારમાથી મળી આ યુ અને તે ઉપર શ્રાવણ માસમા વિવેચન કરવામા આ યુ, અને આત્મશિક્ષા ભાવના થય કે જે મુનિશ્રી પ્રેમવિજયજી કૃત છે, અને જે વિ. સ. ૧૯૬૨ મા ઉજ્જયીની નગરીમા વૈશાળ પૂર્ણિમાના રોજે રચેલો છે તેના ઉપર ભાદરવા માસમા વિવેચન થયું અને તે આસો માસમા પૂર્ણ કર્યો ત્યાર પછી પ્રસ્તાવિક હકાતુ ઉપર વિવેચન લખવા આરંભ્યું અને આસો સુદિ ૮ ના રોજ તેનું વિવેચન પણ પૂર્ણ લખી દીધું તથા ગંગા સાગર શાળામા મહામુનિ ક્રિયોદ્ધારક શ્રી નેમિસાગરજી ગુરુ મહારાજ થયા, તેમના શિષ્ય પૂર્ણ પ્રતાપી સૂર્યસમાન પ્રકાશી, પચ મહાવ્રતધારી, સવેગી, મુનિગણ શિરદાર, વચનસિદ્ધ, મહા

પુરૂષ શ્રી રવિસાગરજી ગુરૂ મહારાજ સાહેબ થયા તેમના શિષ્ય
ગુરૂસેવામાં રક્ત, વૈયાવચ્ચીમાં શિરોમણિ, પચમહાવતી, પચા
ચાર પાલક, બાળપ્રદાયારી શ્રી સુખસાગરજીગુરૂ મહારાજ
સાહેબ થયા, તેમના ચરણ કમલમાં ભૃગસમાન એવા (મે)

બુદ્ધિસાગરે સ્વગુરૂ મહારાજની કૃપાબળે વિ સ ૧૯૮૦ માં
પેથાપુરમાં ચોમાસુ કરી આશ્વિન સુદિ અષ્ટમીના રોજ ચઢતે
પ્રહરે આ વિવેચન પૂર્ણ કર્યું, આત્મશિક્ષા ભાવનાચન્દ્ર
પર વિવેચન કરી તેનું નામ આત્મશિક્ષા ભાવનાપ્ર-
કાશ પાડ્યું અને પ્રસ્તાવિક દુહા પર વિવેચન કર્યું
તેને સર્વ લોકો વાચો, સાંભળો અને આત્માને
પરમાત્મા બનાવવા શુદ્ધોપયોગી બની
પૂર્ણાનન્દમય મંગલપદને પામે

ૐ અર્હ મહાવીર શાન્તિઃ ૩

સુ પેથાપુર

લે બુદ્ધિસાગર ૧૯૮૦ આશ્વિન સુદિ અષ્ટમી.

અરિહત પ્રભુપ્રાર્થના ઘ્યેય (સ્તવન)

(શ્રી મહેશ્વર પાર્શ્વજી ત્રગ એ ગગ)

અહીં પ્રભુ સમરૂ નમુ વહના કરૂ, તુજ ગુણોને પામવા પ્રવૃત્તિ આદરૂ,
આતમને પરમાતમ કરવા, આદર્શ તુ છે ધ્યેય,
સર્વ શક્તિઓ પ્રગટ કરવા, માટે તુ આદેય અહીં ॥ ૧ ॥

મન વચ કાયા પવિત્ર કરવા, પરિહરવા સહુ પાપ,
મહાવીર જીનવર શરણુ કર્યું તુજ, તુ છે માનેળાપ અહીં ॥ ૨ ॥

દર્શનજ્ઞાન ચરણરૂપી નિજ, વરવા આત્મ સ્વભાવ,
પલપવ સમરણુ કરૂને વન્ડુ, છડુ નક્કી વિભાવ અહીં ॥ ૩ ॥

સાક્ષીભાવે નિજ ઉપયોગે, સ્વાધિકારે કાજ,
કરીશ વ્યાવહારિક ધાર્મિક સહુ, પામવુ તારૂ રાજ્ય અહીં ॥ ૪ ॥

દેવગુરૂને ધર્મની થહા, સમૈકિતને ચારિત્ર,
તુજ ઉપદેશુમયી સહુ શોઓ, માનુ સત્ય પવિત્ર અહીં ॥ ૫ ॥

જૈનધર્મ માટે સહુ સ્વાર્પણુ, કરી તુજમા અર્પાડિ,
ધર્મ કાર્ય આવરપક કરોને, આતમ શુદ્ધિ પાઉ અહીં ॥ ૬ ॥

નિહુગહુ આસ્રવ કર્મો, શરણુ કર્યું તુજદેવ,
શુદ્ધિસંગે જગઉદ્ધારક, વીર ! કરૂ તુજ સેવ અહીં ॥ ૭ ॥

